

155.232

ส 968 ก

5.3

การฝึกเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

23 ต.ค. 2539

ปริญญาโท

ของ

แสง ทวีคุณ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม

หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

มีนาคม 2538

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ท 83603

196094

การฝึกเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

บทคัดย่อ

ของ

แสง ทวีคุณ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

มีนาคม 2538

การวิจัยเรื่อง "การฝึกเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา" นี้ มีจุดประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ เพื่อค้นหาวิธีที่มีประสิทธิภาพสูง ในการพัฒนาจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา และต้องการหาคำตอบว่านักเรียนประเภทใด จะได้รับประโยชน์จากการฝึกแบบใดมากที่สุด ด้วยการเสริมสร้างจิตลักษณะที่สำคัญ 2 ประการคือ ทักษะที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน โดยได้พิจารณาถึงลักษณะพื้นฐานทางจิตใจของนักเรียนอีก 4 ประการ คือ สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจในตนเอง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารุ่นนี้เป็นนักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าใหม่เป็นเพศชายทั้งหมด จำนวน 105 คน ก่อนการดำเนินการฝึก ได้มีการวัดลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 4 ด้าน และจิตลักษณะที่จะทำการฝึกอีก 2 ด้าน รวมเป็น 6 ด้าน ต่อจากนั้นได้สุ่มนักเรียนเข้ากลุ่มทดลองเพื่อให้วิธีการฝึกซึ่งมีเนื้อหา และวิธีการที่แตกต่างกัน ดังนี้ กลุ่มที่หนึ่งได้รับการฝึกทัศนคติ และฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน กลุ่มที่สอง ได้รับการฝึกทัศนคติเพียงด้านเดียว กลุ่มที่สามได้รับการฝึกมุ่งอนาคตเพียงด้านเดียว กลุ่มที่สี่ เป็นกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกในเนื้อหาดังกล่าว แต่ได้ทำกิจกรรมแทน

ภายหลังการฝึกได้มีการตรวจสอบการจัดกระทำด้วยการวัดตัวแปรที่เป็นจิตลักษณะ และพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ทั้ง 4 ด้าน คือ ทักษะที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และการเลือกคนเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยทำการวัดทันทีหลังจากการฝึกเสร็จสิ้นลง

ผลของการวิจัยที่สำคัญมี 3 ประการ ประการแรก พบว่า การฝึกทัศนคติส่งผลดีต่อทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทอย่างเด่นชัด ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย และการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนก็ส่งผลดีต่อลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง เด่นชัดเช่นกัน ไม่ปรากฏว่าการฝึกทั้ง 2 ด้านนี้มีอิทธิพลร่วมในการพัฒนาจิตลักษณะ และพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทด้านใด แต่พบว่าการฝึกแต่ละด้านนี้ให้ผลแผ่ขยาย ไปสู่จิตลักษณะอีกด้านหนึ่งในบางกลุ่มย่อยที่สำคัญ

ประการที่สอง การฝึกทัศนคติ และฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนมีอิทธิพลต่อจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง เด่นชัดกว่ากลุ่มนักเรียนที่ตีความพร้อมทางจิตใจต่ำ

ประการที่สาม ในกลุ่มที่ได้รับการฝึกทัศนคติเพียงด้านเดียวตัวแปรจิตลักษณะพื้นฐาน 6 ด้าน สามารถร่วมกันทำนายจิตลักษณะ และพฤติกรรมได้สูงสุดคือ ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท (ทำนายได้ 84%) รองลงมาคือ การเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (ทำนายได้ 54%) โดยมีตัวทำนายที่สำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (1) และเหตุผลเชิงจริยธรรม

จากผลการวิจัยนี้จึงมีข้อเสนอแนะ 2 ประการคือ ประการแรก การฝึกเพื่อพัฒนาจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ควรทำในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง ประการที่สองถ้าต้องการฝึกทัศนคติเพื่อส่งเสริมการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมต้องฝึกในกลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง

PSYCHOLOGICAL TRAITS TRAINING FOR THE PREVENTION OF VIOLENCE
BEHAVIOR IN VOCATIONAL COLLEGE STUDENTS

ABSTRACT

BY

SAWAENG THAWEEKOON

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Science degree in Applied Behavioral Science Research
at Srinakarinwirot University

March 1995

The main purposes of this study were two folds. Firstly, to search for highly efficient means of traits trainings for the prevention of violent behavior in vocational college students. Secondly, to identify the type of students which would benefit the most from each type of training. Some initial characteristics of the students intelligence quotient, mental health, moral reasoning and internal locus of control were also taken in to consideration.

The sample in this study consisted of 105 vocational college students. These students were newly enrollment. Prior to the training, the four psychological traits were assessed. The students were then randomly assigned to one of the four type of training group in the experiment. The first experimental group got both type of training, namely, the attitude toward violent behavior training and the future orientation. The second experimental group was trained attitude toward violent behavior. The third experimental group was trained future orientation. The fourth group, the control group, took a regular training course which did not emphasis on the experimental type of contents.

Different type of questionnaires were designed to assess the following level of psychological traits and behavior for the prevention of violent behavior : the attitude toward violence behavior future orientation, the potentiality to avoid violent behavior and the favorable peer experiences. The measures were administered immediately after the training.

There were 3 major findings in this study. The first was that the attitude training could directly benefit the attitude toward violent behavior, and the future orientation training

The main purposes of this study were two folds. Firstly, to search for highly efficient means of traits trainings for the prevention of violent behavior in vocational college students. Secondly, to identify the type of students which would benefit the most from each type of training. Some initial characteristics of the students intelligence quotient, mental health, moral reasoning and internal locus of control were also taken in to consideration.

The sample in this study consisted of 105 vocational college students. These students were newly enrollment. Prior to the training, the four psychological traits were assessed. The students were then randomly assigned to one of the four type of training group in the experiment. The first experimental group got both type of training, namely, the attitude toward violent behavior training and the future orientation. The second experimental group was trained attitude toward violent behavior. The third experimental group was trained future orientation. The fourth group, the control group, took a regular training course which did not emphasis on the experimental type of contents.

Different type of questionnaires were designed to assess the following level of psychological traits and behavior for the prevention of violent behavior : the attitude toward violence behavior future orientation, the potentiality to avoid violent behavior and the favorable peer experiences. The measures were administered immediately after the training.

There were 3 major findings in this study. The first was that the attitude training could directly benefit the attitude toward violent behavior, and the future orientation training

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญาบัตรฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

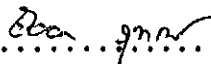
คณะกรรมการควบคุม

....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์งามตา วนันทานนท์)

....กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน)

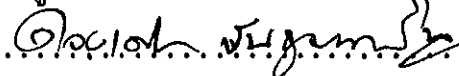
....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณ์)

คณะกรรมการสอบ

....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์งามตา วนันทานนท์)

....กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน)

....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณ์)

....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ดร.อ้อมเดือน สดมณี)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาบัตรฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 10 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2538

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลง ได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ งามตา วรินทร์านนท์ ประธานที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และรองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณัฏ์ กรรมการที่ปรึกษาที่ได้สละเวลาอย่างมากในการให้ความรู้ คำแนะนำ และตรวจแก้ไขทุกขั้นตอนของการท้าวิจัยอย่างใกล้ชิด อาจารย์ ดร.อ้อมเดือน สดมณี กรรมการสอบปากเปล่าที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการท้าวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในสถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ ที่กรุณาถ่ายทอดความรู้วิชาการและให้คำแนะนำช่วยเหลือจนผู้วิจัยประสบความสำเร็จทางการศึกษา

ขอขอบคุณสถานศึกษา และนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการฝึกอบรม ตลอดจน กองสารวัตรนักเรียน และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอบคุณ คุณณรงค์ศักดิ์ บุญยะมาลิก คุณสุรภกร อันสวน ที่ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลและช่วยในการฝึกอบรม

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย "สิรินธร" จึงขอกราบขอบพระคุณ กรรมการในการพิจารณาให้ทุน ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขออ้อมระลึกในพระคุณของคุณพ่อคุณแม่ ที่ให้การสั่งสอนอบรม และสนับสนุนช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน และระลึกถึงพี่ ๆ ทุกคนที่เป็นกำลังใจสำคัญในการต่อสู้กับอุปสรรคที่จะทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

แสง ทวีคุณ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความหมาย	1
พฤติกรรมทะเลาะวิวาทของเยาวชน	3
ความหมายของพฤติกรรมทะเลาะวิวาท	3
สาเหตุของพฤติกรรมทะเลาะวิวาท	4
ทฤษฎีต้นไม้เชิงจริยธรรม	5
ลักษณะของทฤษฎีต้นไม้เชิงจริยธรรม	5
ประโยชน์ของทฤษฎีต้นไม้เชิงจริยธรรม	6
ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท	7
ทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาท	7
ความหมายและลักษณะของทัศนคติ	7
ความเกี่ยวข้องของทัศนคติกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท	9
ทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา	10
แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาท	11
การฝึกนิสัยสำนึก	11
การสร้างภูมิคุ้มกัน	12
ลักษณะมุ่งอนาคตควบคู่กันกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท	14
ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตควบคู่กัน	14
ความสำคัญของการมุ่งอนาคต	15
ความสำคัญของการควบคู่กัน	15
แนวทางการเสริมสร้างลักษณะมุ่งอนาคตและควบคู่กัน	17
แนวทางการเสริมสร้างลักษณะมุ่งอนาคต	17
แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาการควบคู่กัน	19

การประเมินผลการพัฒนาทัศนคติ และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	24
การประเมินเจตลักษณะ	24
การประเมินลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ...	24
อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาท	26
สติปัญญาเกี่ยวกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท	27
สุขภาพจิตกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท	29
เหตุผลเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท	30
ความเชื่ออำนาจในตนกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท	33
จุดมุ่งหมายของการวิจัย	35
ประโยชน์ของการวิจัย	35
นิยามปฏิบัติการของตัวแปร	35
สมมติฐานการวิจัย	40
2 วิธีดำเนินการวิจัย	41
กลุ่มตัวอย่าง	41
แบบแผนการทดลอง	41
การดำเนินการวิจัย	42
ขั้นตอนการวัดตัวแปร	43
แบบแผนการวิจัย	44
การสร้างเครื่องมือวัด	44
การหาคุณภาพเครื่องมือวัด	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	45
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	51

3	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	52
	ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง	53
	ผลของการฝึกที่มีต่อจิตลักษณะที่ได้รับการฝึก	55
	ผลของการฝึกต่อทัศนคติที่ต่อการไม่ทะเลาะวิวาท	55
	ผลของการฝึกต่อลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	59
	ผลของการฝึกต่อความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท	63
	ผลของการฝึกต่อการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม	65
	ผลของการฝึกที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรม	
	ทะเลาะวิวาทในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจแตกต่างกัน	68
	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ	70
4	สรุปและอภิปรายผล	73
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน	73
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 1	73
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 2	74
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 3	75
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 4	76
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 5	77
	ผลของการฝึกต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรม	
	ทะเลาะวิวาทที่สำคัญ	80
	ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ	81
	ข้อดีและข้อจำกัดในงานวิจัยนี้	81
	ข้อเสนอแนะในการท้าววิจัยต่อไป	82
	ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ	83

บรรณานุกรม	84
ภาคผนวก	92
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	93
ภาคผนวก ข กิจกรรมการฝึกทัศนคติและฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน	125
ภาคผนวก ค ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลบางประการ	163
ประวัติย่อของผู้วิจัย	167

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 คะแนนสูงสุด - ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) ของตัวแปรพื้นฐานทางจิตใจของกลุ่มตัวอย่าง	54
2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติที่ต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) โดยพิจารณาตามการฝึกทัศนคติ และฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน	55
3 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของคะแนนทัศนคติที่ต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) โดยพิจารณาตามการฝึกทัศนคติ ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน และปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม	56
4 ปริมาณการทํานายและลำดับความสำคัญของตัวทํานายทัศนคติที่ต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) ของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ที่แบ่งตามปริมาณการได้รับการฝึก โดยใช้ตัวแปรพื้นฐานทางจิตใจ 6 ด้าน เป็นตัวทํานาย	58
5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของคะแนนมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) โดยพิจารณาตามการได้รับ การฝึกทัศนคติ และฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน ..	60
6 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของคะแนนมุ่งอนาคตควบคุมตน และปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม	61
7 ปริมาณการทํานายและลำดับความสำคัญของตัวทํานายลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน (2) ของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งตามปริมาณ การฝึก โดยใช้จิตลักษณะพื้นฐาน 6 ด้าน เป็นตัวทํานาย	63
8 ปริมาณการทํานาย และลำดับความสำคัญของตัวทํานายความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยง พฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ตามปริมาณ การฝึก โดยใช้ตัวแปรจิตลักษณะพื้นฐาน 6 ด้าน เป็นตัวทํานาย	65

9	ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของคะแนนการเลือกคบเพื่อน อย่างเหมาะสม โดยพิจารณาตามการฝึกทัศนคติ ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน และปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม	66
10	ปริมาณการทักทาย และลำดับความสำคัญของตัวทักทาย การเลือกคบเพื่อน อย่างเหมาะสมของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยโดยใช้ตัวแปร จิตลักษณะพื้นฐาน 6 ด้าน เป็นตัวทักทาย	67
11	ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจิตลักษณะ และพฤติกรรม โดยพิจารณาตามการฝึกทัศนคติ ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน และปฏิสัมพันธ์ ในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง	69
12	ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนน จิตลักษณะและพฤติกรรม โดยพิจารณาตามการฝึกทัศนคติ ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน และปฏิสัมพันธ์ ในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตต่ำ	70
13	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยในกลุ่มรวม ..	72

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

- 1 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมแสดงลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจที่จะนำไปสู่
พฤติกรรมทางจริยธรรม 8
- 2 การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในการวิจัยนี้ 39

บทที่ 1

บทนำ

ความนำ

ปัญหาพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่มีมานานแล้ว โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนทางสายอาชีวศึกษา (กองสารวัตรนักเรียน. 2534) ซึ่งในแต่ละปีจะมีเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นนับครั้งไม่ถ้วน ทั้งที่เป็นเรื่องเล็กน้อยจนกระทั่งเป็นเรื่องราวใหญ่โต ดังจะเห็นได้จากสถิติการระงับเหตุและการจับกุมของกองสารวัตรนักเรียนในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา ซึ่งปรากฏดังตาราง 1 ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงปริมาณการทะเลาะวิวาทของนักเรียนนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร
ในรอบ 3 ปี

ปี พ.ศ.	จำนวนครั้ง	จำนวนนักเรียน (คน)	หมายเหตุ
2532	214	1,750	
2533	207	1,540	
2534	234	2,024	

แหล่งที่มา : กองสารวัตรนักเรียน : 2535

เมื่อพิจารณาจากสถิติดังกล่าวพบว่า ในแต่ละปีมีการทะเลาะวิวาทของนักเรียนนักศึกษาเป็นจำนวนมาก โดยที่สถิติดังกล่าวเป็นเพียงการรายงานเฉพาะส่วนที่เจ้าหน้าที่สารวัตรนักเรียนเข้าไปดำเนินการเท่านั้น เชื่อว่ายังมีตัวเลขมือของเหตุดังกล่าวอีกจำนวนมากที่เกิดขึ้นโดยที่เจ้าหน้าที่ไม่ได้รับแจ้งหรือสลายตัวไปก่อนที่จะไปถึงที่เกิดเหตุ และจากการศึกษาพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คน พบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทมากมี จำนวน 58 คน คิดเป็น 23.20 % จากนักเรียนที่ศึกษาทั้งหมด (พ่วงพรรณ แว่ววิเศษ, 2534)

เมื่อพิจารณาถึงอันตรายที่เกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาทจะเห็นได้ว่า ก่อให้เกิดความเสียหายนานับประการ นับตั้งแต่ความเสียหายต่อชีวิตร่างกายหรือทรัพย์สินของผู้ก่อเหตุเอง รวมไปถึงผู้คนที่ไปที่อยู่ใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุก็พลอยรับเคราะห์ไปด้วย โดยเฉพาะกรณีทะเลาะวิวาทอย่างรุนแรงถึงขั้นใช้อาวุธเข้าทำร้ายซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคมเป็นการฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ กฎหมาย และวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมด้วย ทำให้เป็นการระงับของครอบครัวและสังคม ล้มเลิกกิจการ เจ้าหน้าที่และงบประมาณ ผลการเรียนของนักเรียนนักศึกษาผู้ก่อเหตุก็จะตกต่ำลง กลายเป็นประชากรที่ไร้คุณภาพ จนไม่อาจเป็นกำลังและความหวังของชาติได้ในอนาคต

การศึกษาเกี่ยวกับปัญหาพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในหมู่นักเรียนนักศึกษาที่ผ่านมา เป็นการศึกษา เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสาเหตุของการทะเลาะวิวาท ว่าน่าจะเกิดจากอะไร การศึกษาในเรื่องดังกล่าวทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นบางอย่าง เช่น ทำไปเพราะรักสถานศึกษา มากกว่าเกียรติยศและชื่อเสียงของตนเอง เป็นการแสดงว่ารักเพื่อนอย่างแรงกล้า ต้องการให้สังคมยกย่องว่าไม่ใช่คนขลาดเมื่อได้รับคำทำทนาย นักเรียนผู้นั้นมีนิสัยเกรงกลัวในลักษณะขี้ขลาด เป็นต้น (กองสารวัตรนักเรียน. 2526 ; สุภาพันธุ์ รื่นสำราญ. 2536 ; อัญชลี กิจจานุวัตร. 2527) และยังมีการศึกษาที่ลึกลงไปอีกค้นพบว่านักเรียนนักศึกษาที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทมากนั้นมีจิตลักษณะบางประการที่ต่างไปจากนักเรียนนักศึกษาที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทน้อยหรือไม่มีเลย และนอกจากนั้นยังพบว่าสภาพแวดล้อมในโรงเรียนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมทะเลาะวิวาทด้วย (ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ. 2534) จากการศึกษาที่ผ่านมาอาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมทะเลาะวิวาทเกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรกสาเหตุจากตัวนักเรียนเอง ประการที่สองสาเหตุจากสภาพแวดล้อมภายนอก ดังนั้นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหานั้น จึงต้องมีการสร้างและฝึกฝนให้นักเรียนให้มีนิสัยดี (จิตใจดี) และแข็งแกร่งยิ่งขึ้น จนสามารถต้านทานการขู่หรือชักจูงจากสภาพแวดล้อมภายนอกได้ด้วย (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2534) ซึ่งวิธีการนี้คือ การพัฒนาจิตใจหรือการพัฒนาจิตลักษณะบางประการ แก่นักเรียนนักศึกษา

การพัฒนาจิตใจ คือ การให้ความรู้ ปรึษาการรับรู้ สร้างความรู้สึกรู้สึกพอใจก่อให้เกิดประสบการณ์ และฝึกฝนพฤติกรรมในแง่บวกต่าง ๆ เช่น การเสริมสร้างความสามารถในการมองการณ์ไกล การหยิ่งรู้อนาคต เป็นการคำนึงถึงอนาคตและควบคุมพฤติกรรมไปสู่แนวทางที่

ปรารถนา ทำให้นักเรียนสามารถปรับวิธีการและเป้าหมายให้ถูกต้องและสัมพันธ์กัน มีความ
รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าตนเอง ฯลฯ หากสามารถ
พัฒนาให้นักเรียนมีลักษณะดังกล่าวในปริมาณที่เหมาะสมจะสามารถต้านทานสภาพแวดล้อมภายนอก
ที่ยั่วยุยงหรือกระตุ้นให้ทำพฤติกรรมที่ไม่ดีได้ และจะกระทำพฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้มาก
(ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2524)

ในปัจจุบันวิชาการทางพฤติกรรมศาสตร์ เจริญก้าวหน้าไปมาก สามารถชี้แนวทาง และ
วิธีการพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผ่านการสร้างและทดลองใช้พร้อมทั้ง
ทำการวิจัยประเมินผลอย่างน่าเชื่อถือได้มาแล้ว เช่น การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อส่งเสริม
พฤติกรรมอนามัยของนักเรียนประถมศึกษา (รัตนา ประเสริฐสม. 2526) การเสริมสร้าง
จิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ (บุญรับ ศักดิ์มณี. 2534) การฝึกทักษะ
ในการรับวัฒนธรรมในนักเรียนนายร้อยตำรวจ (นวลละออ สุภาพล. 2534) ดังนั้นผู้วิจัย
จึงสนใจที่จะพัฒนาจิตลักษณะที่สำคัญต่อการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียนสายอาชีวะ
โดยอาศัยรูปแบบการวิเคราะห์พฤติกรรมตามทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม ของศาสตราจารย์
ดร.ดวงเดือน พันธุนาวิน เป็นแกนในการศึกษา เพราะเป็นทฤษฎีที่แสดงสาเหตุและผลของ
การเกิดพฤติกรรมของ ^{คน}คน และคนแก่ จะพึงหลีกเลี่ยง หรือกระทำให้น้อยที่สุด เหตุผลที่ศึกษา
ในกลุ่มนักเรียนอาชีวะ เพราะนักเรียนในกลุ่มนี้มักมีพฤติกรรมนี้

พฤติกรรมทะเลาะวิวาทของเยาวชน

ความหมายของพฤติกรรมทะเลาะวิวาท กลุ่มเยาวชนที่มีพฤติกรรมที่มีปัญหาในระดับรุนแรง
ที่สุดคือ กลุ่มยุวอาชญากร กลุ่มที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาระดับกลาง คือ กลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรม
ผิดระเบียบ และกลุ่มที่มีพฤติกรรมที่มีปัญหาระดับต่ำ คือ วัยรุ่นปกติที่มีความก้าวร้าวมากถึงน้อย
(ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2520) ความก้าวร้าว^{นี้}นั้นเป็นลักษณะของบุคลิกภาพอย่างหนึ่งของ
บุคคล ถ้ามีมากจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคม เพราะความก้าวร้าวเป็นการกระทำที่รุนแรง
กว่าปกติ ทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บเสียหาย พฤติกรรมก้าวร้าวมีลักษณะซับซ้อน คือ มีทั้งพฤติกรรม
ก้าวร้าวทางกายและวาจา เช่น ชกต่อย ยั่วยุ ขวางทางเดิน แสดงท่าที่เฉยเมยต่อคำสั่ง
พูดดูหมิ่นนินทา พูดต่อว่า พูดปฏิเสธ (ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ. 2534 ; อ้างอิงมาจาก Buss.
1961) และไฮม ได้ศึกษาถึงระดับความรุนแรงของความก้าวร้าวทางกาย พบว่า มีระดับความ

รุนแรงตั้งแต่เล็กน้อยที่สุดถึงมากที่สุด ตามลำดับดังนี้ ผลึก ชกต้อย ขว้างสิ่งของให้ผู้อื่น เตะ ตี (ด้วยไม้) บีบรัดคอหอย ไข่มป็น ไข่มืด และผลที่เกิดจากการกระทำที่ถือว่าเล็กน้อย คือ พกข้าว มีแผลเล็กน้อย เลือดออกเล็กน้อย แขนขาหัก ผลที่ถือว่ารุนแรง คือ ตัดแขนขา ทาลายอวัยวะ ภายในจนทำหน้าไม้ได้ ส่วนพฤติกรรมก้าวร้าวนั้น ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ (2534) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การที่นักศึกษามีการทุ่มเถียงทะเลาะกันด้วยวาจา ทำร้ายร่างกายกันด้วยร่างกาย และหรืออาวุธกับนักเรียนหรือนักศึกษาวิทยาลัยอื่น ก่อให้เกิดความบาดเจ็บและหรือทรัพย์สินเสียหาย จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมทะเลาะวิวาทเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในระดับใดระดับหนึ่ง ขึ้นอยู่กับความรุนแรง และเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมก้าวร้าวด้วย คือ พฤติกรรมทะเลาะวิวาทนี้เป็นการแสดงออกของความก้าวร้าวทั้งทางกายและหรือทางวาจา

สาเหตุของพฤติกรรมทะเลาะวิวาท พฤติกรรมทะเลาะวิวาทเกิดจากหลายสาเหตุด้วยกัน กลุ่มทฤษฎีความก้าวร้าวเกี่ยวกับพันธุกรรม เน้นสาเหตุทางด้านอารมณ์ที่เกิดและสะสมมาตลอดชีวิตกับพฤติกรรมก้าวร้าวของบุคคล กลุ่มทฤษฎีความก้าวร้าวที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเชื่อว่าความก้าวร้าวเกิดจากความคับข้องใจ คือ ความรู้สึกที่เกิดจากการที่บุคคลถูกขัดขวาง หรือมีสถานการณ์กระตุ้นที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวได้ กลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้ความก้าวร้าว เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ กล่าวคือเมื่อบุคคลเห็นตัวอย่างการกระทำที่ก้าวร้าวและได้ทำพฤติกรรมนั้นบ้างปรากฏว่าได้รับรางวัล คนเราจะแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก ส่วนกลุ่มทฤษฎีจิตลักษณะกับพฤติกรรม เน้นการพิจารณาสาเหตุภายในจิตใจของบุคคลในการเลือกกระทำ ซึ่งแสดงถึงแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำ และการมองประโยชน์หรือโทษของการกระทำ โดยเฉพาะที่จะเกิดกับตนเองในอนาคต จากแนวความคิดต่าง ๆ เหล่านี้ อาจสรุปได้ว่า พฤติกรรมทะเลาะวิวาท มีสาเหตุที่สำคัญ 2 ประการ คือ สาเหตุภายนอก กับสาเหตุภายใน สาเหตุภายนอก คือ สภาพแวดล้อม หรือสภาพภายนอกตัวบุคคลที่มีอิทธิพลหรือกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ สาเหตุภายใน คือ สาเหตุทางจิตใจของบุคคลที่จะพิจารณาว่าจะทำหรือไม่ทำ พฤติกรรมนั้น ๆ ภายใต้การรับรู้หรือเหตุผลของแต่ละบุคคล ซึ่งงานวิจัยนี้สนใจที่จะทำการเสริมสร้างลักษณะทางจิตใจของบุคคล เป็นการป้องกันแก้ไขที่สาเหตุภายใน เพราะมีความเป็นไปได้ ในการจัดกระทำเพื่อพัฒนาจิตใจบางด้านที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท มากกว่าการควบคุมหรือปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมหรือสาเหตุภายนอกของบุคคล โดยยึดหลักของทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมเป็นกรอบในการกำหนดลักษณะทางจิตใจ ที่ควรพัฒนา เพื่อลดและป้องกัน พฤติกรรมทะเลาะวิวาท โดยจะได้กล่าวถึงทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมโดยละเอียดต่อไปดังนี้

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม เกิดจากการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่อายุตั้งแต่ 6 ถึง 60 ปี จำนวนหลายสิบเรื่อง เป็นคนไทยที่ถูกศึกษารวมหลายพันคนทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด โดยผู้ที่มีพฤติกรรมในปริมาณที่ต่างกันที่นำมาเปรียบเทียบกันนี้ จะต้องเป็นผู้ที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกันหรือคล้ายคลึงกันด้วย เพื่อศึกษาอิทธิพลทางจิตใจต่อพฤติกรรมเป็นสำคัญ

ลักษณะของทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้มี 3 ส่วน คือส่วนที่เป็นดอกและผลของต้นไม้ส่วนลำต้นและส่วนที่เป็นราก (ดูภาพประกอบหน้า 8) ในส่วนแรกคือ ดอก และผลไม้บนต้นแสดงถึงพฤติกรรมทาศีและวินัย และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ส่วนแรกนี้เป็นพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ที่รวมเป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศและพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ผลที่เป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่น่าปรารถนามีสาเหตุอยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกคือ สาเหตุทางจิตใจที่เป็นส่วนลำต้นของต้นไม้ อันประกอบไปด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ (1) เหตุผลจริยธรรม (2) การมุ่งอนาคตและควบคุมตน (3) ความเชื่ออำนาจในตน (4) แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และ (5) ทศนคติคุณธรรมและค่านิยม (ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมนั้น ๆ) ถ้าต้องการเข้าใจอธิบาย ทานาย และพัฒนาพฤติกรรมชนิดใด จะต้องใช้จิตลักษณะบางด้านหรือทั้ง 5 ด้านนี้ประกอบกันจึงจะได้ผลดีที่สุด กลุ่มที่สองคือ สาเหตุทางจิตใจที่เป็นรากของลำต้น ซึ่งเป็นส่วนที่สามของต้นไม้จริยธรรม มี 3 ด้าน คือ (1) สติปัญญา (2) ประสบการณ์ทางสังคม และ (3) สุขภาพจิต จิตลักษณะทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้านดังกล่าว อยู่ในสภาพแวดล้อมที่บ้านทางโรงเรียน และทางสังคมที่เหมาะสม จึงจะสามารถพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ได้อย่างสมบูรณ์นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ด้านนี้โดยวิธีอื่น ๆ ด้วยฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะ 3 ประการที่รากอาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้นเพื่อใช้อธิบาย ทานายและพัฒนาพฤติกรรม ดังกล่าวมาแล้วด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2534)

ประโยชน์ของทฤษฎีตันไม้จริยธรรม มี 4 ด้าน คือ (1) เป็นกรอบในการกำหนด ลักษณะทางจิต และพฤติกรรมที่จำเป็นสำหรับคนดีและคนเก่ง คือ มีจิตลักษณะที่สำคัญ 58 ประการ ที่เป็นแก่นของจิตใจของคนไทย จิตลักษณะส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับพฤติกรรมที่น่าปรารถนาต่าง ๆ มากมายถ้าพัฒนาจิตลักษณะเหล่านี้แล้วจะทำให้เกิดผลดีต่อพฤติกรรมทั้งหลาย (2) กำหนด จิตลักษณะที่บกพร่องควรพัฒนา เมื่อทราบว่าคนดีคนเก่งต้องมีจิตลักษณะ 8 ประการ เพื่อเกิด พฤติกรรมที่น่าปรารถนาแล้ว ก็ทำการวิจัยแบบตรวจอาการในกลุ่มประชากรเป้าหมายที่จะพัฒนาว่า เขาเหล่านั้น เดิมมีจิตลักษณะใดบ้างที่เหมาะสมอยู่แล้วและมีลักษณะใดบ้างที่บกพร่องเท่า นั้น ไม่ควรพัฒนาจิตลักษณะเดิมที่เหมาะสมแล้วซ้ำอีก เพราะจะทำให้สิ้นเปลืองเวลาและทรัพยากรโดย ไร้เหตุ ฉะนั้นทฤษฎีตันไม้จริยธรรมประกอบกับงานวิจัยตรวจอาการจะช่วยบอกให้นักพัฒนา จริยธรรมทราบว่าสมควรจะพัฒนาจิตลักษณะใดบ้างที่ยังขาดไปในคนที่จะมารับการพัฒนา นั้น ๆ (3) ช่วยให้ทราบว่าควรพัฒนาจิตลักษณะใดก่อนตามทฤษฎีตันไม้จริยธรรมนั้น จุดเริ่มต้นของ การพัฒนาคนให้เป็นคนดีและคนเก่ง การพัฒนาที่รากของต้นไม้ ซึ่งเป็นการสร้างพื้นฐานทางจิตใจ เป็นเบื้องต้น และ (4) ช่วยบอกได้ว่าผู้ที่เข้ารับการพัฒนานั้นควรมีความพร้อมทางจิตใจกี่ด้าน อะไรบ้าง การพัฒนาจึงจะได้ผลดีอย่างจริงจัง ทฤษฎีตันไม้จริยธรรมบอกไว้ว่าบุคคลต้องมี จิตลักษณะหลายด้านในปริมาณมาก หรือพัฒนาไปสู่ขั้นสูงขั้นพร้อมกัน เมื่อบุคคลเริ่มรับการพัฒนา เฉพาะด้านที่ขาดอยู่ก็จะเป็นการเติมให้มีจิตใจที่ครบเครื่องครบองค์ประกอบที่จะส่งผลต่อการ เกิดพฤติกรรมที่ต้องการได้ ถ้าบุคคลใดมีจิตลักษณะสมบูรณ์หลายด้านก็แสดงว่ามีความพร้อมทาง จิตใจมากและมีส่วนที่บกพร่องน้อย ถ้าได้รับการฝึกฝนพัฒนาส่วนบกพร่องนั้นโดยตรงก็จะรวม เข้ากับสิ่งที่มีแต่เดิม เกิดความสมบูรณ์ทางจิตใจได้ง่าย แต่คนที่มีความพร้อมหลายด้าน ต่อมาได้รับการพัฒนาเพิ่มอีกเพียงด้านเดียว ก็ย่อมจะยังไม่เพียงพอที่จะทำให้พฤติกรรมได้ ฉะนั้น ผู้ที่มีความพร้อมทางจิตใจมากเมื่อได้รับการพัฒนาด้านที่ยังขาดอยู่ก็จะสามารถ ช่วยให้เขาเข้าใจเป้าหมายของการเป็นคนดีและคนเก่งได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2534)

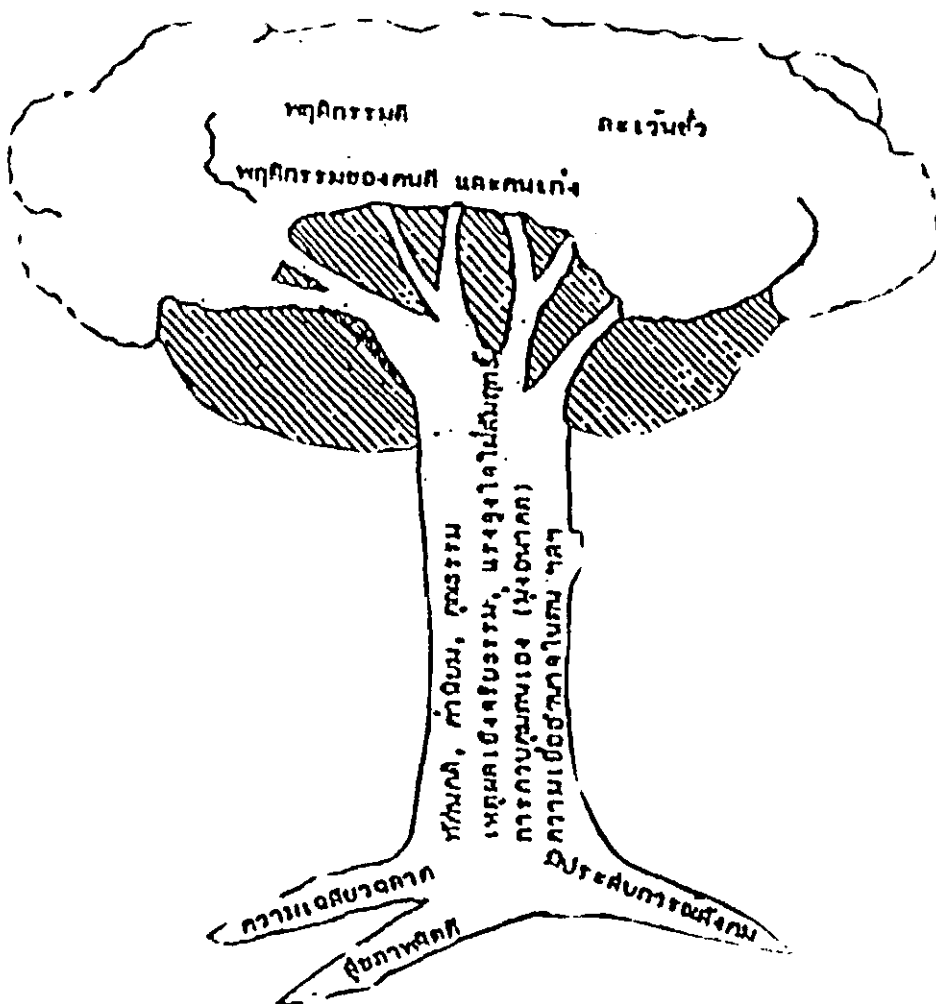
ทฤษฎีตันไม้จริยธรรมนี้แสดงความสัมพันธ์ในเชิงสาเหตุและผลระหว่างจิตลักษณะบาง ประการ 8 ประการที่ลำต้นและรากของต้นไม้กับพฤติกรรมต่าง ๆ ที่น่าปรารถนาของคนดีและ คนเก่ง นอกจากนี้ยังแสดงความสัมพันธ์ในเชิงสาเหตุ และผลของจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ ที่รากกับจิตลักษณะบางประการที่สำคัญที่ลำต้น ลักษณะงานวิจัยที่ใช้เป็นพื้นฐานในการตั้งทฤษฎีมี 3 ประการ งานวิจัยประเภทแรกคือ งานวิจัยที่เริ่มจากผลคือพฤติกรรมบางชนิด แล้วสืบสาวไป

ยังสาเหตุทางจิตใจของบุคคล ที่อยู่สถานการณ์เดียวกัน มีพื้นที่คล้ายคลึงกัน (นพนธ์ สัมมา. 2521 ; วิเชียร รักรการ. 2524 ; ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ. 2534 ฯลฯ) งานวิจัย ประเภทที่สองคืองานวิจัยเชิงทดลองซึ่งเป็นการสร้างเหตุเกี่ยวกับสถานการณ์บางประการของผู้ถูกศึกษาประกอบด้วย (ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก. 2520) งานวิจัยประเภทที่สามคือการวิจัยเชิงทดลองพัฒนาหรือเสริมสร้างจิตลักษณะบางประการแล้ววัดผลที่พฤติกรรม ซึ่งงานประเภทนี้จะต้องอาศัยข้อมูลของงานวิจัยประเภทแรกและประเภทที่สองเป็นพื้นฐาน

ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ในงานวิจัย~~นี้~~ใช้ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม กำหนดจิตลักษณะที่สำคัญที่ควรพัฒนาในนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ได้ 2 ประการ คือ ทศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาทและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ซึ่งเป็นจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับพฤติกรรมทะเลาะวิวาทอย่างเด่นชัด (ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ. 2534) และนอกจากนี้ได้พิจารณาจิตลักษณะอื่น ๆ (ในทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม) อีก 4 ด้านที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาทนี้มาทำการศึกษาร่วมโดยเป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตใจของนักเรียน ได้แก่ สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจในตน เพื่อตรวจสอบว่าผู้ที่มีจิตลักษณะเหล่านี้ ในปริมาณที่แตกต่างกัน จะได้ผลดีจากการฝึกอบรมแตกต่างกันหรือไม่ เพียงใดด้วย โดยการกำหนดตัวแปรต่าง ๆ ทั้งหมดนี้ใช้หลักการวิเคราะห์และกำหนดมาจากงานวิจัยภายใต้ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมทั้งสิ้น ดัง ได้กล่าวไว้ในรายละเอียดต่อไป

ทศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาท

ความหมายและลักษณะของทศนคติ ทศนคติคือจิตลักษณะประเภทหนึ่งของบุคคลอยู่ในรูปของความรู้เชิงประเมินค่าเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่ามีประโยชน์หรือมีโทษมากน้อยเพียงใด จนเกิดความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบซึ่งจะนำไปสู่ความพร้อมที่จะกระทำต่อสิ่งนั้นไปในทางที่สอดคล้องกับความชอบหรือไม่ชอบของบุคคล (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2530)

ภาพประกอบ 1 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมแสดงลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมทางจริยธรรม

ทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งนั้นมี 3 องค์ประกอบ (ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2530)

(1) องค์ประกอบด้านความรู้เชิงประเมินค่า หมายถึงการที่บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งว่าดี มีประโยชน์มากน้อย เพียงใดหรือเลวมีโทษมากน้อยเพียงใดต่อบุคคล สิ่งต่าง ๆ ย่อมมีสองด้าน คือ ด้านดีด้านไม่ดีหรือประโยชน์หรือโทษบุคคลสามารถรับทราบเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของสิ่งต่าง ๆ ได้เสมอและอาจมีความรู้เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ หรือรู้เพียงด้านคุณประโยชน์แต่ไม่ทราบเกี่ยวกับโทษของสิ่งนั้นหรือรู้ในทางตรงข้ามนอกจากนี้บุคคลส่วนใหญ่มักมีความรู้เชิงประเมินค่าของสิ่งต่าง ๆ แต่เพียงเล็กน้อยทำให้เกิดอคติหรือลำเอียงได้มาก เนื่องจากองค์ประกอบเชิงประเมินค่าสิ่งหนึ่งเป็นต้นกำเนิดของทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งนั้นแต่เมื่อบุคคลส่วนใหญ่มักมีความรู้เชิงประเมินค่าสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่สมบูรณ์ แต่อาจมีความรู้ที่ผิดพลาดได้ด้วย ทัศนคติต่อสิ่งนั้น อาจเป็นทัศนคติที่ไม่สมกับความเป็นจริง ได้มากและอาจเป็นผลเสียต่อผู้ยึดถือหรือต่อส่วนรวมได้มาก ฉะนั้นการเปลี่ยนทัศนคติที่สำคัญคือการปรับองค์ประกอบความรู้เชิงประเมินค่าในเรื่องนั้นให้ตรงกับความ เป็นจริงโดยการให้ความรู้เกี่ยวกับคุณหรือโทษต่อสิ่งนั้นเพิ่มเติมแก่บุคคล (2) องค์ประกอบด้านความรู้สึกพอใจ เมื่อบุคคลทราบว่าสิ่งใดมีประโยชน์บุคคลก็จะรู้สึกชอบและพอใจสิ่งนั้น ถ้าบุคคลทราบว่าสิ่งใดมีโทษบุคคลจะรู้สึกไม่ชอบไม่พอใจสิ่งเหล่านั้น ส่วนใหญ่แล้วความรู้สึกพอใจของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งจะเกิดโดยอัตโนมัติและสอดคล้องกับความรู้สึกเชิงประเมินค่าเกี่ยวกับสิ่งนั้น และ (3) องค์ประกอบด้านความพร้อมที่จะกระทำ หมายถึงการที่บุคคลมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือสนับสนุน ทนุบำรุง ส่งเสริม สิ่งที่เขาชอบเขาพอใจ และพร้อมที่จะทำลายหรือทำร้าย หรือเพิกเฉยต่อสิ่งที่เขาไม่ชอบไม่พอใจ

ความเกี่ยวข้องของทัศนคติกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท จากหลักฐานทางจิตวิทยาสังคม เห็นว่าทัศนคติและพฤติกรรมมีความสัมพันธ์พาดพิงกัน เนื่องด้วยทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคล ย่อมเป็นเครื่องแสดงว่าเขามีความรู้ทางด้านดีหรือไม่ดีเกี่ยวกับสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด และเขามีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้นเพียงใด ทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งนั้นจึงเป็นเครื่องทำนายว่าบุคคลนั้น จะมีการกระทำต่อสิ่งนั้นไปในทางองใดด้วย (ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2523) เช่น งานวิจัยของ วิเชียร รักการ (2522) พบว่า นิสิตที่อาสาพัฒนาชนบทมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาชนบท และมีภาษาผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านิสิตที่ไม่อาสาพัฒนา และงานวิจัยของ นพนธ์ สัมมา (2523) ก็พบว่า ชาวบ้านที่ปลูกมันฝรั่งพันธุ์สปุนด้า นั้น มีทัศนคติที่ดีต่อการปลูกมันฝรั่งพันธุ์สปุนด้าและมีแรงจูงใจสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ปลูก ส่วนงานวิจัยของ ผ่องพรรณ แววิเศษ (2534) พบว่า

นักศึกษาที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทน้อยหรือไม่มีเลย มีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทและมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองสูงกว่านักศึกษาที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทมาก โดยทัศนคตินี้เป็นตัวแปรที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักศึกษา และงานวิจัยของ สุริยะ พันธุ์ดี (2536) ก็พบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยมีความเชื่อทางพุทธศาสนาสูงกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว โดยความเชื่อทางพุทธนี้ร่วมกับลักษณะอื่น ๆ สามารถทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวได้ดี จากการศึกษาที่ผ่านมา ความเกี่ยวข้องของทัศนคติกับพฤติกรรมนี้มี 2 ลักษณะ คือ ประการแรก ถ้าเป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ทัศนคติจะร่วมกับจิตลักษณะอื่น ๆ จึงจะสามารถทำนายพฤติกรรมที่น่าปรารถนาได้ดี ประการที่สอง ถ้าเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาทัศนคติเป็นตัวแปรที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมนั้น ๆ และจิตลักษณะอื่น ๆ สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมได้ดีโดยผ่านทัศนคติ

ทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจแบ่งได้ 3 ประเภท (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ. 2530) คือ (1) ทัศนคติที่ดี (2) ทัศนคติที่ต่ำเล็กน้อย (3) ทัศนคติที่ไม่ดี สำหรับผู้ที่มีทัศนคติไม่ดีนั้นจะต้องเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเปลี่ยนทัศนคติให้เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดี ส่วนผู้ที่มีทัศนคติที่ดีอยู่แล้วนั้นเมื่ออยู่ไปนาน ๆ อาจถูกอิทธิพลของสภาพแวดล้อมชักจูงหรือยั่วให้เปลี่ยนไปในทิศทางตรงข้ามได้ จึงควรได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่สามารถดำรงรักษาทัศนคตินี้ไว้

ทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาอาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ ประเภทแรก มีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท ประเภทที่สอง มีทัศนคติที่ค่อนข้างดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท ประเภทที่สาม มีทัศนคติที่ดีต่อการทะเลาะวิวาทหรือชอบการทะเลาะวิวาท เนื่องจากพฤติกรรมทะเลาะวิวาท เป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาให้เกิดในสังคมหรือเป็นพฤติกรรมปัญหา ฉะนั้น การป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทจึงควรพัฒนาหรือเสริมสร้างให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท คือการมองเห็นโทษของการทะเลาะวิวาท และเกิดความรู้สึกไม่ชอบ จนมีความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในที่สุด

นักเรียนอาชีวศึกษาทั่วไป จะมีทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในทิศทางและปริมาณที่แตกต่างกัน จากการศึกษาของพ่องพรรณ แว่ววิเศษ (2534) พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่อายุมาก อยู่มานาน มีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทน้อยกว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าใหม่อายุน้อย แสดงว่านักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าใหม่นี้มีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทอยู่แต่เดิม

แล้วเมื่อเข้าไปอยู่ในสถานศึกษาอาจถูกอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ชักจูงหรือ กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนทัศนคตินั้นได้ ดังนั้นงานวิจัยนี้สนใจที่จะฝึกอบรมนักเรียนอาชีวศึกษา ที่เข้าใหม่ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาทัศนคติที่ติดอยู่แล้วแต่เดิมให้มั่นคงถาวรและพัฒนาไปในทาง ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำได้ง่ายกว่าการเปลี่ยนทัศนคติแก่นักเรียนที่อายุมากอยู่มานาน ดังจะ ได้กล่าวถึงแนวทางเสริมสร้างและพัฒนาทัศนคติโดยละเอียดต่อไป

แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาท

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วตอนต้นว่าทัศนคติของนักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าใหม่ อายุน้อยนั้น มีทัศนคติที่ติดต่อการไม่ทะเลาะวิวาทอยู่แล้วแต่เดิมดังนั้นวิธีการเสริมสร้างและพัฒนาทัศนคติจึงมุ่ง ที่จะเสริมสร้างและอนุรักษ์ ไว้ให้คงทนถาวร โดยสามารถจัดกระทำได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก พัฒนาทัศนคติที่ติดต่อการไม่ทะเลาะวิวาทแต่เพียงเล็กน้อย ให้มีทัศนคติที่ติดต่อการ ไม่ทะเลาะวิวาทให้มากขึ้น ขั้นตอนที่สอง อนุรักษ์หรือรักษาทัศนคติที่ติดต่อการไม่ทะเลาะวิวาท นี้ให้มั่นคงถาวรยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการฝึกอบรมลักษณะอย่างนี้ แมคไกวี่ (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2530 ; อ้างอิงมาจาก McGuire. 1969) ได้เสนอวิธีการที่ เรียกว่าการต้านทานการเปลี่ยนทัศนคติ โดยมีขั้นตอนอยู่ 2 ขั้นตอน คือ การฝึกสนับสนุน การสร้างภูมิต้านทาน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การฝึกสนับสนุน หมายถึง การสร้างความแข็งแกร่ง และความมั่นคงให้แก่ทัศนคติเดิมซึ่ง อาจกระทำได้หลายวิธี เช่น (ก) การแสวงหาข้อสนับสนุนเพิ่มเติม คือการเพิ่มความรู้อาสา ด้าน ประโยชน์ของทัศนคติที่ตนยึดถือให้มากขึ้น หรือแผ่ขยายขอบเขตของประโยชน์ให้กว้างขวางเด่นชัด ยิ่งขึ้นกว่าเดิม อาจทำได้โดยตนเองหรือการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีทัศนคติเช่นเดียวกับตน เป็นต้น (ข) การแสดงบทบาทสนับสนุนทัศนคติเดิมของตน การแสดงบทบาทจะช่วยเพิ่มความรู้ ประสบการณ์ในเรื่องนี้สร้างความเกี่ยวข้องระหว่างทัศนคติกับการพูด การกระทำให้เกิดความ สอดคล้องและมั่นคงนอกจากนี้ทำให้ผู้แสดงปฏิเสธทัศนคติเดิมของตนได้ยาก เพราะได้เคย เปิดเผยให้ผู้อื่นทราบว่าตนมีอยู่อย่างไร (ค) การเกาะยึดทัศนคตินี้กับคุณธรรมค่านิยมอื่นที่มั่นคง หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่ต้องการจะอนุรักษ์กับพื้นฐานทางจิตใจทางด้าน อื่น ๆ ที่มีความมั่นคงถาวรเช่น ความอดทนอดกลั้น เป็นคุณบัติของคนดีหรือของบุคคลที่น่าคบหา ค่านิยมเกี่ยวกับการรักความสงบการไม่ใช้ความรุนแรง ไม่แก้ปัญหาคด้วยการใช้กำลัง นิยมใช้

วิธีสันติในการแก้ปัญหา เป็นต้นเมื่อทัศนคติเหล่านั้นมั่นคงแล้วการถูกปลูกปั้นโจมตีให้คลอนแคลน อาจทำได้ยาก

การสร้างภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวรับสถานการณ์การปลูกปั้นโจมตีให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ คือ การฝึกการโจมตีอย่างอ่อน เช่น ให้นักเรียนทราบว่ามีผู้อ้างเหตุผล ในการก่อการทะเลาะวิวาทอย่างไรบ้าง โดยเลือกนำข้ออ้างหรือข้อจูงที่ไม่รุนแรงนักมาพิจารณา ก่อนเป็นลำดับ แล้วฝึกให้นักเรียนหาข้อโต้แย้งหรือเหตุผลมาหักล้างข้ออ้างเหล่านั้น การสร้าง ภูมิคุ้มกันจะต้องทำ 3 ด้าน คือ (ก) การนำหลักฐานมาหักล้างข้อโจมตีอย่างอ่อน อาจทำได้โดย การเตรียมหาหลักฐานมาให้พิจารณาวิเคราะห์ หรือบอกแหล่งที่จะไปสอบ หรือหาหลักฐานมาเอง เมื่อได้มาแล้วจะต้องฝึกการโต้แย้งหักล้างหลักฐานที่มาจากโจมตีนั้นให้ได้อย่างครบถ้วนการฝึก โจมตีอย่างอ่อนและการฝึกปฏิเสธข้อโจมตีนี้จะช่วยให้ผู้ฝึกได้เตรียมตัวศึกษาหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ในเรื่องนี้เพิ่มขึ้นด้วยในโอกาสต่อ ๆ ไป เกี่ยวกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาทอาจทำได้โดยการ เตรียมตัวรับเหตุผลการข่มขู่หรือสถานการณ์ที่มาข่มขู่แล้วให้แสดงเหตุผลหักล้างคำข่มขู่หรือฝึกการ โต้แย้งเหตุผล หรือสถานการณ์เหล่านั้น หรือฝึกหลีกเลี่ยงการทะเลาะวิวาทโดยเริ่มจากเหตุการณ์ ที่ง่าย ๆ แล้วค่อย ๆ ไปสู่เหตุการณ์ที่ยากขึ้น (ข) การเตือนว่าจะถูกโจมตี ตามธรรมดาคนนั้น บุคคลในกลุ่มเดียวกันหรือสังคมเดียวกันมีทัศนคติคล้าย ๆ กันจึงไม่ค่อยได้พบผู้ที่มีทัศนคติแตกต่างกัน เมื่อพบโดยไม่เข้าใจความหมายก็อาจทำให้พลาดพลั้ง เชื่อตามการข่มขู่ไปได้ง่ายหรือหลีกเลี่ยง สถานการณ์เหล่านั้นไม่ได้ เช่น นักเรียนรุ่นพี่มักอ้างว่านักเรียนหนึ่งมักชอบแสดงท่าทางดูถูกเหยียดหยามพวกเรา ฉะนั้นเพื่อเกียรติยศชื่อเสียงของโรงเรียน เราจะปล่อยให้เขาทำอย่างนั้น ไม่ได้จะต้องจัดการกับนักเรียนพวกนั้น ถ้ามีการเตือนและข่มขู่ไปสู่แนวทางที่เหมาะสมเสีย แต่ต้นคือจะช่วยให้นักเรียนไม่แปลกใจและไม่ผล่อตัวหรือคล้อยตามนักเรียนรุ่นพี่เหล่านั้น สามารถ พิจารณาหาข้อโต้แย้งหรือหาวิธีการที่เหมาะสมว่าการใช้กำลังหรือการปะทะ จึงควรบอกกล่าวให้ นักเรียนได้ตระหนักอยู่เสมอว่าการมองเห็นโทษของการทะเลาะวิวาทในขณะนี้ อาจถูกข่มขู่ข่มขู่ ให้เปลี่ยนไปได้อย่างไรบ้าง โดยใคร และในกาลเทศะใดบ้าง (ค) การฝึกลดความน่าเชื่อถือ ของผู้เข้ามาข่มขู่ ทำให้นักเรียนตระหนักว่าผู้ที่มาข่มขู่ให้เปลี่ยนทัศนคติที่น่าปรารถนานั้นย่อม เป็นผู้มีลักษณะไม่น่าไว้วางใจ เพราะเป็นการทำลายสังคมโดยตรง นอกจากนั้นผู้ข่มขู่ให้เห็น ผิดเป็นชอบนี้ย่อมเป็นผู้ที่ขาดข้อมูลความรู้ทางด้านที่ถูกที่ควรเป็นผู้ที่มีอคติและมีความรู้เรื่องนี้น้อยกว่านักเรียนเองเป็นอันมากจึงเป็นผู้ที่ไม่มีลักษณะที่น่าเชื่อถือหรือน่าพอใจแต่ประการใด ฉะนั้น จึงไม่ควรที่จะเห็นด้วยกับการข่มขู่ของคนประเภทนี้

จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมวิชานี้ คือ การอนุรักษ์ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท ซึ่งเป็นทัศนคติที่มีที่ปรากฏว่ามีอยู่แล้วในนักเรียนอาชีวศึกษา เข้าใหม่ให้แข็งแกร่งและคงทนถาวรขึ้น ดังนั้นวิธีฝึกจึงสามารถทำได้ 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 เสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทแต่น้อย ให้มีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทให้มากขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ด้านการเปลี่ยนทัศนคติเดิมที่ดีอยู่แล้วและเสริมสร้างให้มีความแข็งแกร่งและคงทนถาวรยิ่งขึ้น

ดังนั้นจึงมีประเด็นสำคัญที่จะต้องฝึกอบรมหรือพัฒนา ดังนี้ (1) การแสวงหาข้อมูลสนับสนุนเพิ่มเติมทัศนคติเดิม (2) การแสดงบทบาทสนับสนุนทัศนคติเดิมของตน (3) การเกาะยึดทัศนคตินี้กับทัศนคติอื่นที่มั่นคง (4) การนำหลักฐานข้อมูลมาหักล้างข้อโจมตีอย่างอ่อน (5) การเตือนว่าจะถูกชักจูง และ (6) การฝึกลดความน่าเชื่อถือของผู้มาชักจูง

วิธีฝึกอบรมที่จะใช้สำหรับแต่ละขั้นตอนดังกล่าวนี้ได้แก่

- การฝึกคิดพิจารณาวิเคราะห์สาเหตุและผล
- อภิปรายกลุ่ม
- แสดงบทบาท
- เขียนบทความ
- ให้ตัวแบบ

ฯลฯ

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อการฝึกอบรมทัศนคตินี้ได้ผลแล้ว ก็จะทำให้การฝึกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองด้วย เพื่อเสริมให้ทัศนคตินั้นมั่นคงยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามประสงค์ เนื่องจากมีผลการวิจัยพบว่าทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาทนี้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และตัวแปรทั้งสองร่วมกัน สามารถทำนายพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้ในระดับสูง (ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ. 2534)

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท

ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ลักษณะมุ่งอนาคตหมายถึง ความสามารถที่จะคาดการณ์ไกลและเห็นความสำคัญของผลดีและผลเสียที่จะเกิดในอนาคต ความสามารถวางแผนการปฏิบัติเพื่อรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดในอนาคตได้ นักจิตวิทยามีความเห็นว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเกิดจากการสะสมผลของการเรียนรู้จากประสบการณ์ตั้งแต่อดีตของบุคคล เกี่ยวกับลักษณะความมั่นคงของสภาพแวดล้อม ความสามารถที่จะทำนายสิ่งที่จะเกิดในอนาคตได้แม่นยำพอสมควรส่วนความสามารถในการควบคุมตน หมายถึง ความสามารถที่จะเว้นการกระทำบางชนิด หรือความสามารถที่จะเริ่มทำพฤติกรรมที่ต้องใช้ความอดทน หรือเสียสละและทำพฤติกรรมนั้นอย่างมีปริมาณและคุณภาพเหมาะสม เป็นเวลานานพอที่จะนำไปสู่ผลที่ต้องการในอนาคตได้หรืออาจกล่าวได้ว่าการควบคุมตน เป็นความสามารถของบุคคลที่จะบังคับให้ตนเองทำพฤติกรรมใหม่เปลี่ยนจากพฤติกรรมเดิมเพิ่มหรือลดพฤติกรรมบางชนิดของตนโดยไม่ต้องใช้การบังคับขู่เข็ญจากอำนาจภายนอก (ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2530) จะเห็นได้ว่าลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนนี้ เกิดอย่างต่อเนื่องในปรากฏการณ์เดียวกัน กล่าวคือบุคคลจะต้องมีความต้องการผลในอนาคตมากกว่าปัจจุบันแล้วต่อมาจึงดำเนินการปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายในอนาคต ซึ่งจะต้องมีการปฏิบัติเป็นเป็นระยะเวลาหรือหลายครั้ง หรือรอคอยผลเป็นเวลานาน (Mischel. 1974)

นักจิตวิทยาที่ศึกษาปรากฏการณ์นี้ ผู้ที่เน้นต่อส่วนของปรากฏการณ์นี้จะเรียกชื่อปรากฏการณ์เดียวกันที่แตกต่างกันไป ผู้ที่เน้น ทางด้านสาเหตุของการตัดสินใจเลือกกระทำและการเล็งเห็นผลที่จะเกิดขึ้นจากผลการกระทำในอนาคตจะ เรียกปรากฏการณ์นี้ว่า "การมุ่งอนาคต" ส่วนผู้ที่เน้นความสามารถในการปฏิบัติ หรือการละเว้นการปฏิบัติเพื่อรอรับผลที่ต้องการจะเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า "การควบคุมตน" ในการวัดจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นี้อาจวัดส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือทั้งสองส่วนไปพร้อมกัน เครื่องมือวัดอาจเน้นเรื่องอนาคต หรือเน้นการเลือกปฏิบัติซึ่งแสดงถึงปริมาณการรอได้รอได้อย่างเหมาะสม (ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2530)

ความสำคัญของการมุ่งอนาคต ความสามารถที่จะคิดถึงเหตุการณ์ในระยะยาวไปในอนาคตนั้น เป็นลักษณะของผู้ที่มีคุณสมบัติอื่น ๆ สูงด้วยคือสติปัญญา และสุขภาพจิต (Mischel. 1974) มีงานวิจัยหลายเรื่องในประเทศไทยที่พบว่าลักษณะมุ่งอนาคตร่วมกับจิตลักษณะอื่นมีความสำ

ค้ำต่อพฤติกรรมทั้งที่เป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนา เช่น งานวิจัยของดวงเดือน พันธุนาวิน และคนอื่น ๆ (2520) พบว่า เยาวชนที่มีพฤติกรรมการโกงในการเล่นเกมนึ่ง มีลักษณะมุ่งอนาคต และเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าเยาวชนที่มีพฤติกรรมการโกงน้อยหรือไม่โกงเลย ซึ่งสอดคล้องกับบุรุษรับ ศักดิ์มณี (2532) ที่พบว่า ข้าราชการที่มีลักษณะมุ่งอนาคต และการควบคุมตนเองมีพฤติกรรมการทำงานราชการอย่างเต็มความสามารถในบางด้านสูงกว่ากลุ่มข้าราชการที่มีลักษณะทั้งสองหรือด้านใดด้านหนึ่งต่ำ ส่วนมิ่งพรรณ แว่ววิเศษ (2534) พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ และมีทัศนคติที่ดีต่อการทะเลาะวิวาทมาก มักมีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทสูงกว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง และทัศนคติที่ดีต่อการทะเลาะวิวาทต่ำ

ความสำคัญของการควบคุมตนเอง การควบคุมตนเอง (Self-Control) เป็นวิธีการปรับพฤติกรรมวิธีหนึ่งของบุคคลในอันที่จะเปลี่ยนแปลงหรือควบคุมพฤติกรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมด้วยตนเอง เป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมของตนโดยการแยกแยะลักษณะสาเหตุของพฤติกรรมของตนที่ต้องการควบคุมว่ามีตัวแปรใดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตนและทราบวิธีการควบคุมสิ่งแวดล้อม หรือเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมนั้นใหม่ให้เหมาะสมเพื่อที่จะได้มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนความต้องการ (Kanfor and Grim. 19667 ; Thoresen and Mahoney. 1974) และหากบุคคลไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อตนเองได้ บุคคลจะยังมีโอกาสที่จะเลือกแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุดที่บุคคลสามารถอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมนั้นได้ ดังนั้นการควบคุมตนเองบุคคลจึงมีโอกาเลือกเป้าหมายและดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายพฤติกรรมของตน (Kasdin. 1984)

แม้ว่าการควบคุมตนเองบุคคลจะมีบทบาทในการควบคุมสิ่งแวดล้อม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าพฤติกรรมของบุคคลจะปราศจากการควบคุมจากจากตัวแปรภายนอกโดยสิ้นเชิง การที่บุคคลมีโอกาสกำหนดเงื่อนไขควบคุมพฤติกรรมของตนเองเป็นเพียงความลดบทบาทของบุคคลภายนอกเองการควบคุมตนเองยังมีอิทธิพลของตัวแปรภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เป็นบางส่วน เช่น บุคคลที่เป็นนักปรับพฤติกรรมอาจมีบทบาทในการฝึกฝน ชี้แนะให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินการควบคุมตนเองของบุคคล แต่บทบาทของบุคคลภายนอกจะค่อย ๆ ลดลงจนกว่าบุคคลจะสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ และสามารถแผ่ขยายพฤติกรรมที่เหมาะสมไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ ได้ (Kazdin. 1984)

ในปัจจุบันนี้ นักจิตวิทยา ได้นำเอาหลักการควบคุมตนเองมาใช้ เพื่อปรับหรือเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของบุคคลกันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ทั้งนี้ เพราะการใช้วิธีการให้มีการควบคุมตนเองนั้น เป็นวิธีการที่ทำให้มีความรู้สึกว่าเขาเป็น ผู้ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากกว่าที่จะเป็นเพียงบุคคลที่ต้องตกเป็นฝ่ายที่จะต้องรับผล ของการกระทำแต่เพียงอย่างเดียว (Gross. 1987) และยังคงแสดงถึงความมีศักดิ์ศรีของบุคคล ในการควบคุมบังคับตนเองด้วย (ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2530)

รัตนา ประเสริฐสม (2526) ทำการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อค้นหาวีธีการที่ประสิทธิภาพสูง ในการพัฒนาพฤติกรรมอนามัยของนักเรียน ด้วยการเสริมสร้างรับรู้ผลของความพยายามและ การอดได้รอได้ พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกการอดได้รอได้ มีการรายงานการกระทำพฤติกรรม อนามัยสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกการอดได้รอได้ ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าลักษณะการ อดได้รอได้ ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการควบคุมตนเองมีความสำคัญต่อพฤติกรรมสุขภาพอนามัยของ นักเรียน

ปภาวดี แจ่มศิริ (2527) ได้ใช้การฝึกอบรมการควบคุมตนเองในการลดพฤติกรรม ก่อทวนในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 54 คน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองที่ฝึกการควบคุมตนเองและกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ฝึก หลังจากเก็บข้อมูลพื้นฐาน เป็นเวลา 1 สัปดาห์ครึ่งแล้ว ผู้วิจัยได้ฝึกการควบคุมตนเองเฉพาะในกลุ่มทดลองในระยะทดลอง 4 สัปดาห์ ต่อจากนั้นเป็นระยะติดตามผล 2 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลอง ที่ฝึกการควบคุมตนเองมีพฤติกรรมก่อทวนชั้นเรียนลดลงมากกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัย สำคัญทั้งในระยะทดลองและระยะติดตามผล

และงานวิจัยที่ยืนยันเกี่ยวกับความสำคัญของการควบคุมตนเองในการปรับหรือ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่เป้าประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนาพฤติกรรม การ ท างานราชการอย่างเต็มความสามารถ (บุญรับ ศักดิ์มณี. 2532) การพัฒนาความสามารถ ในการทำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์อย่างถูกต้อง (อติวัฒน์ พรหมาสา. 2532) การลด พฤติกรรมการสูบบุหรี่ (Luke. 1983) การลดพฤติกรรมก้าวร้าว (Kasdin. 1976)

จะเห็นได้ว่าลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองมีความสำคัญต่อพฤติกรรมต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น พฤติกรรมการสูบบุหรี่ พฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมก่อทวน ในชั้นเรียน พฤติกรรมยาเสพติด เป็นต้น ดังนั้นลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองจึงสามารถจะ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้ด้วย

ในส่วนที่เกี่ยวกับการมุ่งอนาคตนั้น พฤติกรรมทะเลาะวิวาทเป็นพฤติกรรมปัญหาที่จะส่งผลเสียต่อผู้ทะเลาะวิวาทและผู้อื่นด้วย ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เช่น การบาดเจ็บ ข้ำวของเสียหาย ก่อความวุ่นวายในสังคม และอาจจะทำให้เสียอนาคตการเรียน หรือพิการ จนกลายเป็นทรัพยากรบุคคลที่ไร้คุณภาพได้ในอนาคต การมุ่งอนาคตซึ่งเป็นการคาดการณ์เกี่ยวกับการกระทำในปัจจุบันนี้จะส่งผลต่ออนาคตด้วยนั้นก็จะช่วยป้องกันการกระทำพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่าง ๆ รวมถึงการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทด้วย และการมุ่งอนาคตนั้นจะต้องอาศัยความสามารถในการควบคุมบังคับตนที่จะละเว้นการกระทำพฤติกรรมบางชนิดตลอดจนความสามารถในการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทด้วย เพื่อให้สามารถดำเนินการไปสู่เป้าหมายที่วางไว้หรือสู่ผลดีที่จะตามมาในอนาคต

พฤติกรรมหรือสถานการณ์ที่จะเป็นชนวนให้เกิดการทะเลาะวิวาทมีหลายประการ เช่น คำพูด ท่าทางหรือการแต่งกายที่ยั่วยุ ตลอดจนถึงทัศนคติ ความเชื่อต่าง ๆ เช่น การรู้สึกไม่ชอบนักเรียนบางสถาบัน ความเชื่อต่าง ๆ เช่น การรู้สึกไม่ชอบนักเรียนบางสถาบัน ความเชื่อว่าการทะเลาะวิวาทเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นกล้าหาญซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ อาจแก้ไขหรือป้องกันได้โดยการปรับพฤติกรรมด้วยวิธีการควบคุมตนเอง ได้แก่ การฝึกฝนให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการควบคุมพฤติกรรมด้วยตนเอง ไม่ต้องใช้การควบคุมจากภายนอกและเรียนรู้เทคนิคต่าง ๆ ในการควบคุมตนเอง เมื่อพบกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทได้ ทั้งนี้จะต้องให้นักเรียนรู้จักการวางแผนเกี่ยวกับอนาคต และวางแผนเพื่ออนาคตของตนเองด้วย จึงจะได้กล่าวถึงแนวทางในการเสริมสร้างต่อไป

แนวทางการเสริมสร้างลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

เนื่องจากจิตลักษณะนี้อาจแบ่งออกเป็นสององค์ประกอบ จึงแยกพิจารณาวิธีการพัฒนา ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนได้ดังนี้

แนวทางการเสริมสร้างลักษณะมุ่งอนาคต นักจิตวิทยา^๓มีความเห็นว่าลักษณะมุ่งอนาคตเกิดจากการสะสมผลของการเรียนรู้จากประสบการณ์ตั้งแต่อดีตของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะความมั่นคงทางสภาพแวดล้อม ความสามารถที่จะทำนายสิ่งที่เกิดในอนาคตได้แม่นยำพอสมควร ลักษณะมุ่งอนาคตมีมากในสังคมที่เจริญ ส่วนในสังคมที่แร้นแค้นนั้นบุคคลมักมุ่งปัจจุบันมากกว่าการพัฒนา ลักษณะมุ่งอนาคตนั้น ควรพยายามเพิ่มลักษณะมุ่งอนาคตให้เด็กโตหรือผู้ใหญ่ต้องใช้เวลานานให้ได้

ประสบการณ์โดยตัวเองอีกส่วนหนึ่ง แต่ที่กระตุนลักษณะมุ่งอนาคต ที่มีอยู่เดิมของบุคคล ให้บุคคลนำมาใช้ในบางกาละเทศะให้ เหมาะสมมากยิ่งขึ้นเท่าที่ไม่ยากนัก

แนวความคิดเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตในบุคคลนั้น ในทางจิตวิทยาใช้วิธีให้เขียนเรื่องราวหรือนวนิยาย แล้ววิเคราะห์ระยะเวลาที่ใช้ในเรื่อง ผู้ที่มีมุ่งอนาคตมากจะเขียนเรื่องที่เกิดดำเนินไปและจบลงในช่วงเวลาที่มากกว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตน้อยจะใช้ (Wright. 1973) ส่วน บุณริบ คักคิมณี (2532) ใช้แนวทางการพัฒนาการมุ่งอนาคต 3 ขั้นตอน คือ (1) ให้อธิบายความหมายของการมุ่งอนาคต (2) ให้เห็นความสำคัญของการมุ่งอนาคต (3) ให้อธิบายการกระทำเกี่ยวกับอนาคต ซึ่งสามารถช่วยกระตุ้นลักษณะมุ่งอนาคตและพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการในบางด้านได้ ดังนั้นในงานวิจัยครั้งนี้จึงใช้แนวทางการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตตามแนวทางของ บุณริบ คักคิมณี (2532) ซึ่งเสนอโดยละเอียดดังนี้

ให้อธิบายความหมายของมุ่งอนาคต การมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถทางการรู้คิดตลอดจนการรับรู้ถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต ทั้งที่เป็นเวลาใกล้ปัจจุบันหรือห่างไกลปัจจุบันออกไปทุกที สิ่งที่จะเกิดในอนาคตนั้นขณะที่ยังมีลักษณะเป็นนามธรรมยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรม ฉะนั้นผู้ที่มีสติปัญญาและการรับรู้การคิดที่พัฒนาแล้วจึงจะสามารถคิดถึงอนาคตได้ชัดเจน และเห็นความสำคัญของอนาคต วิธีการฝึกให้บุคคลรู้ความหมายของการมุ่งอนาคตนี้ กระทำโดยการกระตุ้นให้บุคคลรู้จักคิดถึงสิ่งที่จะเกิดในอนาคตอันใกล้และไกลอย่างมีเหตุผล โดยการยกตัวอย่างให้แบบอย่างของการคิดประเภทนี้และให้ฝึกการรู้การคิดในตนเองนี้ เพื่อให้เข้าใจความหมายของการมุ่งอนาคตในกาละเทศะต่าง ๆ

ให้เห็นความสำคัญของการมุ่งอนาคต การได้เห็นความสำคัญของการมุ่งอนาคต หมายถึงการแจ้ง หรือแสดงให้ทราบถึงประโยชน์ของการมุ่งอนาคต และรับโทษของการไม่มุ่งอนาคตที่เคยปรากฏมาแล้ว หรืออาจจะเกิดขึ้นต่อไปโดยจะชี้ให้เห็นถึงประโยชน์และโทษอันอาจจะเกิดกับบุคคลและสังคมในแง่มุมต่าง ๆ วิธีฝึกให้บุคคลเห็นความสำคัญของการมุ่งอนาคตก็กระทำโดยการให้เห็นตัวอย่างของผลดีและผลเสียที่เกิดจากการกระทำกิจกรรมที่มุ่งหวังอนาคตและไม่มุ่งอนาคต

ให้อธิบายการกระทำเกี่ยวกับอนาคต การรู้จักการกระทำเกี่ยวกับอนาคตหมายถึงความสามารถที่จะวางแผนและขั้นตอนการดำเนินการหรือเข้าใจการเกิดผลการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ หรือความคาดหวังเกี่ยวกับเหตุการณ์ข้างหน้าและมองเห็นความเป็นไปได้ในอนาคตจาก

สถานการณ์ปัจจุบัน การรู้จักคาดการณ์ในอนาคตจะทำให้บุคคลรู้จักวางแผนในการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตนต้องการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งเกี่ยวกับการลดหรือการจัดพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียน นอกจากนี้ยังมีการวิจัยพบว่า การคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตเป็นสาเหตุหรือสัมพันธ์กับความสามารถที่อดได้รอได้ (Lamm ; Schmidt and Trommsdorff. 1976 : 317) ดังนั้นการฝึกให้บุคคลรู้จักคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคต จะช่วยให้บุคคลรู้จักที่จะแลกเปลี่ยนที่จะได้รับเพียงเล็กน้อยในปัจจุบัน กับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่กว่าที่จะมีมาในอนาคตและดึงเป้าหมายเกี่ยวกับอนาคตได้ สำหรับวิธีการฝึกการคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตนั้น อาจทำได้โดยให้บุคคลเห็นตัวอย่างการวางแผนการในอนาคตของผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตให้ฝึกการวางแผนเกี่ยวกับชีวิต ฝึกเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับความคาดหวังของตน เป็นต้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะได้ใช้วิธีเหล่านี้ด้วย

แนวทางการสร้างเสริมและพัฒนาการควบคุมตนเอง การควบคุมตนเอง แสดงถึงความมีศักดิ์ศรีของบุคคล บุคคลไม่ต้องการที่จะให้ผู้อื่นหรือสิ่งอื่นมาควบคุมตน แต่ต้องการที่จะควบคุมตนเองเป็นสำคัญ การควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะบังคับให้ตนเองทำพฤติกรรมใหม่ เปลี่ยนจากพฤติกรรมเดิม เพิ่มหรือลดพฤติกรรมบางชนิดของตนโดยไม่ต้องใช้การบังคับขู่เข็ญจากภายนอก

ในปัจจุบัน นักจิตวิทยาให้ความสนใจ วิธีการพัฒนาความสามารถควบคุมตนเองกันมาก บทบาทของความสามารถควบคุมตนเองจะปรากฏในขณะที่คุณบังคับให้ตนกระทำหรืองดเว้นที่จะกระทำพฤติกรรมตามที่ได้ตั้งไว้ได้ จากการศึกษาของ สกินเนอร์ (Skinner. 1968) พบว่าคนเราใช้วิธีการต่าง ๆ ในการควบคุมพฤติกรรมของตนในชีวิตประจำวัน คือ (1) ใช้การยับยั้งทางร่างกาย (Physical Restraint) เช่น การกัดริมฝีปากตนเอง เพื่อกลั้นหัวเราะ การปิดตาเพื่อไม่ให้มองเห็น สิ่งที่ไม่ต้องการจะเห็น การทำเช่นนี้เป็นผลให้ตนเองสามารถหลีกเลี่ยงจากผลที่ตนเองไม่พึงพอใจได้ (2) การเปลี่ยนการเรียนรู้สิ่งเร้าบางอย่าง (Changing the Stimulate Conditioning) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม เช่น การเลือกสถานที่พักผ่อน เพื่อให้ห่างจากสภาพการณ์การทำงาน การทำเครื่องหมายลงบนปฏิทินเพื่อเตือนความทรงจำ เพื่อจะใช้เป็นสิ่งเร้าให้แสดงพฤติกรรมบางอย่างในเวลาต่อมา อันเป็นผลให้สามารถหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่พึงพอใจที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นการเปลี่ยนสิ่งเร้าจะช่วยให้คนเราแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้มากขึ้น (3) การยับยั้งหรืองดเว้นการกระทำบางอย่าง เช่น การงดอาหารกลางวัน เพื่อเตรียมทาน

อาหารเย็นในโอกาสพิเศษให้ร่อยขึ้นหรือการงดอาหารก่อนการเล่นกีฬา (4) การเปลี่ยนการตอบสนองทางอารมณ์ (Emotional Reactions) เช่น การกัดลิ้นตัวเองเพื่อกลั้นหัวเราะในโอกาสที่ไม่สมควร หรือการพยายามคิดถึงเรื่องอื่นเพื่อระงับความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ (5) การใช้เหตุการณ์ที่ไม่พึงพอใจเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม (Eversion Events) เช่น การตั้งนาฬิกาปลุกเพื่อให้เสียงนาฬิกาการบวณการนอนทำให้เราตื่นไปทำธุระได้ทันเวลา (6) การใช้ยาหรือสารเคมี (Drugs) เพื่อควบคุมพฤติกรรม เช่น ยานอนหลับเพื่อให้สามารถนอนหลับได้ การตีหมาแพะเพื่อไม่ให้หิววงนอน (7) การให้การเสริมแรง และลงโทษตนเอง (Self - reinforcement and self - punishment) เช่น ถ้าทำงานชิ้นนี้สำเร็จจะไปดูหนังที่ตนชอบ (8) การหันความสนใจไปสู่สิ่งอื่น (Doing someting else) เช่น เปลี่ยนหัวข้อสนทนาเพื่อหลีกเลี่ยงการถกเถียงกัน

คานเฟอร์ (Kanfer. 1971) ได้เสนอวิธีการควบคุมตนเองที่บุคคลสามารถนำไปฝึกใช้ได้ดังนี้ (1) สร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมโดยการให้การเสริมแรงที่มีอำนาจเหนือกว่าตัวเสริมแรงรองพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เพื่อให้บุคคล กระทำพฤติกรรมที่เหมาะสมนั้นมากขึ้น และลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้นลง (2) ในผลกรรมที่ไม่พึงพอใจแก่ตนเองต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเพื่อให้บุคคลลดพฤติกรรมนั้นลง และเรียนรู้ที่จะหลีกเลี่ยงผลกรรมนั้น (3) ลดขนาดหรือปริมาณของการเสริมแรงต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือยืดเวลาการเสริมแรงออกไป หรือเปลี่ยนเป็นการให้ผลกรรมทางลบหรือให้การเสริมแรงที่มีอำนาจน้อยกว่า การเสริมแรงต่อพฤติกรรมที่เหมาะสม (4) เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมโดยการหลีกเลี่ยงสิ่งเร้าที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (5) ให้การเสริมตนเองต่อพฤติกรรมที่เหมาะสม

กาซดิน (Kazdin. 1984) เสนอวิธีการควบคุมตนเองด้วยวิธีการเตือนตนเอง (Self Mornitory) ของบุคคล ประกอบด้วยการสังเกตพฤติกรรมของตนเอง (Self - Recording) การสังเกตตนเองจะช่วยให้บุคคลสามารถพิจารณาได้ว่าพฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้นหรือไม่การบันทึกพฤติกรรมด้วยตนเองจะช่วยให้บุคคลทราบทิศทางของพฤติกรรม และเป็นข้อมูลสำหรับการประเมินพฤติกรรมตนเอง (Self - Evaluation) ว่าพฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้นตรงตามเกณฑ์ที่จะให้การเสริมแรงหรือไม่และเมื่อบุคคลสามารถกระทำพฤติกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้จริงเสริมแรงตนเอง (Self - Reinforcement) ได้ทันทีหลังเกิดพฤติกรรมนั้น

รัตนา ประเสริฐสม (2526) ทำการวิจัยเชิงทดลองฝึกการอดใจรอได้ในนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพอนามัยของนักเรียนโดยมีขั้นตอนดังนี้ คือ

(1) การใช้วิธีการไม่สนใจรางวัล คือ การลดความตึงเครียดด้วยวิธีการที่จะทำให้บุคคลมีความสุขในขณะที่ต้องรอคอย เช่น การปิดตาไม่ให้เห็นรางวัล การร้องเพลง การเล่นเกมสลับต่อในขณะที่รอคอยรางวัล (2) วิธีการสร้างภาพ ในกรณีที่บุคคลไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงการมองเห็นสิ่งที่ตนจะต้องตัดสินใจเลือกได้จำเป็นต้องหาทางลดความวุ่นวายใจ เพื่อให้สามารถรอคอยสิ่งที่มีคุณค่ามากกว่าได้ ก็ใช้วิธีการสร้างภาพ คือ ในขณะที่เห็นสิ่งที่ตนต้องการในขณะที่รอคอยให้คิดว่าสิ่งที่อยู่ตรงหน้านั้นเป็นเพียงภาพ (3) วิธีการเลียนแบบ คือ การให้แบบอย่างในการอดใจรอให้แก่เด็กจากบุคคลหรือจากการเรียนรู้จากสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น จากข้อเขียนของบุคคล เป็นต้น

บุญรับ ศักดิ์มณี (2532) ใช้วิธีการและกิจกรรมในการส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตนเองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการอย่างเต็มความสามารถดังนี้

(1) การสังเกตตนเอง เช่น การจำแนกพฤติกรรม การจัดบันทึกพฤติกรรม การประเมินผลพฤติกรรม ทำให้บุคคลได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรมของตน ซึ่งสามารถนำมาเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่ตนคิดว่าเหมาะสมได้ และถ้าพบว่าตนกำลังประสบผลสำเร็จพฤติกรรมที่กำลังกระทำอยู่ก็จะเพิ่มขึ้นและถ้า และถ้าพบว่าพฤติกรรมที่กำลังทำอยู่นั้นไม่เหมาะสม พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นก็จะเป็นการเปลี่ยนแปลงทันที (2) การกำหนดเป้าหมายการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การกำหนดเป้าหมาย การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นอาจจะกำหนดเป้าหมายโดยผู้กระทำพฤติกรรมรับรู้เองคนเดียวหรืออาจจะให้ผู้อื่นรับรู้เป้าหมายของตนด้วย (3) การควบคุมสิ่งเร้า เป็นการแยกหรือทำลายสิ่งเร้าซึ่งเป็นสัญญาณเตือนให้เกิดพฤติกรรมซึ่งจะช่วยให้บุคคลควบคุมพฤติกรรมหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์ (4) การฝึกกระทำตามพฤติกรรมที่กำหนด (5) การให้รางวัลและการลงโทษตนเอง

อติวัฒน์ พรหมาสา (2532) ได้ฝึกการควบคุมตนเองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 90 คน ในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการทำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้ขั้นตอนในการฝึกควบคุมตนเอง 4 ขั้นตอนคือ (1) ตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง โดยกำหนดคะแนนความถูกต้องจากการทำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์ และกำหนดเงื่อนไขการเสริมแรงตนเอง หากทำคะแนนได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (2) สังเกตและบันทึกพฤติกรรมตนเอง โดยการสังเกตและบันทึกคะแนนความถูกต้องจากการทำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์ของตนเอง จากการเทียบกับคะแนนเป้าหมายที่

ตั้งไว้ (3) เสริมแรงตนเอง โดยให้สิ่งเสริมแรงแก่ตนเอง เมื่อคะแนนเมื่อคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์เท่ากับหรือสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้

ดวงเดือน พันธุนาวิน (2530) เสนอแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างจิตใจ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตน ว่าจะต้องจัดการใน 3 ด้าน คือ การจัดการกับสาเหตุของพฤติกรรม การเกิดและคงอยู่ของพฤติกรรม และการจัดการกับผลของพฤติกรรม ดังมีรายละเอียดดังนี้

ก. การจัดการกับสาเหตุของพฤติกรรม บุคคลจำเป็นต้องศึกษาว่ามีสิ่งใดบ้างที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมที่ต้องการจะขจัดหรือพฤติกรรม ที่มาขัดขวางการเกิดพฤติกรรมที่น่าปรารถนาของตน กล่าวคือบุคคลจะต้องมีการสังเกตตนเองว่าในสภาพใด เวลาอะไร และมีสิ่งใดมากระตุ้นที่ทำให้ตนกระทำพฤติกรรมนั้น ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้คือ (1) การจำแนกพฤติกรรม (2) การสังเกตพฤติกรรม (3) การลงบันทึก (4) การประเมินผล (5) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงตนเอง (6) การให้สัญญาผูกมัดว่าจะกระทำ (7) การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม

ข. การเกิดและการคงอยู่ของพฤติกรรม เมื่อใช้สภาพแวดล้อมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมตามเป้าประสงค์แล้ว การจะเกิดพฤติกรรมได้บุคคลจะต้องฝึกฝนออกคำสั่งปฏิบัติให้แก่ตนเอง ฝึกแสวงหาแนวทางและแนะนำตนเองให้ปฏิบัติ นอกจากนั้นควรมีการฝึกปฏิบัติโดยตรงด้วยโดยอาจจะฝึกกระทำพฤติกรรมนั้นในสถานการณ์จำลอง จนบุคคลทำพฤติกรรมนั้นได้อย่างคล่องแคล่ว ไม่เคอะเขินหรือติดขัด เช่น การฝึกการพูดที่สุภาพ ฝึกสร้างมนุษยสัมพันธ์ ฝึกทำพฤติกรรมที่น่าปรารถนาแทนพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เป็นต้น นอกจากการฝึกกระทำจริงแล้ว บุคคลอาจจะฝึกสร้างมโนภาพว่าตนได้กระทำพฤติกรรม ในสถานการณ์หนึ่ง ๆ หรือให้เก็บตัวแบบกระทำด้วยก็ยิ่งดี

ในกรณีที่จะต้องงดการกระทำพฤติกรรมที่น่าปรารถนาเป็นเวลานาน หรือรอคอยรางวัลควรหันเหความสนใจไปจากเหตุการณ์นั้น โดยการทำกิจกรรมอื่น ๆ แทน เป็นการฆ่าเวลา และเกิดความเพลิดเพลินในทางอื่นจะทำให้เกิดการงดเว้นได้นาน หรือรอคอยได้นาน ส่วนการทำพฤติกรรมที่น่าปรารถนานั้นซ้ำ ๆ เป็นระยะเวลานานได้ มีควรมีการให้รางวัลตนเองด้วย

ค. ผลของพฤติกรรม พฤติกรรมที่น่าปรารถนาจะเกิดบ่อย ๆ ได้ ควรเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่ผลดีที่บุคคลต้องการ ถ้าในกรณีที่พฤติกรรมนั้นไม่ก่อให้เกิดผลดีจากภายนอก กล่าวคือไม่มีผู้คอยให้รางวัลชมเชยหรือยกย่อง บุคคลก็ควรจัดการให้รางวัล ชมเชยหรือยกย่องตนเองได้ การให้รางวัลตนเอง อาจทำได้ 2 แบบ คือ ให้นสิ่งที่คุณต้องการ เช่น เวลาพักผ่อน อาหาร

ที่ชอบ เสื้อผ้าสวย ๆ เป็นต้น และรางวัลอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การลดหรือขจัดสภาพที่ตนเองไม่ปรารถนา เช่น ขจัดสภาพความเงี้ยวเหงาด้วยเพลงเบา ๆ เปิดพัดลมไล่ความร้อนอบอ้าว หยุดเสียงจากเทปที่เปิดไว้ให้น่ารำคาญ ฯลฯ ผลของพฤติกรรมส่วนใหญ่จะต้องอยู่ในรูปของการให้รางวัลตนเองจะพึงจากผู้อื่นไม่ได้

ฉะนั้นในการฝึกทักษะมุ่งอนาคต ควบคุมตนเอง ชุติศกอบบรมควรมีประเด็นสำคัญต่อไปนี้

- (1) ความสำคัญของการมุ่งอนาคต การวางแผนระยะยาว และความสำคัญของการควบคุมตนเอง
- (2) การสังเกตและรับรู้การกระทำของตนเอง มีสติสัมปชัญญะทำให้เกิดสมาธิ และปัญญา
- (3) การปรับสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการให้ตนเองและผู้อื่น (4) วิธีปฏิบัติต่าง ๆ ในการควบคุมตนเอง (5) การให้รางวัลตนเองอย่างเหมาะสม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2530)

วิธีการฝึกอบรมที่ใช้ในชุดฝึกนี้ จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมในชุดฝึกนี้ คือการเสริมสร้างลักษณะมุ่งอนาคตในชีวิตและการเรียนโดยกระตุ้นและฝึกฝนการคาดการณ์ไกล การวางแผนระยะยาว นอกจากนั้นอีกส่วนหนึ่งจะได้ฝึกฝนให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง ให้กระทำหรือหลีกเลี่ยงที่จะกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่ตนเห็นสมควรโดยใช้วิธีการสร้างภาพที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติหรือต่อการหลีกเลี่ยงที่จะปฏิบัติโดยไม่ต้องอาศัย กำลังใจมากอย่างแต่ก่อน ฉะนั้นประเด็นสำคัญที่จะต้องมีการพัฒนาตามลำดับคือ (1) ความหมาย และประโยชน์ของการมุ่งอนาคต (2) การคิดวางแผนอนาคตเกี่ยวกับชีวิตและการเรียน (3) การรับรู้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือเป็นชนวนให้เกิดการทะเลาะวิวาท (4) การสังเกตและเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลอื่นและของตนเอง (5) การฝึกกำหนดพฤติกรรมที่เฉพาะและมีหน่วยที่วัดหรือสังเกตได้อย่าง (6) การกำหนดเป้าประสงค์ของการปรับพฤติกรรมของตนเอง โดยแบ่งเป็นขั้นย่อย ๆ จนบรรลุ (7) ศึกษาสาเหตุและผลที่เกิดหลังพฤติกรรม (8) ควบคุมสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นพฤติกรรม (9) การให้รางวัลตนเองอย่างเหมาะสม

ส่วนวิธีการฝึกอบรมจะใช้การให้แบบอย่าง การเล่นเกม การอภิปรายเป็นกลุ่ม การคิดวิเคราะห์และเขียนเรื่องราว การฝึกกระทำ ฯลฯ

จะเห็นได้ว่าลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง มีความสำคัญต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ถ้านักเรียนเป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองสูงแล้ว อาจคาดได้ว่า จะสามารถหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทที่อาจจะเกิดขึ้นได้และยังเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท ก็จะมี

ยังสามารถป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะที่ว่าถ้าบุคคลมีจิตลักษณะด้านต่าง ๆ สูงมากเท่าใด ก็จะทำให้มีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากเท่านั้น (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2527)

การประเมินผลการพัฒนาทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาทและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างชุดฝึก เพื่อพัฒนาจิตลักษณะขึ้นมา 2 ชุด คือ ชุดฝึกเสริมสร้างและพัฒนาทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และชุดฝึกพัฒนาจิตลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าใหม่ (ภายในหนึ่งปีการศึกษา) เสร็จแล้วจึงประเมินผลว่าชุดฝึกดังกล่าวนี้ใช้ได้ผลดีกับนักเรียนในกลุ่มใด โดยมุ่งศึกษาว่าสามารถพัฒนาจิตลักษณะที่ฝึกนั้นได้หรือไม่ และส่งผลกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาทมากน้อยเพียงใด

แต่เนื่องจากงานวิจัยนี้มีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาจึงไม่สามารถที่จะทำการวัดพฤติกรรมได้โดยตรง จึงทำการประเมินผลที่ลักษณะที่ใกล้เคียงกับพฤติกรรมมากที่สุด ซึ่งในงานวิจัยนี้ประเมินผลใน 2 ลักษณะ คือ ประเมินผลที่จิตลักษณะที่ฝึก และประเมินผลที่ลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรม

การประเมินผลจิตลักษณะ การประเมินผลที่จิตลักษณะในที่นี้หมายถึงการประเมินจิตลักษณะที่ทำการฝึก 2 จิตลักษณะ คือ ทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นการประเมินภายหลังการฝึกแล้วทันทีว่า การพัฒนาลักษณะทางจิตใจที่ได้รับการฝึกของกลุ่มทดลองแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างชัดเจนมากน้อยเพียงใด

การประเมินลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท การประเมินในส่วนนี้เป็นการประเมินลักษณะบางประการที่สัมพันธ์ และใกล้ชิดพฤติกรรมมากที่สุด ซึ่งในที่นี้คือความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท การเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม

ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ได้แก่ การวัดทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทในองค์ประกอบความมุ่งกระทำเท่านั้น มีผู้ทดลองใช้เนื้อหาแบบวัดเกี่ยวกับองค์ประกอบความพร้อมหรือความมุ่งมั่นที่จะกระทำ พบว่าสามารถทายพฤติกรรมได้ดีกว่าการวัดองค์ประกอบอื่น ๆ เพียงด้านเดียวหรือทั้งสามด้านรวมกัน (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2523 ; อ้างอิงมาจาก Kothandapai. 1971) ซึ่งสอดคล้องกับไอส์เซน ฟิชเบน (Ajzen and Fishbein. 1977) ที่ได้สรุปการประมวลผลการวิจัยหลายเรื่อง พบว่าความมุ่งมั่นที่จะกระทำ

นั้นมีลักษณะใกล้เคียงกับพฤติกรรมที่สุดจึงอาจคาดไว้ว่าความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท หรือความมุ่งมั่นที่จะหลีกเลี่ยงการทะเลาะวิวาทนี้ น่าจะสามารถทำนายพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้ค่อนข้างสูง

การเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ได้แก่ การวัดตัวแปรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมทะเลาะวิวาทมากที่สุดในที่นี้คืออิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีลักษณะการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากเท่าไร มีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองสูงมากเท่านั้น ซึ่งทัศนคติร่วมกับลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองเป็นตัวทำนายพฤติกรรมทะเลาะวิวาทที่สำคัญ (ผ่องพรรณ แวรวีเศษ, 2534) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่านักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทมาก จะถูกกลุ่มเพื่อนชักจูงหรือยุยงให้กระทำการทะเลาะวิวาทได้ยาก ดังนั้นจึงคาดหวังว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกพัฒนาจิตลักษณะที่สำคัญ 2 ประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้แก่ ทัศนคติที่ไม่ดีต่อการทะเลาะวิวาท และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองน่าจะมีการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกด้วย

จากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ สรุปได้ว่า การเสริมสร้างและพัฒนาทัศนคติและพัฒนา ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง เพื่อป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษานั้น มีความจำเป็นดังนี้คือ ประการแรก ควรพัฒนาการด้านทานการเปลี่ยนทัศนคติในนักเรียนอาชีวศึกษา เข้าใหม่ทุกคน เพราะจากงานวิจัยพบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าใหม่อายุน้อยส่วนใหญ่มองเห็นโทษของการทะเลาะวิวาท (ทัศนคติทางลบ) อยู่แล้ว แต่เมื่ออยู่ไปนาน ๆ ทัศนคติจะเปลี่ยนไปทางตรงข้าม เนื่องจากอิทธิพลของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และกลุ่มเพื่อน (ผ่องพรรณ แวรวีเศษ, 2524) ประการที่สอง ควรพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองร่วมกับการพัฒนาทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท เพื่อให้ทัศนคตินั้นเกิดความมั่นคงถาวร และเกิดลักษณะและพฤติกรรมตามเป้าประสงค์ได้แก่ ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ประการที่สาม ควรพัฒนาทั้งสองประการนี้ในนักเรียนอาชีวศึกษาเข้าใหม่ที่มีจิตลักษณะอื่น ๆ สูงอยู่แล้ว คือ สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจในตนเองเพราะทำให้ได้ผลบรรลุเป้าประสงค์อย่างสมบูรณ์ ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวข้องระหว่างจิตลักษณะดังกล่าวกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาทดังต่อไปนี้

อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาท

เพื่อนมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามกันในด้านต่าง ๆ ได้มาก นอกจากนั้นยังถ่ายทอดวิธีการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนา วัยรุ่นมักจะมีเพื่อนเป็นสิ่งจำเป็นจะขาดเสียมิได้ ทว่าอะไรทุกอย่างต้องอาศัยเพื่อน มีอะไรมักจะทำเพื่อเพื่อน หรือขอความเห็นขอคำปรึกษาจากเพื่อน และปรับทุกข์ร้อนของตนเองกับเพื่อนมากกว่าจะหันไปหาบิดามารดา หรือผู้ปกครอง วัยรุ่นทั่วไปมักผูกพันและภักดีกับกลุ่มเพื่อน ปรากฏอยู่เสมอว่าการรวมกลุ่มมีความสำคัญในการแสดงออกทางพฤติกรรมของคนในวัยนี้ (สุพจน์ จักขุทิพย์. 2521) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เด็กวัยรุ่นมักเลียนแบบทัศนคติและพฤติกรรมจากกลุ่มเพื่อนค่อนข้างสูง นอกจากนี้มีงานวิจัยที่ศึกษาถึงการติดต่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยเล่าสู่กันฟังทำให้ผู้เป็นตัวอย่าง มีเด็กประมาณ 53.50% ที่คิดจะนำเอาวิธีการทำผิดที่เล่าให้ฟังไปใช้ในเวลาข้างหน้าส่วนอีก 31.50% ไม่คิดเลียนแบบเพราะต้องการกลับตนเป็นคนดี นอกจากนี้มีงานวิจัยที่ศึกษาถึงอิทธิพลของสังคมต่อทัศนคติของวัยรุ่นที่รายงานว่า วัยรุ่นจะเลือกคบเพื่อนที่มีความสนใจตรงกัน และเพื่อนยังมีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติ และความวิตกกังวลต่าง ๆ (ดวงเดือน พันธมนาวิน และบุญยิ่ง เจริญยิ่ง. 2517) นอกจากนี้เพื่อนจะมีอิทธิพลต่อเด็กในด้านอิทธิพลต่อการประพฤติกว้างไกลแล้ว ยังมีงานวิจัยศึกษาถึงความผูกพันที่มีต่อสังคมกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเยาวชน (สมนึก ชัชวาลย์. 2528) พบว่า เด็กนักเรียนที่กระทำผิดมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดชนิดร้ายแรงยิ่งขึ้นด้วย และพบว่าความเข้มงวดกวดขันของทางโรงเรียนเป็นตัวแปรระบุเงื่อนไขความสัมพันธ์ของความผูกพันที่มีต่อสังคมกับการกระทำผิดของนักเรียน ส่วนงานวิจัยของ สุรพงศ์ ชูเดช (2534) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิต โดยเฉพาะประสบการณ์ด้านกลุ่มเพื่อนนั้นพบว่านิสิตที่มีปริมาณการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากและการรับรู้ทางสังคมจากวิชาที่ตนเรียนอยู่นั้นเป็นตัวทำนายจิตลักษณะทั้ง 3 คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคต และเอกลักษณ์แห่งอิโก้ จากหลักฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมสามารถพัฒนาจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิตได้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมได้ในที่สุด

จะเห็นได้ว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมของวัยรุ่นมาก ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียนนักศึกษา นั้น น่าจะมีอิทธิพลมาจากกลุ่มเพื่อนด้วย ซึ่งอยู่ในรูปของการเลียนแบบการถูกชักชวนหรือความต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน การศึกษาวิจัยที่

เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีลักษณะการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก มักมองเห็นโทษของการทะเลาะวิวาทมาก (ทัศนคติทางลบต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาท) ซึ่งทัศนคตินี้เป็นตัวแปรทำนายพฤติกรรมทะเลาะวิวาทที่สำคัญที่สุด

ดังนั้นจึงอาจคาดได้ว่าเมื่อนักเรียนได้รับการพัฒนาทัศนคติและการมุ่งอนาคตควบคุมตนเองจนทำให้จิตลักษณะทั้งสองนี้พัฒนาขึ้นในปริมาณที่เหมาะสมแล้ว น่าจะมีการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากขึ้นด้วย

สติปัญญา กับ พฤติกรรมทะเลาะวิวาท

สติปัญญา เป็นจิตลักษณะประการหนึ่งที่สำคัญ ที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันในด้านจิตลักษณะและพฤติกรรม เพราะสติปัญญาทำให้บุคคลรับรู้และตอบสนอง ต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไป บราวน์ (Brown. 1976) กล่าวว่า สติปัญญาหมายถึง (1) ความสามารถในการเรียนรู้หรือเข้าใจโดยผ่านประสบการณ์ในการเรียนและความสามารถในการรับและรักษาความรู้ (2) ความสามารถที่จะตอบสนองสถานการณ์ใหม่ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น การใช้เหตุผลเชิงความคิดรวบยอดใน และปัญญา และการใช้ประสบการณ์ในอดีตเพื่อแนวทางในการแก้ปัญหา ได้อย่างมีประสิทธิภาพส่วน เพียเจต์ กล่าวว่า สติปัญญาหมายถึง การที่บุคคลสามารถปรับตัว และแก้ปัญหาในสิ่งแวดล้อมของตนได้ (วัญญา เสวีกุล. 2533) แฮร์ริส (Harriss. 1963) ให้ความหมายของสติปัญญาว่าเป็นความสามารถที่จะเป็นรูปแบบของความคิดรวบยอด อย่างเป็นนามธรรมที่มากและซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยความสามารถในการรับรู้เพื่อแยกแยะความแตกต่างและความเหมือน สามารถคิดอย่างเป็นนามธรรม สามารถแบ่งลำดับชั้นของสิ่งต่าง ๆ ตามความแตกต่างและความเหมือนความสามารถสรุปความเหมือนของสิ่งเร้าใหม่และประสบการณ์ใหม่มาจัดเข้าลำดับชั้นได้อย่างถูกต้อง

แสดงให้เห็นว่า สติปัญญาเป็นดัชนีแสดงถึงศักยภาพของบุคคล ในการที่จะรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ตลอดจนความสามารถในการประยุกต์ความรู้และประสบการณ์นั้น ๆ ไปใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย

จากผลงานวิจัยของ แม็คคาร์ดิน และเมเยอร์ (Mc Catin and Mayers. 1985) พบว่า เยาวชนที่มั่งงานทำส่วนมากเป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงส่วนเยาวชนที่ว่างงานมักจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูตินาถ ตนจรณะ (2527) ซึ่งพบว่า

นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ (การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบและการเคารพกฎหมาย) สูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ประเทิน มหาขันธ์ (2524) พบว่า เยาวชนที่กระทำผิดในสถานพินิจมีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเยาวชนปกติ และ วาซุง (Wasung. 1975) พบว่าเด็กเกเรที่มีสติปัญญาต่ำมาก ๆ ส่วนใหญ่กระทำความคิดที่รุนแรงได้แก่ ฆาตกรรม ทาร้าย ปล้น ข่มขืน วางเพลิง เป็นต้น กองเกอร์และมิลเลอร์ (Conger and Meller. 1966) ทำการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็กกระทำผิดกฎหมายกับเด็กปกติ พบว่าเด็กที่กระทำผิดไม่ตั้งใจเรียน ไม่เอาใจใส่การเรียนและงานที่ครูมอบหมาย

อาจกล่าวได้ว่า สติปัญญาเป็นจิตลักษณะหนึ่งของบุคคลที่สำคัญในการคิดวิเคราะห์หรือรับรู้สิ่งต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม สติปัญญา จึงเปรียบเสมือนฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาจิตลักษณะอื่น ๆ ที่สำคัญของบุคคล (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2526, 2527)

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาทนั้น สติปัญญาเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการลดหรือป้องกันพฤติกรรมนี้ได้ เพราะตราบไคท์นักรเรียน เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้วิเคราะห์ ผลดีที่มีการทะเลาะวิวาท และวิเคราะห์ผลเสียที่เกิดจากการทะเลาะวิวาทที่จะมีมาแก่ตนเอง และคนอื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสมตลอดจนการคิดหาแนวทางที่ดี เพื่อป้องกันปัญหานี้ให้ดีแล้ว พฤติกรรมทะเลาะวิวาทก็จะมีน้อยหรือหมดไป แต่หากตราบไคท์นักรเรียนไม่สามารถที่จะคิดวิเคราะห์ เหตุผลและผลเสียของการทะเลาะวิวาทที่จะเกิดแก่ตนและสังคมความเสียหายและความวุ่นวายต่าง ๆ ก็จะมีอยู่หรือทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ ในส่วนของความสามารถทางการรู้คิดสติปัญญานี้ ดวงเดือน พันธมนาวิน (2535) กล่าวว่า ผู้ที่มีความสามารถทางการรู้คิดขั้นรูปธรรม มักจะแก้ปัญหาข้อแย้งด้วยการใช้กำลังกายและอาวุธ ส่วนผู้ที่มีความสามารถทางการรู้คิดขั้นนามธรรมมักจะแก้ปัญหาด้วยการเจรจาตกลง โดยสันติวิธีฉะนั้นจึงคาดได้ว่าผู้ที่มีสติปัญญาดีเมื่อได้รับการฝึกเพื่อเสริมสร้างทัศนคติ และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมแล้วจะทำให้เพิ่มความเป็นไปได้ที่จะมีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากขึ้นและสามารถหาแนวทางในการป้องกันหรือหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทกันได้

สุขภาพจิตกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท

องค์การอนามัยโลกให้คำจำกัดความของสุขภาพจิตไว้ว่า หมายถึงความสามารถของบุคคลที่จะปรับปรุงตัวให้มีความสุข และเข้ากับสังคมสิ่งแวดล้อมได้ดีด้วย มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สามารถดำรงชีวิตของตนได้โดยไม่ต้องเสียสุขภาพ ทำให้มีความสุขความสบายใจ รวมทั้งสามารถสนองตอบความต้องการของตนเอง ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่มีข้อขัดแย้ง เกิดขึ้นภายในจิตใจ^{๑๗} ในแต่อย่างใด สุขภาพจิตมิได้หมายถึง แต่เพียงการปราศจากโรคทางจิต และโรคทางประสาทเท่านั้น หากแต่รวมถึงการปรับตัวเข้ากับสังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างดีด้วย (จรินทร์ ธานีรัตน์. 2523 : 25)

สุขภาพจิตเป็นจิตลักษณะที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ นักจิตวิทยาพบว่าสุขภาพจิตนั้นเกี่ยวข้องกับจิตลักษณะอื่น ๆ และพฤติกรรมหลายประการของมนุษย์ทั้งที่เป็นปัญหาและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เพราะคนที่มีสุขภาพจิตดีนั้น จะเป็นคนที่มองโลกในแง่ดี ได้รับความจริงได้ถูกต้อง มีทัศนคติต่อตนเองและผู้อื่น มีความมั่นคงทางจิตใจ เหล่านี้เป็นต้น คนที่มีลักษณะเช่นนี้จึงสามารถอยู่ร่วมกันกับคนอื่นได้อย่างดี และสามารถทำประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ เพราะคนที่มีสุขภาพจิตดีนั้นจะรู้สึกเป็นสุขและเกิดความรู้สึกพอใจในชีวิต และงานของตน จึงสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ โดยไม่มีอะไรมารบกวนจิตใจ ดังนั้นบุคคลจะต้องมีสุขภาพจิตดีจึงจะมีพฤติกรรมเอื้อเพื่อผู้อื่น และสุขภาพจิตที่ดีนั้นจะเกิดจากการที่บุคคลได้รับการบำบัดความต้องการส่วนตัวพอสมควร จึงมีความหวังใยเรื่องของตนเองน้อยลง สามารถรับรู้ปัญหาและความต้องการของผู้อื่นมากขึ้น จึงทำให้ช่วยเหลือผู้อื่นได้มากขึ้น (ดวงเดือน พันธุนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์. 2524 ; อ้างอิงมาจาก Hoffman. 1976)

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปัญหาในสังคมนั้น เบิร์ต (Burt. 1965) พบว่าเด็กซึ่งต่อมากลายเป็นอาชญากรนั้น 63% ของเด็กเหล่านั้น เคยรายงานว่ามีลักษณะอาการทางประสาทอย่างเห็นได้ชัดเจนมาก่อน และในการวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับสุขภาพจิตของผู้ที่มีพฤติกรรมขัดสังคมหรือกฎหมายก็พบว่า การมีสุขภาพจิตเสื่อมเป็นจุดอ่อนของบุคคลซึ่งถ้ามีปัญหานั้นเพิ่มขึ้น ก็อาจจะทำให้เขามีพฤติกรรมที่เป็นกับสังคมได้โดยง่าย (นพนธ์ สัมมา. 2524 และ สุพจน์ จักขุทิพย์. 2521)

นอกจากสุขภาพจิตจะมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของตนแล้ว สุขภาพจิตยังอาจมีบทบาทเกี่ยวข้องกับจริยธรรมของบุคคลอีกด้วย ในลักษณะที่เป็นสาเหตุหรือผลจริยธรรมในแง่ที่เป็นสาเหตุ นั้นนักจิตวิทยาบางคนมีความเชื่อว่า การที่สุขภาพจิตเสื่อมจะทำให้คนขาดความสนใจสภาพแวดล้อมรอบตัวมีการเรียนรู้และรับรู้ที่บิดเบือน และด้วยความสามารถในการเรียนรู้ซึ่งถ้าบุคคลมีสุขภาพจิตเสื่อมติดต่อกันเป็นเวลานาน และเริ่มตั้งแต่เด็กอาจเป็นสาเหตุของการชะงักของการพัฒนาจริยธรรมได้ ส่วนการที่สุขภาพจิตเป็นผลของจริยธรรมนั้น ก็มีนักจิตวิทยาหลายท่านเชื่อว่าการที่บุคคลไม่สามารถบังคับใจให้อยู่ในกรอบของสังคม จะทำให้เกิดความวิตกกังวลจนอาจกลายเป็นโรคจิตประสาทได้ (ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจณี. 2524)

การที่จิตลักษณะทั้งหลายจะส่งผลต่อพฤติกรรมนั้นปรากฏมากในคนที่มีสุขภาพจิตปกติ ถ้าคนมีสุขภาพจิตไม่ดีพฤติกรรมก็มักจะ ไม่สอดคล้องกับจิตลักษณะของเขา ผลการวิจัยของ ผ่องพรรณ แววิเศษ (2534) เกี่ยวกับสุขภาพจิตของนักเรียนนั้น พบว่า ในนักเรียนอาชีวศึกษาที่อายุน้อย (เข้าใหม่) นั้นมีทั้งผู้ที่มีสุขภาพจิตดีและไม่ดี แต่โดยรวมนั้นนักเรียนอายุน้อยมีสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีว่านักเรียนที่อายุมาก อยู่นาน ฉะนั้นในกลุ่มนักเรียนอายุน้อยที่มีสุขภาพจิตดี อยู่แต่เดิม และมีสติปัญญา เมื่อได้รับการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทัศนคติ และลักษณะมุ่งอนาคต ความคุมตนเองแล้ว จะมีความพร้อมทางจิตใจสูงขึ้น ทำให้เพิ่มความพร้อมในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้มากขึ้น

เหตุผลเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท

เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นจิตลักษณะที่สำคัญมาก และพบว่าเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่าง ๆ หลายพฤติกรรม

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล โดยที่บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกัน มีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำที่แตกต่างกันได้ (ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจณี. 2520 : 5 - 6)

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1964) ได้แบ่งระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้นดังนี้

ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional) เป็นระดับที่บุคคลยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ การกระทำสิ่งใดมักคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับเป็นส่วนใหญ่โดยไม่คำนึงว่าการกระทำนั้นจะส่งผลต่อผู้อื่นอย่างไร ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้นคือ

ชั้นที่ 1 หลักการเชื่อฟังคำสั่งและหลบหลีกการถูกลงโทษ บุคคลที่มีการตัดสินใจอยู่ในชั้นนี้จะตัดสินใจการกระทำว่าดี - เลว - ถูก - ไม่ถูก โดยพิจารณาจากผลการกระทำว่าจะมีผลต่อตนเองอย่างไร การหลบหลีกการถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวด ยอมรับคำสั่งสอนของผู้ที่มีอำนาจทางกายเหนือตน ผู้ที่ใช้หลักการตัดสินใจชั้นนี้มักเป็นเด็กอายุ 2 - 7 ปี

ชั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล บุคคลที่มีการตัดสินใจอยู่ในชั้นนี้เป็นผู้ที่ถือว่าการกระทำที่ถูกต้องคือการกระทำที่สนองความต้องการของตนและทำให้ตนเกิดความพอใจการสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นไปในลักษณะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน การกระทำแบบคิมาคิตอบ ร้ายมาร้ายตอบ เข้าทานอง "ตาต่อตา ฟันต่อฟัน" ผู้ใช้หลักการตัดสินใจในชั้นนี้มักเป็นเด็กอายุ 7 - 10 ปี

ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional) เป็นระดับที่บุคคลเรียนรู้ที่จะกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน การกระทำตามกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของศาสนารัฐจักที่จะเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้นคือ

ชั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ พฤติกรรมที่ดีตามที่ศนะของผู้ใช้หลักการตัดสินใจในชั้นนี้คือ การกระทำให้ผู้อื่นพอใจ และยอมรับลักษณะที่เด่นก็คือการคล้อยตามและพยายามทำตนให้ผู้อื่นรัก หรือมองเห็นว่ามีค่า ผู้ใช้หลักชั้นนี้มักเป็นเด็กอายุ 10 - 13 ปี

ชั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (ตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม) บุคคลเริ่มมองเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ เห็นความสำคัญของการกระทำตามหน้าที่ของตน แสดงการยอมรับและเคารพในอำนาจและมุ่งรักษาไว้ ซึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคม ผู้ที่มีการตัดสินใจในชั้นนี้มักเป็นเด็กช่วงอายุ 12 - 16 ปี และผู้ใหญ่โดยทั่วไป

ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional) ในระดับนี้การกระทำพฤติกรรมใด ๆ เป็นไปตามความคิดและเหตุผลของตนเอง และตัดสินใจตามที่ตนคิดว่าเหมาะสม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้น เช่นกันคือ

ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา ขั้นยึดประโยชน์และความถูกต้องเฉพาะเรื่อง เฉพาะกาลเฉพาะเทศะ เป็นการกระทำที่เป็นไปตามข้อตกลงและยอมรับกันอยู่ผู้มีจิตใจสูงโดยจะต้องนำกฎเกณฑ์ของสังคม กฎหมาย ศาสนา และความคิดเห็นของบุคคลรอบด้านมารวมในการพิจารณาความเหมาะสมด้วยใจเป็นกลาง และตัดสินใจโดยยึดความถูกต้องที่ตนเองวินิจฉัยอีกทีหนึ่ง โดยยึดหลักความสำคัญของส่วนรวม เข้าใจสิทธิของตนและผู้อื่นสามารถควบคุมตนเองได้ มีความภาคภูมิใจเมื่อกระทำดี และละอายใจตนเองเมื่อทำชั่วผู้ที่มีการตัดสินใจโดยใช้หลักนี้มักเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า 10 ปีขึ้นไป

ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล มีลักษณะแสดงถึงความเป็นสากลนอกเหนือกฎเกณฑ์ในสังคมของตน มีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ มีหลักธรรมประจำใจตน มีความเกลียดกลัวความชั่ว เลื่อมใสศรัทธาในความดีงาม ผู้ที่มีการตัดสินใจขั้นนี้ส่วนมากเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง

หลักการตัดสินใจทั้ง 6 ขั้นนี้ ครอบคลุมพัฒนาของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งพัฒนาการถึงขีดสุด และมีลักษณะเป็นสากล คือบุคคลไม่ว่าจะอยู่ในประเทศใด เชื้อชาติใดวัฒนธรรมใดก็มีแนวโน้มว่าเจริญโดยผ่านกระบวนการเหล่านี้ตามลำดับ จากขั้นต่ำไปหาขั้นสูงโดยไม่ข้ามขั้นตอนเป็นแต่บุคคลอาจจะพัฒนาในอัตราที่เร็ว - ช้าแตกต่างกัน และบางคนอาจจะพัฒนาไปจนถึงขั้นท้าย ๆ (ขั้น 5 - 6)

จากการศึกษาโครงสร้างของพัฒนาการ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของคนไทย (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กและเยาวชน) พบว่า มีความสอดคล้องกับทฤษฎีดังกล่าว (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทึก. 2519 ; วิรัช จาภถนอม. 2520 ; วิเชียรทองนุช. 2520 ; สุธิยา เหมตะ. 2521 ; ทิพยวรรณ กิติวิบูลย์. 2522 ; ทิพย์สุดา นิลสินธพ. 2522) และมีคนจำนวนน้อยเท่านั้นที่สามารถพัฒนาไปถึงขั้นสูงได้ ส่วนใหญ่แล้วจะชะงักในขั้นที่ 3 หรือขั้นที่ 4 เท่านั้น ดังเช่น สแนเธร์ย์ ได้รวบรวมงานวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาพัฒนาทางจริยธรรมตามทฤษฎีของ ไคลเบอร์เกอร์ 45 เรื่อง จาก 27 ประเทศ ก็พบผลเป็นเครื่องยืนยันว่าบุคคลมีพัฒนาการไปตามลำดับขั้นโดย พบว่า ผู้มีอายุ 10 - 12 ปี มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 1 ที่กำลังจะเลื่อนเป็น 1 ถึง 3 ผู้ที่มีอายุ 13 - 17 ปี มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 1 ที่กำลังจะเลื่อนเป็นขั้น 2 ถึงขั้น 3 ที่กำลังจะเป็นขั้นที่ 3 ถึงขั้นที่ 4 โดยมีผู้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 5 น้อยมาก ส่วนใหญ่จะกระจายอยู่ตั้งแต่ขั้นที่ 2 ถึงขั้นที่ 4 ที่กำลังจะเลื่อนเป็นขั้นที่ 5 (บุญรับ สักคิมณี. 2534)

ส่วนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมนั้น ได้มีการวิจัยว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมนี้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาในสังคมต่าง ๆ เช่น พฤติกรรมอาสาพัฒนาชนบท (วิเชียร รักการ. 2522) ซึ่งพบว่าผู้ที่มีพฤติกรรมอาสาพัฒนาชนบท มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่พฤติกรรมอาสา และพฤติกรรมซื่อสัตย์ในการเล่นเกมนั้นพบว่าวัยรุ่นที่มีจริยธรรมสูง และลักษณะมุ่งอนาคตสูง จะมีพฤติกรรมซื่อสัตย์ในการเล่นเกรมากกว่าผู้ที่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่ำ หรือทั้งสองลักษณะนี้ต่ำกว่า ส่วนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เกี่ยวข้องพฤติกรรมไม่พึงปรารถนาหลายพฤติกรรม เช่น พฤติกรรมขโมยของจากร้านค้าหรือการเปลี่ยนป้ายบอกราคาสินค้าให้ต่ำลง เป็นผู้มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ พฤติกรรมโกงในสถานการณ์ต่างๆนั้นผู้ที่โกงในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ต่ำกว่าผู้ที่ไม่ได้โกง และจากงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตและความสามารถในการควบคุมตน (บุญรับ ศักดิ์มณี. 2532) พบว่า ข้าราชการที่มีความพร้อมทางด้านจิตใจ 5 ด้าน คือความเชื่ออำนาจในทัศนคติต่อการทำงานราชการ สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สามารถพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ที่มีความพร้อมทางจิตใจน้อย

จากงานวิจัยของ ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ (2534) เกี่ยวกับจริยธรรมของนักศึกษาอาชีวศึกษานั้นพบว่า ในนักศึกษาใหม่นั้นมีทั้งผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงและต่ำ ฉะนั้นอาจคาดว่านักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง และมีสุขภาพจิตที่ดีเมื่อได้รับการเสริมสร้างทัศนคติและลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนแล้วก็จะทำให้มีความพร้อมทางจิตใจสูงขึ้นทำให้แนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากขึ้น

ความเชื่ออำนาจตนกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท

ความเชื่ออำนาจในตนเป็นการคาดหวังทั่วไปของบุคคลว่า สิ่งต่าง ๆ ที่ตนได้รับนั้นเป็นผลจากการกระทำของตนไม่ว่าจะเป็นด้านดีหรือร้ายก็ตาม โดยเชื่อว่าถ้าทางดีก็จะได้รับผลดีถ้าทำชั่วก็จะได้รับผลร้ายตอบแทน และตนสามารถทำนายผลที่เกิดขึ้นกับตนและสามารถควบคุมผลนั้น ๆ ได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับความเชื่ออำนาจ^{บวก}ของตน ซึ่งหมายถึงการคาดหวังของบุคคลว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ตนได้รับนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับกระทำของตน แต่ขึ้นอยู่กับสาเหตุภายนอก เช่น โชคชะตา ไสยศาสตร์ คนอื่น หรือคุณสมบัติภายในตนเองที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้

ความเชื่ออำนาจในตน เป็นแรงผลักดันให้บุคคลกระทำในสิ่งที่ตนรับผิดชอบในสัมฤทธิ์ผล เพราะคนที่เชื่อว่าการกระทำของตนจะก่อให้เกิดผลความต้องการ ความเชื่ออำนาจในตนจึงส่งผลพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น พฤติกรรมอนามัย (รัตนา ประเสริฐสม. 2526) และจากงานวิจัยของ เลฟคอร์ต (Lefkurt. 1976) สรุปได้ว่าคนที่เชื่ออำนาจในตนจะสามารถคิดได้หรือได้มากกว่าพวกที่เชื่ออำนาจภายนอกตน สตรีก แลนด์ (Strickland. 1977 : 233 - 252) ได้สรุปผลการวิจัยในเรื่องต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นว่า ความเชื่ออำนาจในตน เป็นจิตลักษณะที่ส่งเสริมให้บุคคลกระทำพฤติกรรมที่ปรารถนา เช่น พวกที่เชื่ออำนาจในตนจะสูบบุหรี่น้อยกว่า และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้มากกว่าเชื่อ^{ใน}ในตนเอง อดทนต่องานหนักและยากได้มากกว่าอดได้รอได้ดีกว่า เข้ากับคนอื่นได้ดีกว่า รู้จักแสวงหาความรู้เพื่อการปฏิบัติตนให้ดีขึ้น^{ขึ้น}ได้ดีกว่าพวกที่เชื่ออำนาจภายนอกตน นอกจากนี้พวกที่เชื่ออำนาจใน^{ใน}ตนนั้น เมื่อประสบกับความล้มเหลวจะเชื่อว่าเป็นเพราะตนได้ใช้ความพยายามในการทำงานน้อยไป และมีแนวโน้มจะใช้ความพยายามเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้การทำงานนั้นประสบความสำเร็จ ดังนั้นความเชื่อในตนนอกจากจะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลกระทำในสิ่งที่ตนรับผิดชอบให้สัมฤทธิ์ผลแล้ว ยังเป็นแรงผลักดันให้บุคคลรู้จักแสวงหาความรู้เพื่อการปฏิบัติตนให้ดีขึ้น การเข้ากับคนอื่นและความสามารถในการอดได้รอได้ด้วย

ในส่วนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาทนั้น เชื่อว่า ความเชื่ออำนาจในตนนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่ง ที่จะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพราะตราบดีที่นักเรียนยังไม่เชื่อว่าตนสามารถทำนายผลที่เกิดขึ้นกับตน และสามารถควบคุมผลนั้น ๆ ได้แล้วพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ก็จะมีอยู่ต่อไป และก่อให้เกิดปัญหายุ่งยากตามมาอีกมากมาย พวกที่เชื่ออำนาจในตนสูงเมื่อได้รับการพัฒนาทัศนคติและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ก็จะสามารถเอาลักษณะที่ฝึกมาใช้ในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้ เพราะความเชื่อในผลแห่งการกระทำตนรู้จักควบคุมตนเอง เข้ากับเพื่อน ๆ ได้ดีและรู้จักแสวงหาแนวทางเพื่อปรับปรุงตนให้ดีขึ้นได้ ส่วนพวกที่เชื่ออำนาจภายนอกตน ถึงแม้จะได้รับการพัฒนาทัศนคติและลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมแล้วก็ไม่ยอมไม่ได้เอามาใช้ในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้ เพราะคนไม่เชื่อผลแห่งการกระทำของคน และผลแห่งความพยายามต่าง ๆ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงคาดว่ากลุ่มนักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงพร้อมกับมีจิตลักษณะอื่น ๆ คือ เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงและมีสุขภาพที่ดี เมื่อได้รับการพัฒนาทัศนคติและลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน ก็น่าจะมีพฤติกรรมที่ไม่ก่อการทะเลาะวิวาท

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการฝึกทัศนคติ และฝึกมุ่งอนาคตควบคุมต่อทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทและการมุ่งอนาคตควบคุมตนในนักเรียนอาชีวศึกษา
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการฝึกทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุม ต่อความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการฝึกพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ในนักเรียนอาชีวศึกษาที่มีจิตลักษณะที่ทำการศึกษาระดับที่แตกต่างกัน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะทำให้ทราบว่า การฝึกพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนให้ผลดีว่าการไม่ฝึกเลย เพียงใด
2. ผลการวิจัยจะเป็นเครื่องช่วยชี้แนวทางในการพิจารณาว่าการใช้วิธีการฝึกแบบต่าง ๆ นี้ จะใช้กับกลุ่มนักเรียนประเภทใดจึงจะได้ผลดีที่สุด
3. ผลการวิจัยจะเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาทัศนคติ และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีตัวแปรอิสระ 2 ประเภท ประเภทแรกคือ ตัวแปรอิสระที่จัดกระทำ ได้แก่ การฝึกพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ประเภทที่สองเป็นตัวแปรเกี่ยวกับคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจในตน ส่วนตัวแปรตามคือ ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท การเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาทและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน รายละเอียดเกี่ยวกับนิยามปฏิบัติการตัวแปรแต่ละตัว มีดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระที่จัดกระทำ ได้แก่

การฝึกพัฒนาทัศนคติ หมายถึง การฝึกเพื่อสร้างความแข็งแกร่งและความมั่นคงให้แก่ทัศนคติที่ต่อการทะเลาะวิวาทที่มีอยู่แต่เดิมของนักเรียน เช่น การฝึกเพื่อต้านทานการเปลี่ยนทัศนคติที่เหมาะสม มิให้เปลี่ยนไปในทิศทางไม่เหมาะสมได้ โดยทำการฝึก 2 ประเภท คือ การฝึกสนับสนุนและการสร้างภูมิต้านทาน มีขั้นตอนการฝึก 6 ขั้นตอน คือ (1) การแสวงหาข้อสนับสนุนเพิ่มเติม (2) การแสดงบทบาทสนับสนุนทัศนคติเดิม (3) การเกะยิดทัศนคตินี้กับคุณธรรมค่านิยมอื่นที่มั่นคง (4) การนำหลักฐานมาหักล้างข้อโจมตีอย่างอ่อน (5) การเตือนว่าจะถูกโจมตีและ (6) การฝึกลดความน่าเชื่อถือของผู้เข้ามาชักจูง (ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2530)

การฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง วิธีการที่จะทำให้นักเรียนมองเห็นความสำคัญของอนาคต และผลเสียจากการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต ตลอดจนรู้จักการควบคุมบังคับตนให้สามารถหลีกเลี่ยงหรือป้องกันพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุแห่งการทะเลาะวิวาทได้อย่างเหมาะสมด้วยตนเองโดยไม่ต้องอาศัยผู้อื่นหรือการควบคุมจากภายนอก โดยมีขั้นตอนการฝึก 9 ขั้นตอน คือ (1) ให้ความหมายและประโยชน์ของการมุ่งอนาคต (2) ฝึกคิดวางแผนอนาคต (3) การรับรู้พฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท (4) การสังเกตและเข้าใจพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นก่อนการทะเลาะวิวาท (5) การฝึกกำหนดพฤติกรรมที่แคบเฉพาะและมีหน่วยวัดหรือสังเกตได้ (6) กำหนดเป้าประสงค์ในการปรับพฤติกรรมของตนเองโดยแบ่งเป็นขั้นย่อย ๆ จนบรรลุ (7) การศึกษาสาเหตุและผลที่เกิดหลังพฤติกรรม (8) ควบคุมสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นพฤติกรรม (9) การให้รางวัลตนเองอย่างเหมาะสม (บุญรับ ศักดิ์มณี, 2532 และดวงเดือน พันธุนาวิน, 2530)

ตัวแปรที่เป็นคุณสมบัติของบุคคลในกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

สติปัญญา หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญาของนักเรียนที่วัดได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถทางสติปัญญาของ เรเวน (Raven) (อัจฉรา สุขารมณ. 2530) ชื่อว่าแบบทดสอบเมทริซีส ก้าวหน้ามาตรฐานเป็นแบบทดสอบวัดสติปัญญาที่ไม่ใช้ภาษา ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างข้อที่มีลักษณะนามธรรมเป็นส่วนใหญ่ ประกอบด้วยลวดลายหรือเมทริกซ์ 6 หรือ 8 ตัวเลือก โดยลักษณะของรูปแบบทดสอบแบ่งปัญญาออกเป็น 5 อนุกรม เป็นอนุกรมเกี่ยวกับความแม่นยำในการจำแนก อุปมาอุปไมยสลับลำดับ การสร้างลวดลาย และความสัมพันธ์ทางเหตุผล แต่ละอนุกรมมี 12 ข้อ รวม 60 ข้อ พิสัยคะแนน 0 ถึง 60 ผู้ที่ตอบได้คะแนนสูงเป็น

ผู้มีสติปัญญาสูง ผู้ที่ตอบได้คะแนนต่ำเป็นผู้มีสติปัญญาต่ำโดยใช้ค่าเฉลี่ย (X) เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม

สุขภาพจิต หมายถึง สภาวะทางอารมณ์และทางจิตด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกทุกบ่าใจอันเนื่องมาจากความวิตกกังวลอันประกอบด้วย ความกลัวในเรื่องต่าง ๆ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ความกลุ้มใจ ความโกรธง่าย ตื่นเต้นง่าย ขาดสมาธิ ขาดความกลัว และกลัวความผิด สุขภาพจิตในงานวิจัยนี้วัดโดยแบบวัดสุขภาพจิตของ ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ (2534) ซึ่งประกอบด้วยประโยคและมาตราส่วนประเมินค่า 6 หน่วย จาก "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงที่สุด" จำนวน 20 ข้อ พิสัยคะแนน 20 - 120 คะแนน ผู้ที่ได้สูงแสดงว่าสุขภาพจิตดี ผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่าสุขภาพจิตไม่ดี

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การอ้างถึงสิ่งจูงใจให้บุคคลกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่สาเหตุเหล่านี้จัดแบ่งได้ 6 ขั้นตอนทฤษฎีของ โคลเบอร์ก บุคคลจะมีความสามารถใช้เหตุผลในขั้นใดขั้นหนึ่งใน 6 ขั้นนี้ ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมสำหรับงานวิจัยนี้จะวัดโดยแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบปรนัยของ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันก. 2524) จำนวน 15 ข้อ ซึ่งประกอบด้วยเรื่องราวต่าง ๆ แต่ละข้อตรงกับขั้นใดขั้นหนึ่งในหกขั้นตามทฤษฎีของ โคลเบอร์ก เมื่อผู้ตอบเลือกข้อใดก็ได้ก็ให้คะแนนตรงกับขั้นนั้น แล้วนำคะแนนของแต่ละข้อมารวมกัน ถึงว่าเป็นคะแนนซึ่งแสดงถึงระดับความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของผู้ตอบแต่ละคน ฉะนั้นพิสัยของคะแนนในแบบวัดนี้จึงอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนนต่ำแสดงว่าผู้ตอบมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับต่ำส่วนคะแนนสูงแสดงว่าผู้ตอบมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูง

ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่อว่าตนสามารถทำให้เกิดผลดีหรือผลเสียแก่ตนเองและผู้อื่นได้ตามที่ตนปรารถนาและมุ่งหวัง เช่น เชื่อว่าความสำเร็จ ความล้มเหลว การได้สิ่งที่ตนปรารถนาหรือสูญเสียประโยชน์เกิดจากการกระทำของตนเอง ซึ่งตรงข้ามกับความเชื่อว่าผลดีหรือผลร้ายเกิดเพราะโชคเคราะห์ ความบังเอิญหรืออิทธิพลของผู้อื่น หรืออิทธิพลของสิ่งที่ควบคุมไม่ได้ ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนเองของ ธรงค์ศักดิ์ บุญยะมาลิก (2536) จำนวน 18 ข้อ คะแนนสูงแสดงว่าบุคคลมีความเชื่ออำนาจในตนมาก คะแนนต่ำแสดงว่าบุคคลมีความเชื่ออำนาจในตนน้อย

ความพร้อมทางจิตใจ หมายถึง ปริมาณจิตลักษณะที่ศึกษาได้แก่ สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจในตน โดยรวม โดยแบ่งจิตลักษณะแต่ละอย่างออกเป็น สูงกับต่ำ ให้คะแนน สูง = 2 ต่ำ = 1 พิสัยคะแนนทั้ง 4 ด้านรวมกันเป็น 4 ถึง 8 คะแนนรวม 4 - 6 แสดงถึงความพร้อมทางจิตใจต่ำ คะแนนรวม 7 - 8 แสดงถึงความพร้อมทางจิตใจสูง

ตัวแปรตาม ได้แก่

ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท หมายถึง การรายงานเกี่ยวกับความพร้อมที่หลีกเลี่ยงพฤติกรรม สถานการณ์ที่จะนำไปสู่การทะเลาะวิวาท และการหลีกเลี่ยงการทะเลาะวิวาทอย่างเหมาะสม และการแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ในการป้องกันการทะเลาะวิวาท เป็นต้น ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทนี้วัดโดยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประเมินค่า มี 9 ข้อ ผู้ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทสูงส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่ามีความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทต่ำ

การเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม หมายถึง การรายงานถึงการที่จะเลือกคบเพื่อนที่เหมาะสม โดยพิจารณาไตร่ตรองในการทาพฤติกรรมตามกลุ่มเพื่อนอย่างมีเหตุผลการยอมรับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อไปในทางที่เหมาะสม ลักษณะนี้วัดโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ที่ปรับปรุงมาจากของ ผ่องพรรณ แววิเศษ (2534) จำนวน 24 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยประโยคและมาตราส่วน 6 หน่วย คะแนนสูงแสดงว่าผู้ตอบเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก คะแนนต่ำแสดงว่าผู้ตอบเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย

ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท หมายถึง ความรู้เชิงประเมินค่าเกี่ยวกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท คือรับรู้ว่าการทะเลาะวิวาทมีประโยชน์หรือมีโทษมากน้อยเพียงใด วัดโดยให้นักเรียนประเมินความรู้สึกของตนต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาทที่กล่าวไว้ 20 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตราประเมิน 60 หน่วย พิสัยคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 20 กับ 120 คะแนน ผู้ที่มีคะแนนสูงคือผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทมาก ตัวแปรนี้มีการวัด 2 ครั้ง วัดครั้งแรกเป็นการวัดก่อนการฝึกอบรมเป็นตัวแปรจิตลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เรียกทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(1) การวัดครั้งที่สอง เป็นการวัดผลของการฝึกหลังการฝึกเสร็จสิ้นลงเรียกว่า ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(2)

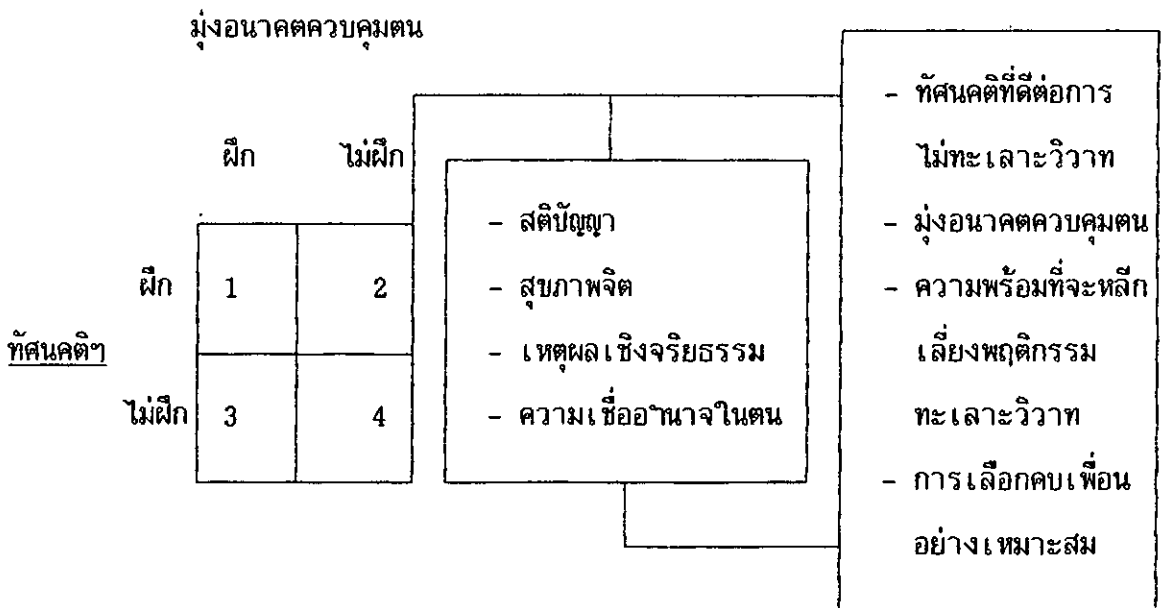
ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถที่จะคาดการณ์ไกล และวางแผนที่จะรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตแล้วดำเนินการปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้น เช่น ความสามารถบังคับคน อุดหนุนได้อย่างเหมาะสม ไม่ต้องพึ่งการควบคุมจากคนอื่น สามารถทำพฤติกรรมที่ต้องใช้ความอดทนเป็นเวลานานพอที่จะนำไปสู่ผลที่ต้องการในอนาคตได้ แบบวัดประกอบด้วยประโยคต่าง ๆ 18 ประโยค มีมาตรา 6 หน่วยประกอบทุกประโยค พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 18 ถึง 144 คะแนน คะแนนสูงสุดแสดงว่าผู้ตอบมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูง

ตัวแปรนี้มีการวัด 2 ครั้ง ครั้งแรกเป็นการวัดก่อนการฝึกอบรมเป็นตัวแปรจิตลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เรียกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (1) วัดครั้งที่สองเป็นการวัดผลของการฝึกอบรมอนาคตควบคุมตน หลักการฝึกเสริมกำลังใจ เรียกว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) (แบบวัดต่าง ๆ อยู่ในภาคผนวก ก)

ตัวแปรจัดกระทำ

ตัวแปรจิตลักษณะพื้นฐาน

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 2 การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในการวิจัยนี้

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการฝึกทัศนคติและฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน มีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูงกว่าที่ไม่ได้รับการฝึก
2. นักเรียนที่ได้รับการฝึกทัศนคติและฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนมีความพร้อมที่ 4 ตัวจะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว และกลุ่มที่ได้รับการฝึกเลย
3. นักเรียนที่ได้รับการฝึกทัศนคติและฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนมีการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกเลย
4. นักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง อิทธิพลของการฝึกทัศนคติและการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน มีผลต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ปรากฏอย่างชัดเจนกว่านักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ
5. ในกลุ่มที่ได้รับการฝึกทัศนคติ และฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนตัวแปรจิตลักษณะพื้นฐานสามารถทำนายจิตลักษณะและพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการทดลองเพื่อประเมินผลการฝึกอบรมจิตลักษณะที่สำคัญต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาท คือ ทักษะการโต้ตอบการไม่ทะเลาะวิวาท และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง ในนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อต้องการทราบว่า การพัฒนาจิตลักษณะดังกล่าว สามารถพัฒนาจิตใจ และพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาได้หรือไม่ ในปริมาณเท่าใด

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นนักเรียนอาชีวศึกษาในระดับบวช, ชั้นปีที่ 1 เป็นเพศชายทั้งหมด จำนวน 105 คน ทำการสุ่มเข้ากลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่ม โดยวิธีการจับฉลาก

แบบแผนการทดลอง (Experimental Design)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ตัวแปรอิสระที่ถูกจัดกระทำมี 2 ตัว คือการฝึกพัฒนาทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาท และการฝึกพัฒนาจิตลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง แต่ละตัวแปรแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ฝึก กับไม่ฝึก ดังแสดงในภาพประกอบ

		มุ่งอนาคตควบคุมตนเอง	
		ฝึก	ไม่ฝึก
ทัศนคติ	ฝึก	1	2
	ไม่ฝึก	3	4

ตามรูปแบบการทดลองดังกล่าว จะมีกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม และกลุ่มควบคุมอีก 1 กลุ่ม

คือ

กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการฝึกพัฒนาทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาทและการมุ่งอนาคต
ควบคุมตน

กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการฝึกพัฒนาทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาท

กลุ่มทดลองที่ 3 ได้รับการฝึกพัฒนามุ่งอนาคตควบคุมตน

กลุ่มควบคุม (กลุ่มที่ 4) ไม่ได้รับการฝึกดังกล่าว แต่ฝึกเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องโดย
ใช้หลักสูตรโครงการพัฒนาและสร้างสรรค์ความประพฤติของเยาวชนของ กองสารวัตรนักเรียน
ในการฝึกครั้งนี้เป็นการฝึกแบบเข้มข้น และฝึกอย่างต่อเนื่องในเวลา 5 วัน โดยช่วง
แรกจะทำการฝึกทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาท แล้วทำการฝึกการมุ่งอนาคตควบคุมตนใน
เวลาต่อมา

การดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยนี้ทำเป็น 2 ขั้นตอนคือ การทดลองและการทดลอง

ก. การลองทดลอง ในการวิจัยเชิงทดลองมีความจำเป็นมากที่จะลองทดลองกับกลุ่ม
บุคคลที่มีลักษณะและคุณสมบัติคล้ายคลึงกันกลุ่มตัวอย่างก่อนที่จะดำเนินการเก็บข้อมูลจริง โดยมี
จุดประสงค์ของการจัดให้มีการลองทดลอง มีอยู่ 3 ประการ คือ (1) เพื่อดูความสามารถใน
การใช้งานของเครื่องมือต่าง ๆ (2) เพื่อตรวจสอบขั้นตอนและกระบวนการในการดำเนินการ
ต่างๆ และ (3) เพื่อดูความสามารถในการใช้เครื่องมือหรือการปฏิบัติในการทดลองของผู้
ดำเนินการ (ผู้ช่วยวิจัย) ซึ่งในการลองทดลองครั้งนี้จะเลือกเฉพาะบางกิจกรรมที่สำคัญ ผลการ
ลองทดลองนี้ทำให้ทราบถึงจุดบกพร่องในการดำเนินการทดลอง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขสำหรับ
การทดลองจริงต่อไป

เนื่องจากการวิจัยนี้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการอบรมผู้ช่วยผู้วิจัย
เพื่อให้มีความสามารถในการใช้กิจกรรม และมีความเข้าใจในเนื้อหาและทฤษฎีเสียก่อน
แต่เนื่องจากผู้ช่วยผู้วิจัยทั้งหมด เป็นนิสิตปริญญาโททางด้านพฤติกรรมศาสตร์และนักพฤติกรรม
ศาสตร์ ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและทฤษฎีเป็นอย่างดีอยู่แล้ว จึงมีการฝึกเฉพาะ
ขั้นตอนและวิธีการใช้กิจกรรมในช่วงของลองทดลองและให้คู่มือการใช้ชุดฝึกอบรมเพื่อให้ไปศึกษา
เพิ่มเติมก่อนที่จะทำการฝึกอบรมอีกครั้งหนึ่ง

บ. การทดลอง มีขั้นตอนดังนี้

1. การวัดคุณสมบัติของผู้ศึกษา ก่อนการทดลองประมาณ 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการวัดคุณสมบัติส่วนตัวของผู้ศึกษา คือ สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่ออำนาจในตนทัศนคติที่ต่อการไม่ทะเลาะวิวาทและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

2. การลุ่มนักเรียนเข้ากลุ่มทดลอง การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนอาชีวศึกษา ชั้นปีที่ 1 ทั้งหมด แล้วทำการลุ่มเข้ากลุ่มต่าง ๆ 4 กลุ่ม ด้วยวิธีจับสลาก

3. การดำเนินการทดลอง การทดลองครั้งนี้จะทำการฝึกพัฒนาจิตลักษณะ 2 ด้าน ๆ ละ 11 ชั่วโมง รวม 22 ชั่วโมง โดยทำการฝึกพัฒนาทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาทก่อนแล้ว ฝึกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนโดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

3.1 กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ฝึกพัฒนาทัศนคติที่ต่อการไม่ทะเลาะวิวาท กลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม ใช้เวลา 11 ชั่วโมง

3.2 กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 3 ฝึกพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน กลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุมใช้เวลา 11 ชั่วโมง

ดังนั้นจะได้กลุ่มฝึกทั้งหมด 4 กลุ่ม ในเนื้อหาและปริมาณที่แตกต่างกันทั้ง 4 กลุ่ม ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

4. การวัดผลการฝึกอบรม ผู้วิจัยทำการวัดจิตลักษณะที่ทำการฝึก 2 ด้านคือ ทัศนคติที่ต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุม แล้วทำการวัดลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท คือ ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยวัดทันทีหลังการฝึกจิตลักษณะทั้งสองด้านเสร็จแล้ว

ขั้นตอนการวัดตัวแปร

1. วัดครั้งแรก เป็นการวัดคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่ออำนาจในตน ทัศนคติที่ต่อการไม่ทะเลาะวิวาทและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

2. วัดครั้งหลัง เป็นการวัดตัวแปรตาม ได้แก่ ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท การเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมทัศนคติที่ต่อการไม่ทะเลาะวิวาทและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

แบบแผนการวิจัย

แบบแผนการวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยนี้มี 2 รูปแบบคือ แบบ Pre - test Post - test Control Group Disign และแบบ Post - test only Control group design ก่อนการดำเนินการฝึกได้มีการวัดคุณสมบัติบางประการของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับตัวจัดกระทำ ตัวแปรจัดกระทำ คือ ทักษะติดต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาทและลักษณะมุ่งอนาคต ความคุมตน ทักษะการวัดครั้งแรก และครั้งหลัง เพื่อตรวจสอบและประเมินผลการฝึกส่วนตัวแปรตามอีก 2 ตัว คือ ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทและการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ทักษะการวัดหลังการฝึกทันที

การสร้างเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้มีผู้จัดทำการสร้างเครื่องมือในการวัดตัวแปร 1 ฉบับ คือ แบบวัดความพร้อมที่หลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ส่วนแบบวัดอื่น ๆ ได้มีผู้ทำการสร้างไว้แล้วผู้วิจัยนำมาปรับปรุงภาษาของข้อความ ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และหาคุณภาพของเครื่องมือวัดแต่ละฉบับ ดังจะ ได้กล่าวต่อไป

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทำการหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้วิจัยได้นำแบบวัดไปหาความเที่ยงตรง หาค่าอำนาจจำแนก และหาความเชื่อมั่น ของแบบวัดในแต่ละฉบับ ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง โดยมีรายละเอียดของการหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

1. หาความเที่ยงตรง (Validity) ในการหาความเที่ยงตรงของแบบวัดที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบ Face Validity โดยนำแบบวัดไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่ามีเนื้อหาครอบคลุมตามนิยามศัพท์เฉพาะหรือไม่และให้ดูภาษาและส่วนของข้อความว่าเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างหรือไม่แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้แบบวัดสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้

2. หาค่าอำนาจจำแนก (Descrimination) เนื่องจากแบบวัดที่ใช้ในงานวิจัยนี้ส่วนใหญ่เป็นการนำแบบวัดที่เคยใช้มาแล้วจากงานวิจัยอื่น จึงไม่จำเป็นต้องหาค่าอำนาจจำแนกแบบวัดที่สร้างขึ้นหรือปรับปรุงเพิ่มเติมจากของเดิม ที่นำมาหาค่าอำนาจจำแนก คือ แบบวัดความ

พร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และแบบวัดการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริง แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อคำถาม เป็นรายข้อคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาใช้

3. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดที่ใช้ในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (- Coefficient) สำหรับทุกแบบวัดซึ่งเป็นแบบวัดมาตราประเมินค่า (ประคอง กรรณสูตร. 2525)

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้

เนื่องจากแบบวัดสติปัญญา เป็นแบบวัดมาตรฐานและอีกส่วนหนึ่งคือ แบบวัดสุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่ออำนาจในตน ทศนคติต่อการทะเลาะวิวาท ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน เป็นแบบวัดที่ได้เคยใช้ทำการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนอาชีวศึกษามาก่อนแล้ว (ผ่องพรรณ แวรวีเศษ. 2534) ผู้วิจัยจึงนำแบบวัดตัวแปรดังกล่าวมาใช้ในงานวิจัยนี้ ส่วนแบบวัดตัวแปรอีกส่วนหนึ่งคือ แบบวัดการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขจากเดิม (ผ่องพรรณ แวรวีเศษ. 2534) และแบบวัดความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีและเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ดังมีรายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้คือ

แบบวัดสติปัญญา ในงานวิจัยนี้ใช้แบบวัดความสามารถสามารถทางสติปัญญาของ เรเวน (Raven) (อัจฉรา สุขารมณ. 2530) ชื่อว่า "แบบทดสอบเมทริกซ์สี่ก้าวน้ำ มาตรฐาน" (Standard Progressive Matrices Test) ชุดเอ - อี จำนวน 60 ข้อ

แบบทดสอบเมทริกซ์สี่ก้าวน้ำมาตรฐานได้พัฒนาขึ้นโดย เจ.ซี. เรเวน (J.C. Raven) ชาวอังกฤษ เป็นแบบทดสอบวัดสติปัญญาที่ไม่ใช้ภาษา ต้องการศึกษเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างข้อที่มีลักษณะธรรมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยลวดลายหรือเมทริกซ์ 6 หรือ 8 ตัวเลือกมาเติมในส่วนที่ขาดหายไปให้เข้าชุดกัน โดยลักษณะของรูปแบบทดสอบแบ่งปัญหา ออกเป็น 5 อนุกรม แต่ละอนุกรมมีปัญหา 12 ข้อ มีระดับความยากเพิ่มขึ้น ตามลำดับและตาม อนุกรม อนุกรมทั้ง 5 คือ

อนุกรมเอ (Set A) เป็นอนุกรมเกี่ยวกับความแม่นยำในการจำแนก

อนุกรมบี (Set B) เป็นอนุกรมเกี่ยวกับอุปมาอุปไมย

อนุกรมซี (Set C) เป็นอนุกรมเกี่ยวกับสลับลำดับ

อนุกรมดี (Set D) เป็นอนุกรมเกี่ยวกับการสร้างลวดลาย

อนุกรมนี (Set E) เป็นอนุกรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเหตุผล

แบบทดสอบนี้เป็นแบบทดสอบที่ไม่จำกัดเวลา เหมาะสำหรับผู้ที่มียุทธศาสตร์ระหว่าง 8 ถึง 65 ปี การทดสอบใช้คำสั่งด้วยวาจา

วิธีทดสอบ

1. แจกกระดาษคำตอบให้กรอกชื่อ - สกุล อายุ โรงเรียน
  2. ทดลองตัวอย่างภาพให้นักเรียนตอบคำถาม 1 - 2 ภาพ ก่อนทำการทดสอบ
  3. ทำการทดสอบโดยฉายสไลด์ให้นักเรียนดูแล้วตอบตัวที่เลือกลงในกระดาษคำตอบจนกว่าจะหมด 6 ข้อ
  4. การตรวจให้คะแนนข้อที่ถูกให้ข้อละ 1 คะแนนข้อที่ผิดให้ 0 คะแนน พิสัยคะแนน 0 - 60 คะแนน
  5. ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ย (X) จัดอยู่ในกลุ่มสติปัญญาต่ำ ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยจัดอยู่ในกลุ่มสติปัญญาสูง
- ในการวิจัยครั้งนี้คะแนนสติปัญญาของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 25 ถึง 50 คะแนน

แบบวัดสุขภาพจิต เป็นแบบวัดเกี่ยวกับปริมาณความวิตกกังวล อารมณ์แปรปรวน ขาดสมาธิเคร่งเครียดของนักเรียน เคยใช้ในงานวิจัยเรื่อง "ลักษณะทางจิตสังคมเพื่อป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทวัยรุ่น" (ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ. 2534) มีทั้งหมด 20 ข้อ พิสัยคะแนนที่เป็นไปได้คือ 20 ถึง 120 คะแนน มีค่าความเชื่อมั่น .89 สำหรับการวิจัยนี้พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 51 ถึง 98 คะแนน ค่าความเชื่อมั่นคือ .71

ตัวอย่าง แบบวัดสุขภาพจิต

(0) ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองเป็นคนตื่นตัวง่าย

_____

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

เกณฑ์ในการให้คะแนน คำตอบทั้ง 6 ตัวเลือก ให้ผู้ตอบเลือกตอบได้เพียงข้อละ 1 คำตอบ ถ้าตอบ "จริงที่สุด" ในคำถามเชิงบวกจะได้ 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง "ไม่จริงเลย" ได้ 1 คะแนน ถ้าเป็นคำถามเชิงลบจะได้คะแนนตรงข้าม ดังนั้นคำถามแต่ละข้อ ผู้ตอบจะได้คะแนนในช่อง 1 - 6 คะแนน พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 20 - 120 คะแนน

แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ประกอบด้วยเรื่องขัดแย้งทางจริยธรรม 15 เรื่อง แต่ละเรื่องมีคำตอบให้เลือก 6 คำตอบ ซึ่งตรงกับชั้นต่าง ๆ 6 ชั้น ตามทฤษฎีพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมของ ไคลเบอร์ค (Kohlberg, 1969) แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมนี้ได้เคยใช้ในการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น" (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ, 2524) มีทั้งหมด 15 ข้อ พิสัยคะแนนที่เป็นไปได้ 15 - 90 คะแนน มีค่าความเชื่อมั่น .41 ในการวิจัยครั้งนี้พิสัยของคะแนนจริงอยู่ระหว่าง 38 ถึง 80 คะแนน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .45

ตัวอย่าง แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

(0) ตามปกติเมื่อข้าพเจ้าจะต้องเดินข้ามถนนข้าพเจ้าจะเดินไปข้ามตรงทางม้าลาย

เพราะ

- _____ เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องช่วยไม่ให้เกิดการจราจรติดขัด
- _____ การเห็นแก่ความสะอาดของตนฝ่ายเดียว ไม่เหมาะสมกับกาลเทศะในที่นี้
- _____ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยย่อมทำให้เกิดความปลอดภัยและความสงบสุขในสังคม
- _____ ข้าพเจ้าต้องการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่คนอื่น ๆ

_____ ถ้าเกิดอุบัติเหตุข้าพเจ้าจะได้เป็นฝ่ายถูกและสามารถเรียกร้องค่าเสียหาย
ได้

_____ โอกาสที่ข้าพเจ้าจะโดนรถชนบนทางม้าลายมีน้อยกว่าการข้ามทางที่อื่น ๆ

เกณฑ์ในการให้คะแนน คำตอบทั้ง 6 ตัวเลือกนี้จะแสดงจริยธรรมขั้นที่ 1 - 6 ตาม
ทฤษฎีของ โคลเบอร์ก ในการตอบผู้ตอบเลือกได้เพียงเรื่องละ 1 คำตอบด้วยการขีดเครื่องหมาย
หน้าข้อความนั้น ถ้าตรงกับขั้นที่ 6 ได้ 6 ลดลงตามลำดับจนถึงขั้นที่ 1 ได้ 1 คะแนน

แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน แบบวัดนี้ประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 18 ประโยค
เกี่ยวกับความเชื่อว่ามีผลดีหรือผลเสียที่เกิดกับตนนั้น เป็นเพราะการกระทำของตนเองเป็นส่วน
ใหญ่ ตรงข้ามกับความเชื่อเรื่องโชคเคราะห์ ความบังเอิญ แบบวัดนี้เคยใช้ในงานวิจัยของ
ณรงค์ศักดิ์ บุญยะมาลิก (2536) พิสัยคะแนนที่เป็นไปได้ 18 - 108 คะแนน มีค่าความเชื่อมั่น
.71 ในการวิจัยครั้งนี้พิสัยของคะแนนจริง อยู่ระหว่าง 40 - 82 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .63

ตัวอย่าง แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน

(0) นักเรียนเชื่อว่าเมื่อสิ่งเลวร้ายกำลังจะเกิดขึ้น มันจะต้องเกิดขึ้นแน่ ๆ ไม่ว่า
นักเรียนจะหยุดยั้งด้วยวิธีใด

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

เกณฑ์ในการให้คะแนน คำตอบทั้ง 6 ตัวเลือก ให้ผู้ตอบเลือกตอบได้เพียงข้อละ
1 คำตอบ ถ้าตอบ "จริงที่สุด" ในคำถามเชิงบวกจะได้ 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง
"ไม่จริงเลย" ได้ 1 คะแนน ถ้าเป็นคำถามเชิงลบจะได้คะแนนตรงข้าม คือ ถ้าตอบว่า
"จริงที่สุด" ได้ 1 คะแนนและเพิ่มขึ้นตามลำดับจริง" ไม่จริงเลย ได้ 6 คะแนน ดังนั้นคำถาม
แต่ละข้อผู้ตอบจะได้คะแนนในช่อง 1 - 6 คะแนน

แบบวัดทัศนคติต่อการไม่ทะเลาะวิวาท ประกอบด้วยประโยคบอกเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเชิงประเมินค่าที่มีต่อการทะเลาะวิวาท ซึ่งหมายถึงความเชื่อมั่นในประโยชน์และโทษของพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ความรู้สึกพอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อการทะเลาะวิวาท เคยใช้ในงานวิจัยของ ฟ่องพรรณ แว่ววิเศษ (2534) มีทั้งหมด 20 ข้อ พิสัยของคะแนนที่เป็นไปได้ 20 - 120 คะแนน มีค่าความเชื่อมั่น .81 ในงานวิจัยนี้มีพิสัยคะแนนจริง 39 - 92 คะแนน ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .67

ตัวอย่าง แบบวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาท

(0) การทะเลาะวิวาทมีแต่โทษ ห้าประโยชน์ได้น้อย

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

เกณฑ์ในการให้คะแนน คำตอบทั้ง 6 ตัวเลือก ให้ผู้ตอบเลือกตอบได้เพียงข้อละ 1 คำตอบ ถ้าตอบ "จริงที่สุด" ในคำถามเชิงบวกจะได้ 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง "ไม่จริงเลย" ได้ 1 คะแนน ถ้าเป็นคำถามเชิงลบจะได้คะแนนตรงข้าม คือ ถ้าตอบว่า "จริงที่สุด" ได้ 1 คะแนน และเพิ่มขึ้นตามลำดับจนถึง "ไม่จริงเลย" ได้ 6 คะแนน

แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ประกอบด้วยประโยคบอกเล่าเกี่ยวกับความสามารถคาดการณ์ไกล การเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตนในอนาคต และการอดใจรอได้ของนักเรียนผู้ตอบในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เคยใช้ในงานวิจัยของเรื่อง "ลักษณะทางจิตสังคมเพื่อบริโภคกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น" มีจำนวน 18 ข้อ พิสัยของคะแนนที่เป็นไปได้ 18 - 108 คะแนน มีค่าความเชื่อมั่น .56 ในงานวิจัยนี้มีพิสัยคะแนนจริงเท่ากับ 53 - 76 คะแนน ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .60

ตัวอย่าง แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตความคุมตน

(0) เมื่อมีคนขัดใจข้าพเจ้าจะฉวยสิ่งใกล้มือขว้างปาหรือทำลายเสมอ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

เกณฑ์ในการให้คะแนน คำตอบทั้ง 6 ตัวเลือก ให้ผู้ตอบเลือกตอบได้เพียงร้อยละ 1 คำตอบ ถ้าตอบ "จริงที่สุด" ในคำถามเชิงบวกจะได้ 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง "ไม่จริงเลย" ได้ 1 คะแนน ถ้าเป็นคำถามเชิงลบจะได้คะแนนตรงข้าม คือ ถ้าตอบว่า "จริงที่สุด" ได้ 1 คะแนน และเพิ่มขึ้นตามลำดับจนถึง "ไม่จริงเลย" ได้ 6 คะแนน

แบบวัดความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ประกอบด้วยประโยคบอกเล่าเกี่ยวกับความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงสถานการณ์และพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ตลอดจนการแสวงหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อป้องกัน การทะเลาะวิวาท แบบวัดนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองมีทั้งหมด 30 ข้อ หลังจากการทดลองใช้แบบวัดแล้ว นำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ พบว่าอยู่ในเกณฑ์ดีเพียง 19 ข้อ จึงใช้จริงเพียง 19 ข้อ พิสัยของคะแนนที่เป็นจริง 25 - 78 คะแนน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .87

ตัวอย่าง แบบวัดความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท

(0) ข้าพเจ้าพร้อมที่จะไปช่วยเพื่อน ถ้าเพื่อนมีเรื่องชกต่อยกับสถาบันอื่น

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

เกณฑ์ในการให้คะแนน คำตอบทั้ง 6 ตัวเลือก ให้ผู้ตอบเลือกตอบได้เพียงร้อยละ 1 คำตอบ ถ้าตอบ "จริงที่สุด" ในคำถามเชิงบวกจะได้ 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง "ไม่จริงเลย" ได้ 1 คะแนน ถ้าเป็นคำถามเชิงลบจะได้คะแนนตรงข้าม คือ ถ้าตอบว่า "จริงที่สุด" ได้ 1 คะแนน และเพิ่มขึ้นตามลำดับจนถึง "ไม่จริงเลย" ได้ 6 คะแนน

แบบวัดการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ประกอบไปด้วยประโยคบอกเล่าเกี่ยวกับการยอมรับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนอย่างมีเหตุผล แบบวัดนี้ได้ปรับปรุงจากแบบวัดของ ผ่องพรรณ แวรวีเศษ (2534) รวมทั้งเพิ่มจำนวนข้อด้วย โดยเลือกใช้ข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อที่อยู่ในเกณฑ์ดี รวมทั้งหมด 24 ข้อ มีพิสัยคะแนนที่เป็นจริง 34 - 89 คะแนน ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84

ตัวอย่าง แบบวัดการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม

(0) ถ้าเพื่อนในห้องชวนไปร่วมทะเลาะวิวาท ข้าพเจ้าจะพยายามปฏิเสธและอธิบาย

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

เกณฑ์ในการให้คะแนน คำตอบทั้ง 6 ตัวเลือก ให้ผู้ตอบเลือกตอบได้เพียงข้อละ 1 คำตอบ ถ้าตอบ "จริงที่สุด" ในคำถามเชิงบวกจะได้ 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง "ไม่จริงเลย" ได้ 1 คะแนน ถ้าเป็นคำถามเชิงลบจะได้คะแนนตรงข้าม คือ ถ้าตอบว่า "จริงที่สุด" ได้ 1 คะแนน และเพิ่มขึ้นตามลำดับจนถึง "ไม่จริงเลย" ได้ 6 คะแนน (ดูแบบวัดในภาคผนวก ก)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม 2 ทาง (Two - way Analysis of Variance) (Mayer. 1971) ใช้ทดสอบสมมติฐาน 1 2 3 4
2. วิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multilpe Regression Analysis) (Nienan and others. 1975 : 345) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 5
3. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้สูตรของ เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (Siegel. 1965 : 225)

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง "การฝึกเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา" นี้ มีจุดประสงค์ที่สำคัญเพื่อค้นหาวิธีที่มีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาจิตลักษณะที่จำเป็นต่อการเสริมสร้างลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาโดยมีการพัฒนาจิตลักษณะ 2 ประการคือ การฝึกทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และการฝึกมุ่งอนาคตควบคุม เพื่อศึกษาว่าการฝึกในปริมาณต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในจิตลักษณะที่ได้รับการฝึก และเกิดผลต่อจิตลักษณะที่เกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทและการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมอย่างไรบ้าง การทดลองกระทำกับนักเรียนอาชีวศึกษา ชั้นปีที่ 1 ที่เป็นเพศชายทั้งหมดจำนวน 105 คน โดยแบ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ได้รับการฝึกทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมคนมี 27 คน กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทอย่างเดียวมี 26 คน กลุ่มที่ 3 ได้รับการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมอย่างเดียวมี 26 คน และกลุ่มที่ 4 ไม่ได้รับการฝึกทั้งสองลักษณะดังกล่าวเลย มี 26 คน

นอกจากนี้ ในการวิเคราะห์ข้อมูลยังได้นำเอาจิตลักษณะ 4 ด้าน คือ สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรมและความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตใจของนักเรียนอาชีวศึกษาที่มีหลักฐานทางทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียนมาร่วมพิจารณาด้วย และได้รวมจิตลักษณะทั้ง 4 ประการนี้เป็นความพร้อมทางจิตใจของนักเรียนมาวิเคราะห์ด้วย

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้จะ ได้กำหนดหัวข้อการนำเสนอตามตัวแปรตามที่ละตัว โดยจะพิจารณาผลทั้งในกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมดและในกลุ่มแยกย่อยตามลักษณะ ความพร้อมทางจิตใจของกลุ่มตัวอย่าง ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลและจะเสนอเป็นลำดับดังนี้ 1) ผลของการฝึกที่มีต่อจิตลักษณะที่ได้รับการฝึก 2) ผลของการฝึกที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท 3) ผลของการฝึกที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจต่างกัน 4) การทำนายความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และการเลือกคบเพื่อนอย่าง

เหมาะสมของจิตลักษณะที่ศึกษา และ 5) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ทำการศึกษา วิธีการทางสถิติปัญหาที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two Way Analysis of Variance) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ (Correlation Analysis)

ก่อนที่จะเริ่มเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะและขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง และเป็นการชี้แนวทางในการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในรายละเอียดต่อไป

ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ไม่ได้นำลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมวิเคราะห์ เนื่องจากมีความแตกต่างกันน้อย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอาชีวศึกษาในระดับ ปวช. ชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นเพศชายทั้งหมด จำนวน 105 คน

เมื่อพิจารณาถึงจิตลักษณะ 4 ประการ ซึ่งเป็นพื้นฐานทางจิตใจของกลุ่มตัวอย่างและจิตลักษณะที่เป็นตัวแปรในการฝึกอีก 2 ประการ โดยใช้ค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำปรากฏผลดังนี้ คือ สถิติปัญหาค่ำมี 48 คน (45.7%) และสถิติปัญหาสูง 57 คน (54.3%) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 37.84 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.99 ซึ่งแสดงว่านักเรียนในกลุ่มนี้มีระดับสติปัญญาในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (อัจฉรา สุขารมณ. 2530) สุขภาพจิตต่ำ 49 คน (46.7%) และสุขภาพจิตสูง 56 คน (53.3%) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 75.89 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.85 เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำมี 47 คน (44.8%) และเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงมี 58 คน (55.2%) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 64.41 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.00 ความเชื่ออำนาจในตนต่ำมี 53 (50.5%) และความเชื่ออำนาจในตนสูงมี 52 คน (49.5%) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 58.50 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.75 ทศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทต่ำมี 47 คน (44.8%) และทศนคติดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทสูงมี 58 คน (55.2%) โดยมีค่าเฉลี่ย 62.3 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.70 ลักษณะที่มุ่งอนาคตควบคุมตนต่ำมี 57 คน (54.3%) และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุม

คนสูง 48 คน (45.7%) โดยมีค่าเฉลี่ย 52.22 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.99 กลุ่มที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำมี 63 คน (60%) และกลุ่มที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงมี 42 คน (40%)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างในส่วนนี้สรุปได้แก่ เมื่อใช้ตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วแบ่งนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม พบว่าทั้งสองกลุ่มมีปริมาณใกล้เคียงกัน

ตาราง 1 แสดงคะแนนสูงสุด - ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของตัวแปรจิตลักษณะที่เป็นพื้นฐานทางจิตใจของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน	
				มาตรฐาน(S.D)	คะแนนเต็ม
สติปัญญา	50	25	37.84	5.99	60
สุขภาพจิต	98	51	75.89	8.85	120
เหตุผลเชิง					
จริยธรรม	80	58	64.41	8	90
ความเชื่อ					
อำนาจในตน	82	40	58.50	7.75	108
ทัศนคติที่ดีต่อ					
การไม่ทะเลาะ					
วิวาท(1)	92	39	62.03	8.70	120
ลักษณะมุ่งอนาคต					
ควบคุมตน(1)	76	33	52.22	7.99	108

ผลของการฝึกที่มีต่อจิตลักษณะที่ได้รับการฝึก

ในงานวิจัยนี้ศึกษาผลของการฝึกทัศนคติและฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเองต่อทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทและมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง โดยแบ่งผู้เข้ารับการฝึกออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ได้รับการฝึกทัศนคติและฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเองทั้ง 2 อย่าง กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกทัศนคติเพียงอย่างเดียว กลุ่มที่ 3 ได้รับการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเองเพียงอย่างเดียวและกลุ่มที่ 4 ไม่ได้รับการฝึกเนื้อหาดังกล่าวเลย (กลุ่มควบคุม) การวัดผลของการฝึกทำการวัดทันทีหลังการฝึกเสร็จสิ้นลง ซึ่งพบผลที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

ผลของการฝึกต่อทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(2) โดยใช้การฝึกสองด้านเป็นตัวแปรอิสระ ในกลุ่มตัวอย่างโดยรวมผลปรากฏดังในตาราง 2 ว่าคะแนนทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(2) แปรปรวนไปตามการฝึกทัศนคติอย่างชัดเจน กล่าวคือ กลุ่มที่ได้รับการฝึกทัศนคติมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(2) สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก (คะแนนเฉลี่ยคือ 69.21 และ 65.65 ตามลำดับ) แต่คะแนนทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(2) นี้ไม่แปรปรวนไปตามการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง และปฏิสัมพันธ์ระหว่างการฝึกทั้งสองด้านร่วมกันแต่อย่างใด

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท โดยพิจารณาตามการฝึกทัศนคติและการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	เอ็มเอส	เอฟ
ฝึกทัศนคติ (ก)	1	330.415	6.852**
ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง(ข)	1	9.032	<1
ก x ข	1	17.211	<1
ส่วนที่เหลือ	101	48.220	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

เพื่อที่จะดูผลของการฝึกในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาซึ่งมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ
 ในปริมาณต่างกัน จึงได้วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท
 (2) ในกลุ่มตัวอย่างย่อย ๆ 14 กลุ่มโดยพิจารณาตามการได้รับการฝึกทัศนคติและมุ่งอนาคต
 ควบคุมตน ผลปรากฏว่า คะแนนทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(2) แปรปรวนไปตามการฝึก
 ทัศนคติในกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม จาก 14 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(1) สูง
 กลุ่มมุ่งอนาคตควบคุมตน(1) สูง และกลุ่มความพร้อมทางจิตใจสูง นอกจากนั้นคะแนนทัศนคติที่ดีต่อ
 การไม่ทะเลาะวิวาท(2) ยังแปรปรวนไปตามการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนในกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม
 จาก 14 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสติปัญญาสูง กลุ่มสุขภาพจิตต่ำ กลุ่มเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงและกลุ่ม
 ความเชื่ออำนาจในตนต่ำ แต่ไม่พบว่าคะแนนทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(2) นี้ แปรปรวน
 ไปตามปฏิสัมพันธ์ของการฝึกทัศนคติและฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน ในทุกกลุ่มย่อยที่ทำการศึกษาแต่
 อย่างไม่ใด (ดูตาราง 3)

ตาราง 3 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของคะแนนทัศนคติที่ดีต่อการไม่
 ทะเลาะวิวาท(2) โดยพิจารณาตามการฝึกทัศนคติการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน และปฏิสัมพันธ์
 ในกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวนคน	ฝึกทัศนคติ	ฝึกมุ่งอนาคต	
			ควบคุมตน	ปฏิสัมพันธ์
IQ ต่ำ	48	1.684	1.731	<1
IQ สูง	57	<	3.922*	<1
MH ต่ำ	49	1.065	4.439*	1.292
MH สูง	56	<1	2.547	<1
MR ต่ำ	47	<1	2.207	2.944
MR สูง	58	<1	5.527*	<1
IC ต่ำ	53	<1	4.995*	<1
IC สูง	52	<1	2.134	1.504

ตาราง 3 (ต่อ)

กลุ่ม	จำนวนคน	ฝึกทัศนคติ	ฝึกมุ่งอนาคต	
			ควบคุมตน	ปฏิสัมพันธ์
ATT(1)	47	<1	<1	3.581
ATT(1) สูง	58	8.246**	<1	<1
FOSC(1) ต่ำ	57	3.569	<1	<1
FOSC(1) สูง	48	4.693*	<1	<1
GR ต่ำ	63	2.471	<1	<1
GR สูง	42	3.902*	1.994	<1

** , * มีนัยสำคัญ .01, .05 ตามลำดับ

IQ	=	สติปัญญา	MR	=	เหตุผลเชิงจริยธรรม
MH	=	สุขภาพจิต	IC	=	ความเชื่ออำนาจในตน
ATT(1)	=	ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(1)	GR	=	ความพร้อมทางจิตใจ
FOSC	=	มุ่งอนาคตควบคุม(1)			

ต่อมาได้ทำการวิเคราะห์คะแนนทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(2) ของนักเรียน อาชีวศึกษาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยตามปริมาณการฝึกอีก 4 กลุ่ม แบบถดถอยพหุคูณ โดยใช้จิตลักษณะ 6 ด้าน คือ สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่ออำนาจในตน ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(1) และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุม(1) เป็นตัวทำนาย ผลปรากฏในตาราง 4 พบว่า ตัวแปรทั้ง 6 ด้านนี้สามารถร่วมกันทำนายทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(2) ของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมได้ 60% โดยมีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(1) และความเชื่อในตนเป็นตัวทำนายที่สำคัญ ส่วนในกลุ่มย่อยอีก 4 กลุ่มที่จำแนกตามการได้รับการฝึกแบบต่าง ๆ ปรากฏผลดังนี้ คือ ในกลุ่มฝึก 2 ด้าน ตัวแปรต่าง ๆ ร่วมกันทำนายได้ 30% โดยมีทัศนคติที่ดีต่อ

การไม่ทะเลาะวิวาท(1) และสุขภาพจิตเป็นตัวทำนายที่สำคัญ กลุ่มที่ได้รับการฝึกทัศนคติเพียงคนเดียวตัวแปรต่าง ๆ ร่วมกันทำนายได้ 34% โดยมีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทเป็นตัวทำนายที่สำคัญ กลุ่มที่ได้รับการฝึกมุ่งอนาคตเพียงด้านเดียวตัวแปรต่าง ๆ ร่วมกันทำนายได้ 32% ไม่มีตัวทำนายใดที่มีอิทธิพลอย่างเด่นชัด และในกลุ่มควบคุมตัวแปรต่าง ๆ สามารถร่วมกันทำนายได้ 35% โดยมีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(1) และความเชื่ออำนาจในตน เป็นตัวทำนายที่สำคัญ

ตาราง 4 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(2) ของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งตามปริมาณการได้รับการฝึก โดยใช้ตัวแปรพื้นฐานทางจิตใจ 6 ด้าน ได้แก่สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่ออำนาจในตน ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นตัวทำนาย

กลุ่ม	จำนวนคน	ปริมาณการทำนาย	ตัวทำนาย	ค่า r
รวม	105	60	ATT, IC	.56, 40
ฝึกสองด้าน	27	30	ATT(1), MH	.22, .18
ฝึกทัศนคติ	26	34	ATT(1)	.27
ฝึกมุ่งอนาคต				
ควบคุมตน	26	32	-	-
ควบคุม	26	35	ATT(1) IC	.26, .21

ATT(1) = ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(1)

IC = ความเชื่ออำนาจในตน

MH = สุขภาพจิต

ผลการวิจัยส่วนนี้จึงสรุปได้ว่า จิตลักษณะทั้ง 6 ด้าน ร่วมกันทำนายทัศนคติที่ต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(2) ได้มากที่สุดในกลุ่มควบคุมรองลงมา คือ กลุ่มฝึกทัศนคติเพียงด้านเดียว กลุ่มฝึกมุ่งอนาคตเพียงด้านเดียว และกลุ่มฝึกสองด้าน ตามลำดับ

จึงสรุปได้ว่า การฝึกทัศนคติส่งผลดีต่อผู้ที่ได้รับการฝึกอย่างเด่นชัดทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยบางกลุ่ม เช่น ทัศนคติที่ต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(1)สูง กลุ่มมุ่งอนาคตควบคุมตน(1)สูง และกลุ่มความพร้อมทางจิตใจสูง และยังพบผลของการฝึกทัศนคตินี้แผ่ขยาย ไปส่งผลดีต่อลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนด้วยในกลุ่มย่อยบางกลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มสุขภาพจิตต่ำ เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ ทัศนคติที่ต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(1)ต่ำ และกลุ่มมุ่งอนาคตควบคุมตน(1)สูง ในส่วนของผลของการทำนายทัศนคติที่ต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(2)นี้ ลักษณะพื้นฐานทางจิตใจทั้ง 6 ด้าน ร่วมกันทำนายได้มากที่สุดในกลุ่มควบคุม

ผลของการฝึกต่อลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของคะแนนการมุ่งอนาคตควบคุมตน(2) โดยใช้การฝึกเป็นตัวแปรอิสระในกลุ่มตัวอย่างรวม ผลปรากฏดังในตาราง 5 ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน(2) แปรปรวนไปตามการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนอย่างชัดเจน (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001) กล่าวคือ กลุ่มที่ได้รับการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน มีคะแนนของลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน(2) สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกเลย (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 56.79 และ 51.29 ตามลำดับ) แต่คะแนนมุ่งอนาคตควบคุมตน(2) นี้ไม่แปรปรวนไปตามการฝึกทัศนคติและปฏิสัมพันธ์ระหว่างการฝึกทั้งสองแต่อย่างใด

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของคะแนนมุ่งอนาคตควบคุมตน (2)

โดยพิจารณาตามการได้รับการฝึกทัศนคติ และฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน

แหล่งความแปรปรวน	ทีเอฟ	เอ็มเอส	เอฟ
ฝึกทัศนคติ (ก)	1	91.871	1.537
ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน (ข)	1	489.981	13.210***
ก x ข	1	9.327	< 1
ส่วนที่เหลือ	101	59.764	

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

เพื่อที่จะดูผลของการฝึกในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ ในปริมาณต่างกัน จึงได้วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) ในกลุ่มย่อยทั้งหมด 14 กลุ่ม โดยพิจารณาตามการได้รับการฝึกในปริมาณต่าง ๆ ผลปรากฏว่า คะแนนมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) แปรปรวนไปตามการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนในกลุ่มย่อย 6 กลุ่มที่สำคัญ คือ กลุ่มสุขภาพจิตต่ำ กลุ่มมุ่งอนาคตควบคุมตน (1) ต่ำ นอกจากนั้นคะแนนการมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) แปรปรวนไปตามการฝึกทัศนคติในกลุ่มย่อย 8 กลุ่มที่สำคัญ คือ กลุ่มสุขภาพจิตต่ำ เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ ทัศนคติที่ต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (1) ต่ำ และกลุ่มมุ่งอนาคตควบคุม (1) สูง แต่ไม่ปรากฏว่า คะแนนมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของการฝึกทั้งสองด้านในทุกกลุ่มย่อยแต่อย่างใด (ดูตาราง 6)

ตาราง 6 ค่าเอฟพีในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนมุ่งอนาคตควบคุมตน
(2) โดยพิจารณาตามการฝึกทัศนคติการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนและปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย
14 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	ฝึกทัศนคติ*	ฝึกมุ่งอนาคต ควบคุมตน	ปฏิสัมพันธ์
IQ ต่ำ	48	4.170*	1.183	< 1
IQ สูง	57	10.526**	< 1	1.760
MH ต่ำ	49	12.577**	2.987	< 1
MH สูง	56	2.619	< 1	< 1
MR ต่ำ	47	10.165**	1.571	< 1
MR สูง	58	3.452	< 1	1.500
IC ต่ำ	53	9.824**	< 1	< 1
IC สูง	52	10.165**	1.484	< 1
ATT (1) ต่ำ	47	4.659*	5.130*	< 1
ATT (1) สูง	58	< 1	9.960**	< 1
FOSC (1) ต่ำ	57	< 1	6.945**	< 1
FOSC (1) สูง	48	10.037**	3.241	< 1
GR ต่ำ	42	1.341	3.891*	1.041
GR สูง	46	4.413*	5.471*	2.791

***, **, * มีนัยสำคัญ .001, 01 และ .05 ตามลำดับ

ต่อมาได้ทำการวิเคราะห์คะแนนมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) ของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างรวม และกลุ่มย่อยแบบถดถอยพหุคูณ โดยใช้จิตลักษณะพื้นฐาน 6 ด้าน เป็นตัวทำนาย ผลปรากฏในตาราง 7 ว่า ตัวแปรต่างทั้ง 6 ด้านนี้ สามารถร่วมกันทำนายลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) ของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมได้ 40% โดยมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (1) ทักษะที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (1) และสติปัญญา เป็นตัวทำนายที่สำคัญ ส่วนในกลุ่มที่ได้รับการฝึก 2 ด้าน ตัวแปรทั้ง 6 ด้าน สามารถร่วมกันทำนายได้ 36% โดยมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (1) และทักษะที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (1) เป็นตัวทำนายที่สำคัญ กลุ่มที่ได้รับการฝึกทักษะดีเพียงด้านเดียว ตัวแปรทั้ง 6 ด้าน สามารถทำนายได้ 20% ไม่มีตัวแปรใดที่มีอิทธิพลอย่างเด่นชัด กลุ่มที่ได้รับการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน ตัวแปรทั้ง 6 ด้านสามารถร่วมกันทำนายได้ 31% โดยมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (1) เป็นตัวทำนายที่สำคัญ และกลุ่มควบคุมตัวแปรทั้ง 6 ด้าน สามารถร่วมกันทำนายได้ 15% ไม่มีตัวแปรใดที่มีอิทธิพลอย่างเด่นชัด

สรุปผลในส่วนนี้ได้ว่า ตัวแปรทั้ง 6 ด้าน คือ สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (1) และมุ่งอนาคตควบคุมตน (1) สามารถร่วมกันทำนายลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) ของกลุ่มตัวอย่างได้มากที่สุดในกลุ่มฝึก 2 ด้าน รองลงมาคือ กลุ่มฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน กลุ่มฝึกทักษะดี และกลุ่มควบคุมตามลำดับ

จึงสรุปได้ว่า การฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนส่งผลต่อผู้ที่ได้รับการฝึกอย่างชัดเจนทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยบางกลุ่มคือ กลุ่มสุขภาพจิตต่ำ มุ่งอนาคตควบคุมตน (1) ต่ำ และยังพบว่า การฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนนี้แผ่ขยายไปส่งผลต่อทักษะที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทของกลุ่มตัวอย่างบางกลุ่มที่สำคัญคือ กลุ่มสติปัญญาสูง สุขภาพจิตต่ำ เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง และกลุ่มความเชื่ออำนาจในตนต่ำ ในส่วนผลของการทำนายลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) นี้ จิตลักษณะพื้นฐานทางจิตใจทั้ง 6 ด้าน ร่วมกันทำนายได้มากที่สุดในกลุ่มฝึก 2 ด้าน

ตาราง 7 ปริมาณการทํานายและลำดับความสำคัญของตัวทํานายลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง
(2) ของนักเรียนในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยที่แบ่งตามปริมาณการฝึก โดยใช้จิตลักษณะพื้นฐาน
6 ด้าน เป็นตัวทํานาย

กลุ่ม	จำนวนคน	ปริมาณการทํานาย	ตัวทํานาย	ค่า r
รวม	105	40	FOSC (1) ATT (1) IQ	.39, .29, .29
ฝึกสองด้าน	27	36	FOSC (1) ATT (1)	.27, .19
ฝึกทัศนคติ	27	20	-	-
ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง	26	31	FOSC (1)	.22
ควบคุม	26	15	-	-

FOSC (1) = มุ่งอนาคตควบคุมตนเอง (1)

ATT (1) = ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (1)

IQ = สติปัญญา

กล่าวโดยสรุป ผลการฝึกที่ดีต่อจิตลักษณะที่ได้รับการฝึกจากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ทั้งหมด ปรากฏว่า การฝึกพัฒนาจิตลักษณะประเภทใด ก็จะสามารถพัฒนาจิตลักษณะประเภทนั้นได้อย่างเด่นชัด และยังพบผลว่าการฝึกจิตลักษณะประเภทหนึ่งยังส่งผลแผ่ขยายไปสู่จิตลักษณะ อีกประเภทหนึ่งด้วยในบางเฉพาะบางกลุ่มย่อยเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามไม่พบว่าการฝึกทั้ง 2 ด้านร่วมกันนั้น ให้ผลดีต่อจิตลักษณะที่ทำการฝึก แต่อย่างไรก็ตาม จากผลดังกล่าวแสดงว่า การฝึกทั้ง 2 ด้านนี้ เป็นเอกเทศจากกัน

ผลของการฝึกต่อความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท

ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทเป็นตัวแปรงาน วิจัยนี้คาดหวังผลที่น่าจะเกิดจากการฝึกจิตลักษณะทั้ง 2 ด้าน ที่กล่าวมาแล้ว จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของคะแนนความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท โดยใช้การฝึกสองด้านคือ ฝึก

ทัศนคติกับฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน เป็นตัวแปรอิสระ ผลปรากฏว่า ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทไม่แปรปรวนไปตามการฝึก แต่ละด้านและปฏิสัมพันธ์ระหว่างการฝึกทั้ง 2 ด้าน แต่อย่างไรทั้งในกลุ่มตัวอย่างรวม และกลุ่มตัวอย่างแยกย่อยทั้งหมด (ดูตาราง 1 และ 33 ในภาคผนวก ค)

ต่อมาได้ทำการวิเคราะห์คะแนนความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยที่แบ่งตามปริมาณการฝึกอีก 4 กลุ่ม แบบถดถอยพหุคูณ โดยใช้ตัวแปรจิตลักษณะ 6 ด้าน ได้แก่ สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่ออำนาจในตน ทัศนคติที่ต่อการไม่ทะเลาะวิวาท(1) และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน(1) เป็นตัวทำนาย ผลปรากฏดังในตาราง 8 ว่า ตัวแปรทั้ง 6 ด้าน สามารถร่วมกันทำนายความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในกลุ่มรวมได้ 36% โดยมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (1) และเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นตัวทำนายที่สำคัญ ส่วนกลุ่มฝึกทั้ง 2 ด้านร่วมกัน ตัวแปรทั้ง 6 ด้าน สามารถร่วมกันทำนายได้ 20% ไม่มีตัวทำนายอย่างเด่นชัด กลุ่มฝึกทัศนคติเพียงด้านเดียว ตัวแปร 6 ด้าน สามารถร่วมกันทำนายได้ 84% โดยมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (1) และเหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นตัวทำนายที่สำคัญ กลุ่มฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน ตัวแปรทั้ง 6 ด้าน ร่วมกันทำนายได้ 22% ไม่มีตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างเด่นชัด และในกลุ่มควบคุมตัวแปรทั้ง 6 ด้าน สามารถร่วมกันทำนายได้ 52% โดยมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (1) เป็นตัวทำนายที่สำคัญ

จึงสรุปได้ว่า การฝึกทัศนคติการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนหรือการฝึกทั้งสองด้านร่วมกัน ไม่ส่งผลดีต่อความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ทั้งในกลุ่มโดยรวมและกลุ่มย่อย ส่วนผลของการทำนายของตัวแปรจิตลักษณะพื้นฐาน ทั้ง 6 ด้านนั้น ปรากฏว่า ตัวแปรทั้ง 6 ด้านนี้ สามารถทำนายความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้มากที่สุดในกลุ่มฝึกทัศนคติเพียงด้านเดียว รองลงมาคือ กลุ่มควบคุม กลุ่มฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนด้านเดียว และกลุ่มฝึก 2 ด้าน ตามลำดับ

ตาราง 8 ปริมาณการทํานาย และลำดับความสำคัญของตัวทํานาย ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียนในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย ตามปริมาณการฝึก โดยให้ตัวแปรทั้ง 6 ด้านเป็นตัวทํานาย

กลุ่ม	จำนวนคน	ปริมาณการทํานาย (%)	ตัวทํานาย	ค่า r
รวม	105	36	ATT (1), MR	.34, .27
ฝึกสองด้าน	27	20	-	-
ฝึกทัศนคติ	27	84	FOSC (1), MR	.67, .74
ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน	26	22	-	-
ควบคุม	26	52	FOSC (1)	.41

ATT (1) = ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (1)

MR = เหตุผลเชิงจริยธรรม

FOSC (1) = มุ่งอนาคตควบคุมตน (1)

ผลของการฝึกต่อการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม

การเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมนี้เป็นตัวแปรพฤติกรรมที่สำคัญต่อการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ซึ่งงานวิจัยนี้คาดหวังผลจากการฝึกจิตลักษณะที่สำคัญ 2 ประการดังกล่าวข้างต้น จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของคะแนนการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยใช้การฝึกสองด้านเป็นตัวแปรอิสระ ผลปรากฏว่า การเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างการฝึก 2 ด้าน และไม่แปรปรวนไปตามการฝึกทัศนคติหรือการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน ในกลุ่มรวมแต่อย่างใด (ดูตาราง 2 ภาคผนวก ค)

แต่จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม ตามการได้รับการฝึกทัศนคติ ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน และปฏิสัมพันธ์ พบว่าการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมแปรปรวนไปตามการฝึกทัศนคติในกลุ่มย่อยเพียงกลุ่มเดียวจาก 14 กลุ่มคือ กลุ่มสติปัญญาสูง และการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมแปรปรวนไปตามการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนในกลุ่มย่อยเพียงกลุ่มเดียวจาก 14 กลุ่ม คือ กลุ่มสติปัญญาต่ำ และไม่ปรากฏว่าการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของการฝึกทั้ง 2 ด้านในกลุ่มย่อย (ดูตาราง 9)

ตาราง 9 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของคะแนนการเลือกคบเพื่อนอย่าง
เหมาะสม โดยพิจารณาตามการฝึกทัศนคติ ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนและปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย
14 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	ฝึกทัศนคติ	ฝึกมุ่งอนาคต ควบคุมตน	ปฏิสัมพันธ์
IQ ต่ำ	48	< 1	4.705*	< 1
IQ สูง	57	3.882*	1.182	< 1
MH ต่ำ	49	2.059	< 1	< 1
MH สูง	56	< 1	1.107	< 1
MR ต่ำ	47	1.824	< 1	< 1
MR สูง	58	< 1	1.115	< 1
IC ต่ำ	53	1.425	< 1	< 1
IC สูง	52	< 1	< 1	< 1
ATT (1) ต่ำ	47	< 1	< 1	< 1
ATT (1) สูง	58	1.389	< 1	< 1
FOSC (1) ต่ำ	57	1.564	< 1	< 1
FOSC (1) สูง	48	< 1	< 1	< 1
GR ต่ำ	42	< 1	< 1	< 1
GR สูง	46	< 1	< 1	< 1

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

IQ = สติปัญญา   IC = สติปัญญา   IQ = สติปัญญา
 MH = สุขภาพจิต   ATT (1) = ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท วัดครั้งที่ 1
 MR = เหตุผลเชิงจริยธรรม   FOSC (1) = มุ่งอนาคตควบคุมตน วัดครั้งที่ 1

ต่อมาได้ทำการวิเคราะห์คะแนนการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างรวม และกลุ่มย่อยที่แยกตามปริมาณการฝึก แบบถดถอยพหุคูณ โดยใช้จิตลักษณะที่เป็นพื้นฐานทางจิตใจ ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 ด้าน เป็นตัวทำนาย ผลปรากฏดังในตาราง 10 ว่า จิตลักษณะทั้ง 6 ด้านสามารถทำนายการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมได้ 57% โดยมีสุขภาพจิต ทศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และสติปัญญาเป็นตัวทำนายที่สำคัญ ส่วนกลุ่มฝึกสองด้านตัวแปรทั้ง 6 ด้าน สามารถทำนายได้ 36% โดยมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง (1) เป็นตัวทำนายที่สำคัญ กลุ่มฝึกทศนคติเพียงด้านเดียว ตัวแปรทั้ง 6 สามารถร่วมกันทำนายได้ 54% โดยมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองเป็นตัวทำนายที่สำคัญ กลุ่มฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเองเพียงด้านเดียว ตัวแปรทั้ง 6 ด้าน สามารถร่วมกันทำนายได้ 41% ไม่มีตัวแปรใดมีอิทธิพลอย่างเด่นชัด ส่วนกลุ่มควบคุมตัวแปรทั้ง 6 ด้าน สามารถร่วมกันทำนายได้ 45% โดยมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง (1) เป็นตัวทำนายสำคัญ

ตาราง 10 ปริมาณการทำนาย และลำดับความสำคัญของตัวทำนายการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของนักเรียนในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย โดยใช้ตัวแปรที่เป็นจิตลักษณะพื้นฐาน 6 ด้าน เป็นตัวทำนาย

กลุ่ม	จำนวนคน	ปริมาณการทำนาย (%)	ตัวทำนาย	ค่า r
รวม	105	57	MH, ATT (1), IQ	.39, .33, .31
ฝึกสองด้าน	27	36	FOSC (1)	.23
ฝึกทศนคติ	27	54	FOSC (1)	.34
ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง	26	41	-	-
ควบคุม	26	45	FOSC (1)	.28

IQ = สติปัญญา

MH = สุขภาพจิต

ATT (1) = ทศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (1)

FOSC (1) = มุ่งอนาคตควบคุมตนเอง (1)

สรุปได้ว่า การฝึกทัศนคติหรือการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนหรือการฝึก 2 ด้านรวมกัน ไม่ส่งผลต่อการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในกลุ่มรวม แต่พบในกลุ่มย่อยเพียงกลุ่มเดียวคือ การฝึกทัศนคติส่งผลดีต่อการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในกลุ่มย่อยที่ดีสติปัญญาสูง และการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน ส่งผลดีต่อการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในกลุ่มย่อยที่มีสติปัญญาต่ำ แต่ในการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณพบว่า จิตลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 6 ด้าน ร่วมกันทำนาย การเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ได้มากที่สุดในกลุ่ม ฝึกทัศนคติเพียงด้านเดียว รองลงมาคือ กลุ่มควบคุม กลุ่มฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน และกลุ่มฝึก 2 ด้าน ตามลำดับ

ผลของการฝึกที่มีต่อจิตลักษณะ และพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจแตกต่างกัน

ความพร้อมทางจิตใจ เป็นการนำเอาจิตลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 4 ด้าน คือ สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจในตน มาหาค่าเฉลี่ยแล้วแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำ นักเรียนคนใดที่มีจิตลักษณะต่าง ๆ สูงหลายด้าน มีความพร้อมทางจิตใจสูง มีจิตลักษณะต่าง ๆ ต่ำหลายด้าน มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ ซึ่งได้กล่าวโดยละเอียดไว้แล้ว ในหน้า 38 ทฤษฎีตนไม่จริยธรรมกล่าวว่า ผู้ที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงจะมีพฤติกรรมของคนดี และคนเก่งสูงด้วย ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงคาดหวังผลว่า การฝึกจิตลักษณะ 2 ประการนั้น ทำให้มีจิตลักษณะนั้น ๆ สูงขึ้น ดังนั้นเมื่อนักเรียนมีจิตลักษณะพื้นฐานทางจิตใจในประมาสูง และเมื่อรวมกับจิตลักษณะที่ทำการฝึกเพิ่มเติมเข้าไปน่าจะเป็นผู้ที่มีจิตลักษณะ และพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทสูงด้วย

ผลของการฝึกทัศนคติ เมื่อพิจารณาผลของการฝึกทัศนคติในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง ปรากฏว่าการฝึกทัศนคติให้ผลดีต่อทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) (ดูตาราง 11) แต่ไม่พบว่า การฝึกทัศนคติให้ผลดีต่อจิตลักษณะ และพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ (ดูตาราง 12) จึงสรุปได้ว่า การฝึกทัศนคติให้ผลดีกับจิตลักษณะ และพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในกลุ่มที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงมากกว่าในกลุ่มที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ

ผลของการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน เมื่อพิจารณาผลของการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง ปรากฏว่า การฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนให้ผลดีต่อลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) (ดูตาราง 11) และพบว่า การฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนให้ผลดีต่อ

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) ในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ เช่นเดียวกัน (ดูตาราง 12) ในส่วนนี้จึงสรุปได้ว่า การฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนให้ผลไม่แตกต่างกัน ในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง และต่ำ

ผลของการฝึกทัศนคติและฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน เมื่อพิจารณาผลของการฝึกทัศนคติ และฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน ปรากฏว่า การฝึกทั้ง 2 ด้านนี้ ให้ผลดีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรม ในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ไม่แตกต่างกัน ในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงและต่ำ (ดูตาราง 11 และ 12)

ตาราง 11 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจิตลักษณะและพฤติกรรม โดยพิจารณาตามการฝึกทัศนคติ ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน และปฏิสัมพันธ์ ในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง

จิตลักษณะ	1	2	3	4
แหล่งความแปรปรวน				
ฝึกทัศนคติ (ก)	3.880*	< 1	< 1	< 1
ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน (ข)	< 1	8.443**	< 1	< 1
ก x ข	< 1	2.390	< 1	< 1

** , *มีนัยสำคัญที่ .01, .05 ตามลำดับ

1. ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2)
2. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2)
3. ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท
4. การเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม

ตาราง 12 ค่าเอฟพีในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจิตลักษณะและพฤติกรรม โดยพิจารณาตามการฝึกทัศนคติ ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน และปฏิสัมพันธ์ ในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ

จิตลักษณะ				
แหล่งความแปรปรวน	1	2	3	4
ฝึกทัศนคติ (ก)	2.602	< 1	1.016	< 1
ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน (ข)	< 1	6.962*	< 1	< 1
ก x ข	< 1	1.141	< 1	< 1

**, * มีนัยสำคัญที่ .01 และ .05 ตามลำดับ

1. ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2)
2. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2)
3. ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท
4. การเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

ตัวแปรทั้งหมดที่ทำการศึกษาในงานวิจัยนี้มีทั้งหมด 10 ตัว ตัวแปร 6 ตัวแรก เป็นตัวแปรลักษณะพื้นฐานทางจิตใจของกลุ่มตัวอย่างคือ สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่ออำนาจในตน ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (1) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (1) ส่วนตัวแปรอีก 4 ตัวเป็นตัวแปรตาม คือ ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม เมื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยวิธีของ เพียร์สัน (pearson Product - Moment Correlation coefficient) ผลปรากฏดังตาราง 13 คือ ในระหว่างตัวแปรที่เป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตใจของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติเป็นส่วนใหญ่ สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ (1 - 6) กับตัวแปรตาม (7 - 10) พบว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่สัมพันธ์กันสูงที่สุดคือ ทักษะการติดต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (1) กับทักษะการติดต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) ($r = .56$) รองลงมาคือ ความเชื่ออำนาจในตนกับทักษะการติดต่อการไม่ทะเลาะวิวาท ($r = .40$) และสุขภาพจิตกับการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ($r = .39$) ส่วนความสัมพันธ์ของตัวแปรตามทั้ง 4 ตัวพบว่ามีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง โดยเฉพาะความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทกับการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ($r = .77$) มุ่งอนาคตควบคุมตน (2) กับความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ($r = .48$) และระหว่างทักษะการติดต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) กับความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ($r = .48$)

ตาราง 13 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยในกลุ่มรวม

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. สติปัญญา	-	.34**	.40**	.23**	.24**	.18	.08	.29**	.24*	.31**
2. สุขภาพจิต		-	.32**	.34**	.41**	.37**	.07	.24*	.23*	.39**
3. เพศผสมเชิงจริยธรรม			-	.41**	.07	.11	.22*	.18	.27*	.21*
4. ความเชื่ออันมาจันตน				-	.21*	.29*	.40**	.27*	.17	.21*
5. ทักษะติดต่อพฤติกรรม ทะเลาะวิวาท (1)					-	.22*	.56**	.29*	.34	.33*
6. มุ่งอนาคตควบคุมตน (1)						-	.22*	.39**	.25	.24*
7. ทักษะติดต่อพฤติกรรม ทะเลาะวิวาท (2)							-	.29*	.38**	.37**
8. มุ่งอนาคตควบคุมตน (2)								-	.48***	.33**
9. ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยง พฤติกรรมทะเลาะวิวาท									-	.77***
10. การเลือกคบเพื่อนอย่าง เหมาะสม										-

***, **, * มีนัยสำคัญที่ .001, .01, .05 ตามลำดับ

บทที่ 4

สรุปและอภิปรายผล

ในบทก่อนได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อศึกษาผลของการฝึกทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน ที่มีต่อจิตลักษณะที่ได้รับการฝึก ผลของการฝึกต่อจิตลักษณะ และพฤติกรรมในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาทั้งหมด 105 คน ก่อนการฝึกได้มีการวัดจิตลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง 6 ด้าน คือ สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่ออำนาจในตน ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และมุ่งอนาคตควบคุมตน หลังจากการฝึกได้มีการวัดทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และมุ่งอนาคตควบคุมตน ทันทีหลังจากสิ้นสุดการฝึก ส่วนความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ได้ทำการวัดหลังจากการฝึกเสร็จสมบูรณ์เช่นกัน แล้วได้นำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์ผลตามสมมติฐานซึ่งในการวิจัยนี้มีอยู่ 5 ข้อ และมีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นการสำรวจความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ โดยที่ยังไม่มีรากฐานในการตั้งสมมติฐานไว้ล่วงหน้า

ในบทนี้จะได้ประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแนวที่แตกต่างไปจากที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 3 ทั้งนี้เพื่อจะได้สรุปผล สัจธรรม และอภิปรายผลในแง่ต่าง ๆ ได้ โดยจะมีการสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อันดับแรก ต่อจากนั้นจะได้มีการสรุปและอภิปรายผลทางด้านอื่น ๆ โดยจะเน้นผลที่เด่นชัดจากการวิจัยในครั้งนี้ที่จะมีประโยชน์ต่ออากรนำไปใช้ในเชิงวิชาการ และประยุกต์ ดังจะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไป

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน

สมมติฐานในการวิจัยนี้มี 5 ข้อ ในที่นี้จะได้ประมวล สรุป และอภิปรายผลตามสมมติฐานแต่ละข้อดังต่อไปนี้

การสรุป และอภิปรายผลตามสมมติฐาน 1

สมมติฐาน 1 กล่าวว่า "นักเรียนที่ได้รับการฝึกทัศนคติ และฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน มีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก" สมมติฐานนี้ได้คาดถึงอิทธิพลของการฝึกต่อจิตลักษณะที่ได้รับการฝึก กล่าวคือ นักเรียน

ที่ได้รับการฝึกทัศนคติน่าจะมีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก และนักเรียนที่ได้รับการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนน่าจะมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) และคะแนนมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) ของนักเรียนหลังจากได้รับการฝึกพบว่า ผู้ที่ได้รับการฝึกทัศนคติ มีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทหลังการฝึกสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก และผลนี้ปรากฏทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยที่แบ่งตามจิตลักษณะพื้นฐาน 3 กลุ่ม จาก 14 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทสูง (1) อนาคตควบคุมตน (1) สูง และกลุ่มความพร้อมทางจิตใจสูง (คูตาราง 2, 3) สำหรับการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนนั้นก็ส่งผลให้ผู้ได้รับการฝึกมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูงขึ้น ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่สำคัญคือ กลุ่มมุ่งอนาคตควบคุมตน (1) ต่ำ และกลุ่มสุขภาพจิตต่ำ (คูตาราง 5, 6)

ยิ่งกว่านั้นยังพบอีกว่า การฝึกจิตลักษณะด้านใดด้านหนึ่งส่งผลต่อจิตลักษณะอีกด้านหนึ่งด้วยในบางกรณี กล่าวคือ ผู้ที่ได้รับการฝึกทัศนคติจะมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูงขึ้นในกลุ่มย่อย (ที่แบ่งตามจิตลักษณะพื้นฐานบางกลุ่ม) 8 กลุ่ม จาก 14 กลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มมุ่งอนาคตควบคุมตนสูง สุขภาพจิตต่ำ เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ และกลุ่มทัศนคติที่ดีต่อการทะเลาะวิวาท (1) ต่ำ (คูตาราง 6) และพบอีกว่า ผู้ที่ได้รับการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนมีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทสูงขึ้นด้วย พบในกลุ่มย่อย 4 กลุ่มจาก 14 กลุ่มที่สำคัญ คือ กลุ่มสติปัญญาสูง สุขภาพจิตต่ำ และกลุ่มความเชื่ออำนาจในตนต่ำ (คูตาราง 3)

จึงกล่าวได้ว่า ผลในส่วนนี้ให้ผลสนับสนุนสมมติฐานที่ 1 ดังนั้นการฝึกพัฒนาทัศนคติและฝึกพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนให้กับนักเรียนอาชีวศึกษาต้องควรใช้วิธีการฝึกที่ใช้ในงานวิจัยนี้ เพราะการฝึกนี้พบผลอย่างเด่นชัดมาก ซึ่งผลส่วนนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญรับ ศักดิ์มณี (2534) ที่พบว่า การฝึกมุ่งอนาคต และควบคุมตนก็จะส่งผลต่อการมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองของผู้ที่ได้รับการฝึก

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 2

สมมติฐาน 2 กล่าวว่า "นักเรียนที่ได้รับการฝึกทัศนคติ และการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน มีความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว และไม่ได้การฝึกเลย" สมมติฐานนี้ได้คาดถึงอิทธิพลร่วมของการฝึกทั้งสองด้านต่อความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล

พบว่า การฝึกทั้ง 2 ด้าน คือ ฝึกทัศนคติ และฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเองไม่ส่งผลดีต่อความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท แต่อย่างไร้ทั้งในกลุ่มตัวอย่างรวม และกลุ่มย่อย (ดูตาราง 1 และ 3 ในภาคผนวก ค) ผลการวิจัยส่วนนี้จึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน 2 แต่จากการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ (ดูตาราง 13) พบว่า ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทนี้มีความสัมพันธ์อย่างเด่นชัดกับทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทหลังการฝึก และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองหลังการฝึก แสดงว่า ถ้าพัฒนาให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองสูงขึ้น ก็จะสามารถทำให้เกิดความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทสูงขึ้นตามมาได้ แต่ที่ไม่พบผลในงานวิจัยนี้ อาจเนื่องมาจากการที่มีได้ทั้งช่วงเวลาให้นักเรียนที่ได้รับการฝึกนี้ได้พบกับเหตุการณ์จริง และได้แสดงพฤติกรรมเสียก่อนเพราะความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทนี้เป็นจิตลักษณะที่ใกล้เคียงกับพฤติกรรมมากที่สุด (ควงเดือน พันธมนาวิน, 2524) จึงทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้ และการปฏิบัติมาก่อน ซึ่งผลในลักษณะนี้ ปรากฏในงานวิจัยของ อ้อมเดือน สดมณี (2535) เรื่องการเสริมสร้างลักษณะทางพุทธพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของครู ที่พบว่า การพัฒนาลักษณะทางพุทธพฤติกรรมศาสตร์ไม่ส่งผลดีต่อพฤติกรรมที่น่าปรารถนาของครูหลังจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้นลง แต่จะส่งผลในระยะยาว หลังการฝึกอบรม 2 - 3 เดือนไปแล้ว

จึงอาจกล่าวได้ว่า การฝึกทัศนคติ และฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง ส่งผลทางอ้อมต่อความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และอาจให้ผลในระยะยาว

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 3

สมมติฐาน 3 กล่าวว่า "นักเรียนที่ได้รับการฝึกทัศนคติ และมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง มีการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวหรือไม่ได้รับการฝึกเลย" สมมติฐานนี้ได้คาดถึงอิทธิพลร่วมของการฝึกทั้ง 2 ด้านต่อการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การฝึกทั้ง 2 ด้านร่วมกันไม่ส่งผลดีต่อการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมทั้งในกลุ่มรวม (ดูตาราง 2 ในภาคผนวก ค) การฝึกทัศนคติเพียงด้านเดียว ไม่ส่งผลต่อการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในกลุ่มตัวอย่างรวม แต่พบผลในกลุ่มย่อยเพียงกลุ่มเดียว คือ กลุ่มสติปัญญาสูง และในส่วนของ การฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเองก็ไม่ส่งผลดีต่อการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในกลุ่มรวมเช่นกัน แต่พบผลใน

กลุ่มย่อยคือ กลุ่มสติปัญญาต่ำ เพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น (ดูตาราง 9) ผลส่วนนี้จึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน 3 แต่จากผลดังกล่าวอาจจะกล่าวได้ว่า การฝึกทัศนคติเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมนั้นต้องทำการฝึกเฉพาะในนักเรียนที่มีสติปัญญาสูงเท่านั้น และการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน ต้องทำการฝึกเฉพาะในนักเรียนที่มีสติปัญญาต่ำเท่านั้น จึงจะได้ผลดี และจากการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรก็พบว่า การเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมีความสัมพันธ์อย่างเด่นชัดกับทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทหลังการฝึก และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนวัดหลังการฝึก แสดงว่า การฝึกนี้น่าจะส่งผลต่อการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในทางอ้อม และต้องให้ระยะเวลาจึงจะพบผลที่ชัดเจนได้

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 4

สมมติฐาน 4 กล่าวว่า "นักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงอิทธิพลของการฝึกทัศนคติ และการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนส่งผลต่อจิตลักษณะ และพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทปรากฏอย่างชัดเจนกว่านักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ" สมมติฐานนี้คาดหวังผลของการฝึกที่มีต่อตัวแปรตาม 4 ด้านคือ ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยคาดหวังผลว่า ในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง จะได้รับอิทธิพลของการฝึกมากกว่ากลุ่มที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การฝึกทัศนคติและฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนร่วมกัน ส่งผลต่อทุกจิตลักษณะและพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ไม่แตกต่างกันในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงและต่ำ และการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนส่งผลต่อลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) ของนักเรียนเพียงจิตลักษณะเดียวเท่านั้น ซึ่งผลนี้พบทั้งในนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงและต่ำ ส่วนการฝึกทัศนคติส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) เพียงจิตลักษณะเดียวในนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง (ดูตาราง 11 และ 12)

สรุปได้ว่า อิทธิพลของการฝึกส่งผลต่อจิตลักษณะ และพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงมากกว่านักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ ผลนี้พบเฉพาะผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) เพียงด้านเดียวเท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ผลการวิจัยส่วนนี้สนับสนุนสมมติฐาน 4 เพียงบางส่วนเท่านั้น

ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรมกล่าวว่า ผู้ที่มีจิตลักษณะหลายด้าน (จาก 8 ด้าน) ที่กำหนดไว้สูงเท่าใด ก็จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมของคนดี และคนเก่งมากขึ้น ทั้งทางด้านปริมาณ และคุณภาพ (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2531) นักเรียนอาชีวศึกษาย่อมจะมีจิตลักษณะต่าง ๆ 8 ด้าน ในปริมาณที่แตกต่างกัน แต่ที่พบอย่างเด่นชัดคือ นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทสูงมักมีทัศนคติที่คัดค้านการไม่ทะเลาะวิวาทต่ำ และมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองต่ำด้วย (ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ, 2534) ในงานวิจัยนี้จึงได้ทำการฝึกทัศนคติที่คัดค้านการไม่ทะเลาะวิวาทและฝึกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง พร้อมกันนี้ก็ได้วัด ความพร้อมทางจิตใจของนักเรียน โดยรวมเอาจิตลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ 4 ด้าน คือ สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจในตนเอง จากการวิเคราะห์ที่ผลพบว่า ในกลุ่มที่มีลักษณะพื้นฐานสูงหลายด้าน เมื่อฝึกทัศนคติที่คัดค้านการไม่ทะเลาะวิวาทเพิ่มเข้าไป กับปรากฏผลได้อย่างเด่นชัดต่อทัศนคติที่คัดค้านการไม่ทะเลาะวิวาท (2) และการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเองก็ส่งผลดีต่อลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง (2) เช่นกัน ถึงแม้ว่าในกลุ่มที่มีลักษณะพื้นฐานหลายด้านต่ำ จะพบผลการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเองต่อลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง (2) ด้วย แต่ผลเด่นชัดน้อยกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะพื้นฐานสูงหลายด้าน แสดงว่า ยังมีจิตลักษณะอื่น ๆ ที่สมควรจะพัฒนาอีก จึงจะสมบูรณ์ ผลส่วนนี้จึงสนับสนุนข้อทนายจากทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม ส่วนการฝึก 2 ด้านร่วมกันที่ไม่พบผลใด ๆ ต่อจิตลักษณะ และพฤติกรรมอาจเป็นเพราะการฝึกทั้ง 2 ด้านนี้ให้ผลเป็นเอกเทศ จากกันจึงไม่พบผลตามที่คาดหวังไว้

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 5

สมมติฐาน 5 กล่าวว่า "ในกลุ่มที่ได้รับการฝึกทัศนคติ และฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเองตัวแปรจิตลักษณะพื้นฐาน 6 ด้าน สามารถร่วมกันทำนายจิตลักษณะ และพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้มากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกเลย" ในงานวิจัยนี้มีตัวแปรที่เป็นจิตลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 6 ด้าน คือ สติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่ออำนาจในตนเอง ทัศนคติที่คัดค้านการไม่ทะเลาะวิวาท (1) และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง (1) โดยจิตลักษณะทั้ง 6 ด้านนี้เป็นตัวทำนาย ซึ่งสมมติฐาน 5 นี้ คาดว่า ในกลุ่มที่ได้รับการฝึกในปริมาณมาก จิตลักษณะพื้นฐานทั้ง 6 ด้าน จะสามารถร่วมกันทำนายจิตลักษณะ และพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้มากกว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกน้อย และไม่ได้รับการฝึกเลย จิตลักษณะ

และพฤติกรรมในการป้องกันทะเลาะวิวาทในงานวิจัยนี้มี 4 ด้านคือ ทักษะที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบผลที่น่าสนใจดังนี้

การทํานายทักษะที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) พบว่า ตัวแปรจิตลักษณะพื้นฐาน 6 ด้านร่วมกับทํานายทักษะต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) ได้มากที่สุดในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกเลย รองลงมาคือ กลุ่มฝึกทักษะเพียงด้านเดียว กลุ่มฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน และทํานายได้น้อยที่สุดในกลุ่มฝึก 2 ด้าน (ดูตาราง 4) ผลส่วนนี้จึงกลับกับสมมติฐาน

การทํานายลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) พบว่า ตัวแปรจิตลักษณะพื้นฐาน 6 ด้านร่วมกับทํานายลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) ได้มากที่สุดในกลุ่มฝึก 2 ด้าน รองลงมาคือ กลุ่มฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเพียงด้านเดียว กลุ่มฝึกทักษะเพียงด้านเดียว และทํานายได้น้อยที่สุดในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกเลย (ดูตาราง 7) ผลส่วนนี้จึงสนับสนุนสมมติฐาน

การทํานายความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท พบว่า ตัวแปรจิตลักษณะพื้นฐาน 6 ด้าน ร่วมกับทํานายความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ได้มากที่สุดในกลุ่มฝึกทักษะด้านเดียวรองลงมาคือ กลุ่มไม่ได้รับการฝึกเลย กลุ่มฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเพียงด้านเดียว และทํานายได้น้อยที่สุดในกลุ่มฝึก 2 ด้าน (ดูตาราง 8) ผลส่วนนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานเพียงบางส่วน

การทํานายการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม พบว่า ตัวแปรจิตลักษณะพื้นฐาน 6 ด้าน สามารถร่วมกับทํานายการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของนักเรียนได้มากที่สุดในกลุ่ม ฝึกทักษะเพียงด้านเดียวรองลงมาคือ กลุ่มควบคุม และกลุ่มฝึกมุ่งอนาคตเพียงด้านเดียว ส่วนกลุ่มที่ได้รับการฝึก 2 ด้าน ตัวแปรจิตลักษณะพื้นฐาน 6 ด้าน สามารถร่วมกันทํานายได้น้อยที่สุด (ดูตาราง 10) ผลส่วนนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานเพียงบางส่วน

สรุปได้ว่า ตัวแปรจิตลักษณะพื้นฐานทั้ง 6 ด้าน สามารถร่วมกันทํานายจิตลักษณะและพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้ค่อนข้างสูง (ดูตาราง 4, 7, 9 และ 11) กลุ่มที่ได้รับการฝึกทักษะเพียงด้านเดียวตัวแปรจิตลักษณะพื้นฐาน 6 ด้าน สามารถทํานายจิตลักษณะ และพฤติกรรมได้มากที่สุด 2 ด้าน จากทั้งหมด 4 ด้าน (ดูตาราง 4 ในภาคผนวก ค) จึงกล่าวได้ว่าผลส่วนนี้สนับสนุนสมมติฐาน 5 เพียงบางส่วน

งานวิจัยที่ใช้จิตลักษณะเป็นตัวทำนายพฤติกรรมของเยาวชนมีอยู่บ้าง เช่น ของ พนมฤดี สุวรรณพันธ์ (2537) ที่ศึกษาปัจจัยทางครอบครัว และโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนาของนักเรียนในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน พบว่า ในกลุ่มรวม ลักษณะมุ่งอนาคต สุขภาพจิต และศีล 5 ร่วมกันทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวได้ 36% โดยมีลักษณะมุ่งอนาคตเป็นตัวทำนายสำคัญ และร่วมกับทำนายการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมได้ 37% โดยมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองเป็นตัวทำนายที่สำคัญ ส่วนงานวิจัยของ สุริยะ พันธุ์ดี (2536) ที่ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาในโรงเรียนกับจิตลักษณะ และพฤติกรรมก้าวร้าวในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ในกลุ่มรวม นักเรียนที่มีการปฏิบัติทางพุทธ และมีความเชื่อทางพุทธมากเท่าใดก็จะมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยเท่านั้น และพบว่า นักเรียนที่ดีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยนี้ จิตลักษณะทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวได้มากกว่าการปฏิบัติทางพุทธศาสนา และงานวิจัยของ ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ (2534) เรื่องลักษณะทางจิตสังคมเพื่อป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นพบว่า จิตลักษณะ 4 ด้านคือ การใช้เหตุเชิงจริยธรรม สุขภาพจิต ทักษะคิดต่อการทะเลาะวิวาท และการมุ่งอนาคต ทำนายลักษณะการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมได้มากที่สุด คือ 31% ในกลุ่มรวม โดยมีทักษะคิด และการมุ่งอนาคต เป็นตัวทำนายที่สำคัญ งานวิจัยนี้จึงให้ผลสอดคล้องกับผลของการวิจัยดังกล่าว

ในส่วนของการวิจัยที่ศึกษาผลของการทำนายจิตลักษณะ และพฤติกรรม โดยใช้จิตลักษณะหลายด้านเป็นตัวทำนาย ในกลุ่มย่อยที่แบ่งตามปริมาณการได้รับการฝึกนั้น มีอยู่บ้าง เช่น ของบุญรุ้ง ศักดิ์มณี (2534) ที่ศึกษาการเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการพบว่า จิตลักษณะ 7 ด้าน คือ ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะคิดต่อการทำงานราชการ สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมุ่งอนาคต (1) และการควบคุมตนเอง (1) ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการได้มากที่สุดในกลุ่มควบคุม (ทำนายได้ 27%) โดยมีการมุ่งอนาคต (1) และการควบคุมตนเอง (1) เป็นตัวทำนายที่สำคัญ รองลงมาคือกลุ่มฝึกควบคุมตนเอง (ทำนายได้ 11%) และกลุ่มฝึกมุ่งอนาคต (ทำนายได้ 3%) ส่วนกลุ่มฝึก 2 ด้าน จิตลักษณะทั้ง 7 ด้านไม่สามารถร่วมกันทำนายได้ (อำนาจการทำนาย 0%)

สรุปได้ว่าในการวิจัยนี้ซึ่งมีสมมติฐาน 5 ข้อ นั้น สมมติฐาน 4 ข้อแรก ทำนายอิทธิพลของการฝึก 2 ด้าน ต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมในการป้องกันทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา 4 ด้าน แต่กลับพบอิทธิพลของการฝึกอย่างชัดเจนเพียง 2 ด้าน และไม่พบอิทธิพลร่วม

ของการฝึกทั้ง 2 ด้าน แต่อย่างไรก็ตาม ส่วนสมมติฐานที่ 5 พบผลที่สนับสนุนสมมติฐานเพียง 1 ใน 3 ของทั้งหมด จึงกล่าวได้ว่า การวิจัยนี้ให้ผลที่สำคัญไม่เป็นไปตามความคาดหมายมากนัก แต่ก็นับว่ามีประโยชน์อยู่บ้างพอสมควร ซึ่งจะได้รวบรวมสรุปผลที่สำคัญ ๆ ไว้ดังต่อไปนี้

ผลการฝึกต่อจิตลักษณะ และพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทที่สำคัญ

ในการทดลองครั้งนี้ทำการฝึกพัฒนาจิตลักษณะที่สำคัญในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท 2 ประการคือ ทศนคติ และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน โดยดำเนินการฝึกอบรมกับนักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าใหม่ (ชั้นปีที่ 1) จัดแบ่งเข้ากลุ่มทดลองด้วยวิธีการสุ่มเข้ากลุ่ม 4 กลุ่ม ทั้ง 4 กลุ่ม ได้รับปริมาณการฝึกแตกต่างกัน คือ กลุ่มที่ 1 ฝึกทศนคติควบคู่กับมุ่งอนาคตควบคุมตน (ฝึก 100%) กลุ่มที่ 2 ฝึกทศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทเพียงด้านเดียว (50%) กลุ่มที่ 3 ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเพียงด้านเดียว (ฝึก 50%) และกลุ่มที่ 4 ไม่ได้รับการฝึกเนื้อหาดังกล่าวเลย (ควบคุม) โดยคาดหวังผลของการฝึกต่อจิตลักษณะ และพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท รวม 4 ด้านคือ ทศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ปรากฏผลที่น่าสนใจพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

การฝึกทศนคติส่งผลดีต่อทศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่สำคัญ คือ กลุ่มทศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (1) สูง กลุ่มมุ่งอนาคตควบคุมตน (1) สูง และกลุ่มความพร้อมทางจิตใจสูง และพบผลการฝึกนี้ต่อลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) ในกลุ่มย่อยด้วยที่สำคัญ คือ กลุ่มสุขภาพจิตต่ำ เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ ทศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (1) ต่ำ และกลุ่มมุ่งอนาคตควบคุมตน (1) สูง และพบว่าผลการฝึกทศนคติส่งผลดีต่อการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในกลุ่มย่อยที่มีสติปัญญาสูง

การฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน ส่งผลดีต่อลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2) ทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยที่สำคัญ คือ กลุ่มสุขภาพจิตต่ำ มุ่งอนาคตควบคุมตน (1) ต่ำ และพบผลการฝึกนี้ต่อทศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) ในกลุ่มย่อยบางกลุ่มที่สำคัญคือ กลุ่มสติปัญญาสูง สุขภาพจิตต่ำ เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง และกลุ่มความเชื่ออำนาจในตนต่ำ และยังพบว่า การฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนที่ส่งผลต่อการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในกลุ่มย่อยที่มีสติปัญญาต่ำเพียงกลุ่มเดียว

แต่จากการวิเคราะห์ข้อมูลไม่พบว่า การฝึกทั้ง 2 ด้านรวมกันส่งผลต่อจิตลักษณะ และพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าการฝึกจิตลักษณะทั้ง 2 ด้านนี้ สามารถพัฒนาจิตลักษณะที่ทำการฝึกได้อย่างเด่นชัด และยิ่งพบอีกว่า ผลของการฝึกแผ่ขยายไปสู่อีกจิตลักษณะหนึ่งในบางกลุ่มย่อยที่สำคัญ ๆ อาจกล่าวได้ว่า ผลการฝึกในงานวิจัยนี้ การฝึกแต่ละด้านให้ผลเป็นเอกเทศจากกัน แต่ผลนั้นอาจแผ่ขยายไปสู่อีกจิตลักษณะหนึ่งได้ในบางกลุ่มย่อยที่สำคัญ เท่านั้น

สำหรับการฝึกทัศนคติ และฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเองที่มีผลต่อจิตลักษณะ และพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจแตกต่างกันพบว่า การฝึก 2 ด้านดังกล่าวนี้ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง (2) ในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงเด่นชัดกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ

ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ

จากการศึกษาปริมาณการทํานายของตัวแปรตามด้วยจิตลักษณะพื้นฐาน 6 ด้าน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาทั้งหมดพบผลที่สำคัญ คือ กลุ่มที่ได้รับการฝึกทัศนคติตัวแปรจิตลักษณะพื้นฐาน 6 ด้าน สามารถร่วมกับทํานายความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้สูงถึง 84% โดยมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง (1) และเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นตัวทํานายที่สำคัญ (ดูตาราง 9) ในส่วนความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกสูงที่สุดคือ ระหว่างความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทกับการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ($r = .77$) รองลงมาคือ ระหว่าง ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (1) กับทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2) ($r = .56$) และระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง (2) กับความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ($r = .48$)

ข้อดีและข้อจำกัดในการทําวิจัยนี้

จากการศึกษาเปรียบเทียบการวิจัยนี้กับการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่าการวิจัยนี้มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการวิจัยอื่น ๆ ที่ผ่านมา ซึ่งเป็นข้อดีของการวิจัยนี้ 2 ประการคือ

ประการแรก การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อประเมินผลการฝึกอบรมนักเรียน โดยใช้วิชาการเป็นหลักในการกำหนดวิธีการฝึกอบรม และประเมินผล

ประการที่สอง ได้มีการศึกษาจิตลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือจากจิตลักษณะที่ได้ทำการฝึก เพื่อดูผลของการฝึกในนักเรียนที่มีจิตลักษณะในปริมาณที่แตกต่างกัน ทำให้สามารถศึกษาได้ละเอียดลึกซึ้งมากขึ้น

ส่วนข้อจำกัดของการวิจัยนี้มี 3 ประการคือ

ประการแรก วิธีการที่ใช้ในการฝึกนักเรียนนี้ เพิ่งใช้เป็นครั้งแรก ผู้รับผิดชอบการฝึก อาจจะยังไม่มีความชำนาญมากนัก

ประการที่สอง ผู้ที่เข้ารับการฝึกเป็นนักเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งอยู่ในวัยรุ่นมีความคิดคระนอง การควบคุมบรรยากาศการฝึกอบรม จึงมีปัญหาค่อนข้าง อาจส่งผลต่อการวัดและการประเมินผลได้

ประการที่สาม หลังการฝึกได้ทำการวัดผลการฝึกที่ดีต่อจิตลักษณะ และพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทโดยทันที โดยไม่มีการวัดผลในระยะยาวด้วย ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดของงานวิจัยนี้ในแง่ไม่มีการวัดผลการฝึกอบรมในระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการท้าววิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะในการท้าววิจัยต่อไปนี้มีรากฐานมาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ที่ทำให้เกิดคำถามใหม่ ๆ ที่สืบเนื่องกัน ซึ่งจะทำให้ได้ผลการวิจัยที่สืบเนื่องไปจากการวิจัยนี้ นำไปเสนอแนะในการวิจัยต่อไปดังนี้ คือ

ประการแรก ควรมีการวัดและประเมินผลการฝึกอบรมในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดตามผลในด้านพฤติกรรม

ประการที่สอง ควรมีการทดลองพัฒนาจิตลักษณะด้านอื่น ๆ ให้กับนักเรียนในสายอาชีวศึกษา เช่น เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจในตน เพราะจากผลการวิเคราะห์ปริมาณการท้านาย ตัวแปรตาม 4 ด้านที่ศึกษาด้วยจิตลักษณะพื้นฐาน 6 ด้าน พบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจในตน เป็นตัวแปรที่สำคัญในการท้านายจิตลักษณะ และพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในหลายกลุ่มฝึก (ดูตาราง 4, 7, 9 และ 11)

ประการที่สาม ควรลองฝึกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนก่อนทำการฝึกทัศนคติดูว่า จะให้ผลแตกต่างกันหรือไม่

ประการที่สี่ ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการฝึกกับผู้มีทัศนคติต่อการไม่ทะเลาะวิวาท อยู่เดิมสูง กับผู้มีอยู่เดิมต่ำว่า ได้ผลแตกต่างกันหรือไม่

ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

ในการวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับการฝึกอบรมนักเรียนอาชีวศึกษาหลายด้าน จึงสามารถนำมาเป็นรากฐานในการเสนอแนะในทางปฏิบัติได้ดังต่อไปนี้

ประการแรก การคัดเลือกนักเรียนเข้ารับการฝึกด้วยวิธีการฝึกที่ใช้ในการวิจัยนี้ ควรคัดเลือกกลุ่มนักเรียนที่จะได้รับผลดีที่สุดจากการฝึก ซึ่งได้แก่ กลุ่มนักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทสูง กลุ่มลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูง สติปัญญาสูง เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง สุขภาพจิตต่ำ และความเชื่ออำนาจในตนต่ำ

ประการที่สอง ถ้าต้องการผลต่อพฤติกรรมในระยะสั้นควรฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนในกลุ่มนักเรียนที่มีสติปัญญาต่ำ และฝึกทัศนคติในกลุ่มนักเรียนที่มีสติปัญญาสูง เพื่อพัฒนาการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม

ประการที่สาม ควรวางแผนการควบคุมบรรยากาศในการฝึกอบรมให้รัดกุม เพราะอาจมีผลต่อการฝึกอบรมอย่างมาก เช่น เกี่ยวกับแนวการปฏิบัติต่อผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งอาจเป็นตัวแบบ และสร้างความเครียดให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม เช่น การลงโทษ เป็นต้น

ประการที่สี่ ฝึกทัศนคติให้กับนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูง และเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง เพื่อพัฒนาความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ก่อ สวัสดิพานิช และคนอื่น ๆ. จิตวิทยาตำราชุดक्रमิถยมครุสภา วิชาครูตอน 3.

กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา, 2512.

โกศล มีคุณ. การวิจัยเชิงทดลองฝึกรวมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะในการสวม

บทบาทของนักเรียนประถมศึกษา. ปรินฎานพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

ศิริวัฒน์ นิจนตร. สภาพเชิงสังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขต

กรุงเทพมหานคร. ปรินฎานพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

ดวงเดือน แซ่ตั้ง. อิทธิพลของการใช้แรงเสริมด้วยเบี้ยรางวัลต่อความเชื่ออำนาจในตน

ของเด็กก่อนวัยรุ่น. ปรินฎานพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

ดวงเดือน พันธมนาวิน. "การวัดทัศนคติเพื่อทำนายพฤติกรรม," เอกสารการสอนอบรม

การวิจัยชั้นสูงทางพฤติกรรมศาสตร์. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.

_____. "จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา," พฤติกรรมศาสตร์. เล่ม 2 สถาบัน

วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

_____. ชุดฝึกรวมหลักสูตรการเสริมสร้างทัศนคติกานิยามและจริยธรรมของข้าราชการ

สำนักงานข้าราชการพลเรือน, 2530.

_____. ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมสำหรับคนไทย : การวิจัยประยุกต์ในเอกสารฉบับพิเศษใน

วันครบรอบปีที่ 33. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2531.

_____. "วิทยาศาสตร์การพัฒนากจริยธรรมในเด็กและเยาวชน," เอกสารบรรยายใน

การสัมมนาทางวิชาการ. กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.

ดวงเดือน พันธมนาวิน และบุญยั้ง เจริญยั้ง. อิทธิพลของสังคมต่อทัศนคติของวัยรุ่น.

รายงานการวิจัยฉบับที่ 18. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, 2517.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์. "ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิต^{ที่ ๗} และจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น," รายงานวิจัย ฉบับที่ 26.

กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2524.

_____. "จริยธรรมของเยาวชนไทย," รายงานการวิจัยฉบับที่ 21. กรุงเทพฯ :
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และงามตา วณิชทานนท์. "ปัจจัยทางจิตวิทยา
นิเวศที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดาไทย," รายงานการวิจัยฉบับที่ 32.

กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2528.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และสุภาพร ลอยด์. "การควบคุมอิทธิพลของ
สื่อมวลชนของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย," รายงานการวิจัย
ฉบับที่ 40. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.

ทิพย์สุภา นิลสินธน์. ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดู
เด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

ทิพย์วรรณ กิตติวิบูลย์. การอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน
ในกรุงเทพมหานคร. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.

นพนธ์ สัมมา. จิตลักษณะบางประการที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร.
ปรินญานินพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2523. อัดสำเนา.

นวลละออง สุภาพล. ผลการการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อคุณลักษณะของนักเรียน
นายร้อยตำรวจ. ปรินญานินพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

บุญกอบ วิสมิตะนันท์. "ธรรมจริยธรรมของครูไทย," รายงานการวิจัยฉบับที่ 30.
กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2527.

- บุญรับ ศักดิ์มณี. การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางการทำงานราชการ.
 ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2532. อัดสำเนา.
- ปภาวดี แจ้งศิริ. ผลของการควบคุมตนเองต่อพฤติกรรมก่อนนอนในชั้นเรียนของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 2527. อัดสำเนา.
- ประเทิน มหาพันธ์. การศึกษาเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชน. ปรินญาณิพนธ์
 กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.
 อัดสำเนา.
- ปรัชชา ธรรมมา และถาวร เกิดเกียรติพงศ์. พฤติกรรมของเด็กไทยวัยรุ่นที่ขัดกับสังคม.
 สถาบันระหว่างชาติสำหรับคั่นคว้าเรื่องเด็ก, 2516.
- ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ. ลักษณะจิตสังคมเพื่อป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น.
 วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
 อัดสำเนา.
- พูนฤดี สุวรรณพันธ์. ปัจจัยทางครอบครัวและโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนา
ของนักเรียนในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน. วิทยานิพนธ์ พบ.ม. กรุงเทพฯ :
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2537. อัดสำเนา.
- รัตนา ประเสริฐสม. การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยของนักเรียน
ประถมศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.
- ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี. ความแปรแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร.
 ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2531. อัดสำเนา.
- สมนึก ชัชวาลย์. ความผูกพันที่มีต่อสังคมกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเยาวชนศึกษาเฉพาะ
กรณีนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่.
 ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2528. อัดสำเนา.

- สารวัตน์นักเรียน, กอง. กองศึกษาศาสน์นักเรียนนักศึกษาก่อการทะเลาะวิวาทในเขต
กรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2526.
_____. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี, 2534.
- สุพจน์ จักขุทิพย์. ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการประพฤติดนไม่สมควรแก่สภาพของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2521. อัดสำเนา.
- สุภาพันธุ์ รื่นสำราญ. การศึกษานักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาทในเขตกรุงเทพมหานคร
วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ : สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2525. อัดสำเนา.
- สุรพงษ์ ชูเดช. ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะของนิสิต.
ปริญญาโท วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2521. อัดสำเนา.
- สุริยะ พันธุ์ดี. ความสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาในโรงเรียนกับจิตลักษณะ
และพฤติกรรมก้าวร้าวในนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ วท.บ.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.
- สุรียา เทศตะศิลา. ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรม ระดับสติปัญญาและการยอมรับตนเอง
ของเด็กวัยรุ่นตอนต้น. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- วรัญญา เสวีกุล. การทนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- วิชัย เอียดบัว. ลักษณะจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการ
ของครูประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท วท.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- วิเชียร ทองนุช. การเปรียบเทียบการคิดให้เหตุผลตามหลักการอนุรักษ์และการให้เหตุผล
เชิงจริยธรรมของนักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูและภูมิหลังทางสังคมต่างกัน.
ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2521. อัดสำเนา.

- วิเชียร รัชการ. การวิจัยเปรียบเทียบจิตลักษณะของนิสิตและนิสิตอาสาสมัคร.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2522.
อัสสาเนา.
- วิรัช จาบถนอม. เปรียบเทียบการคิดหาเหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์และการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับอายุ 13 และ 15 ปี ในกรุงเทพมหานคร และในชนบท. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520. อัสสาเนา.
- อติวัฒน์ พรหมาสา. ผลของการฝึกการควบคุมตนเองที่มีต่อความถูกต้องในการทำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีคะแนนจากแบบวัด ไอ เอ อาร์ ต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
อัสสาเนา.
- อัญชลี กิจจามวัฒน์. สาเหตุของปัญหาและแนวทางการป้องกันการก่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนในการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของกรมพลศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัสสาเนา.
- อ้อมเดือน สดมณี. ผลของการฝึกอบรมทางพุทธพฤติกรรมศาสตร์ต่อจิตลักษณะและประสิทธิผลของครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัสสาเนา.
- อุษา ศรีจินดารัตน์. พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงาน และศาสนาในวัยรุ่นไทยภาคใต้. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- Agran, Martin. "An analysis of Effect of self-Contor Training Program on the Acquisition and generation of Social Behavior in Work Setting," Dissertation abstracts International. 45(11) : 3320-A; May, 1985.
- Ajzen, I. and Fishbein M. Attitude - Behavior Relational A Theorctical Analysis and Review of Emperical Reseach Phychological. 84 : 888 - 918 ; 1977.
- Berdt, Thomes, J. "Developmental Chanes in Conformity to Peers and Parents," DDevelopmental Psychology. December, 1979.
- Brigham, Thomas A. Self-Control : Part II. Handbook of Applied Behavior Analysis : Social and Instructional Process. p. 259 - 274. New York : Irvington, 1978.

- Brown, W.P. "Consideration of Interrelation of Five Aptitude and Achievement Factors in Successful Male Under graduate Student's at the University of Montana," Dissertation Abstract. 19 : 3411-A ; 1976.
- Conger, J.B. and W.C. Miller. Personality, School Class and Seliquncy. New York : Weley Press, 1966.
- Gross, Alan M. and Ronald S. Dradman, "Teaching Self- Recording, Sefl-Evaluation, and Self-Reward to Nonclinic Children and Adolescents," Self-management and Behavior Chang From Theory to Practi. New York : Program Press, 285 - 318, 1982.
- Harris, Dele B. Children Drawing as measures of Intellectual Maturity. New York : Harcourt Brace and World, 1963.
- Kanfer, and Laurence G. Grim "The Future of Behavior Modification," Behavior Modification : Principles, Issues and Applications. 447 - 761. Edited by W. Edward Craighead, Alan E. Kazdin, and Michael J. Mahoney, Boston : Houghton Mefflm Company, 1976.
- Kazdin, Alan E. Behavior Modification in Applied Settings. 3 rd ed. Illinoii : The sorsey Press, 1984.
- Kohlberg, L, "Development of Moral Charactor and Moral Fedolgy in Hoffman, M.L., and Hollman, IW. Review of Child Development Research. 1 : 83 - 432; 1964.
- Krebs, R.L. "Some relationa Between moral Juddgment, Attention, and Resistand to Temptation," Unpublised DDoctoral Dessertation University of Chicago, 1967.
- Lamm, Helmet, Rolf W. Schwidt and Gesela Trommadoff. "Sex and Social Class as Determinants of Future Orientation in Adolesencts," Journal of Personality and Social Phychology. 317 - 326 ; 1976.
- Lickona, T. Moral Development and Behavior Theory, Research and Social Issues. Holt, Rinehart and Winston, N.Y., 1976.
- Lake, Ard Elizabeth, Lee. "Methods in Suppersion of Smoking Behavior," Dissertation Abstracs International. 2288 - A ; January, 1983.
- McGuire, W.J. "The Nature of Attitude and Attitude Change," in Lindzey, G., & Aronson, E. (eds) Handbook of Social Psychology, 136 - 315 ; 1969.
- Rachling, Howard. "Self-Control : Part I," In Handbook of Applied Behavior Analysis : Social and Instructional Process. New York : Irvington, 246 - 258.

- Snarey, J.R. "Cross-Culture University of Social-Moral Development : A Critical Review of Rohlbergian Research," Psychology Belletin. 2 : 202 - 232 ; 1985.
- Strickland, B.R. "Internal-External Control of Reinforcenmet," In Thomas Blass (ed). Personality Variables in Social behavior. P. 219 - 280, New York : John Weley and son, 1977.
- Theoresen, Carl E. and Makoney Michael J. Behavioral Self-Control New York : Holt, Rinchart, and Winstor, 1974.
- Wasung, Stonley Karl Richard. "Relationship Between Juvenile Deliquency IQ. and School Correlation in Readed and Mathermaticd," Dissertation Abstracts. 1975.
- Wright, S. The Psychology of Moral Behavior Middlesex. English : Penguin Book Ltd., 1975.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบวัดสุขภาพจิต

คำแนะนำในการตอบ

ให้อ่านประโยคนำให้เข้าใจ แล้วพิจารณาว่าข้อความนี้ตรงกับลักษณะของท่านมากน้อยเพียงใด แล้วให้ขีด (/) ลงบนเส้นที่มีคำบรรยายจาก **จริงที่สุด** **จริง** **ค่อนข้างจริง** **ค่อนข้างไม่จริง** **ไม่จริง** **ไม่จริงเลย** เพียงแห่งเดียว ต่อข้อ กรุณาตอบให้ครบทั้ง 20 ข้อ

1. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองเป็นคนตื่นตัวง่าย

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

2. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองเป็นคนสนใจอะไรไม่นาน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

3. เวลาทำงานถ้าใครมาส่งเสียงดังข้าง ๆ ข้าพเจ้าจะทำต่อไปไม่ได้

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

4. ข้าพเจ้ามีเรื่องกลุ้มใจอยู่เสมอ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

5. ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากถ้าจะต้องตัดสินใจทำอะไรด้วยตนเอง

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

6. ถ้ามีคนขัดใจ หรือยั่วเพียงเล็กน้อย ข้าพเจ้าจะโกรธเอาง่าย ๆ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

7. ข้าพเจ้ารู้สึกกังวลว่าคุณพ่อคุณแม่อาจจะไม่รัก

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

8. เมื่อครูถามคำถามในห้องเรียน ถึงจะตอบได้ก็ไม่กล้าตอบ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

9. ข้าพเจ้ารู้สึกกลัว โดยไม่รู้ว่าจะกลัวอะไรอยู่บ่อย ๆ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

10. ข้าพเจ้าบังคับตนเองไม่ค่อยได้

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

11. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองเป็นคนตกใจง่าย

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

12. เวลาดีใจข้าพเจ้ารู้สึกดีใจมาก และเวลาเสียใจก็รู้สึกเสียใจมาก

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

13. ข้าพเจ้าไม่ค่อยกล้าหาความรู้จักกับคนซึ่งไม่เคยรู้จักมาก่อน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

14. ข้าพเจ้าไม่ชอบพูดเล่นเลย

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

15. บางครั้งข้าพเจ้ารู้สึกว่าตัวเองทำอะไรผิดอยู่เสมอ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

16. ข้าพเจ้ารู้สึกหวาดกลัวอยู่เสมอว่าคุณพ่อ คุณแม่ หรืออาจารย์จะลงโทษ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

17. บางครั้งข้าพเจ้ารู้สึกตัวเองเป็นคนไม่ดีเลย

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

18. เมื่อเข้านอนตอนกลางคืน ข้าพเจ้ามักนอนไม่ค่อยหลับเพราะคิดอะไรต่าง ๆ นานา

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

19. บางเวลาข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดอยากตะโกนออกไปดัง ๆ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

20. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นเพื่อน ๆ ไม้ใคร่อยากจะเล่นกับข้าพเจ้า เพราะข้าพเจ้าเล่นผิดกติกาบ่อย ๆ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม

คำแนะนำในการตอบ

คำถามตอนนี้เป็นเรื่องสั้น ๆ เกี่ยวกับตัวท่านเองหรือบุคคลต่าง ๆ ให้ท่านอ่านซ้ำ ๆ บุคคลในเรื่องจะเลือกกระทำอย่างหนึ่ง ให้ท่านคิดถึงเหตุผล ว่าท่านเป็นบุคคลคนนั้น ท่านจะกระทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด เมื่อท่านได้เหตุผลแล้วจึงอ่านคำตอบที่มีให้เลือก 6 คำตอบ สำหรับแต่ละเรื่อง คำตอบใดตรงกับเหตุผลที่ท่านคิดไว้ล่วงหน้ามากที่สุด ให้ทำเครื่องหมาย (/) หน้าตัวเลือกในการตอบคำถามแต่ละข้อให้เลือกคำตอบได้ เพียงคำตอบเดียว คำถามมี 15 ข้อ

1. ถ้าหน่วยแพทย์และพยาบาลเคลื่อนที่มารับบริจาคโลหิตที่โรงเรียนของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะไม่ร่วมในการบริจาคโลหิต เพราะ

- _____ เป็นการเสียสละที่ไม่ได้ผลคุ้มค่า
- _____ เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องรักษาสุขภาพของตัวเอง
- _____ ข้าพเจ้ากลัวว่าจะรู้สึกเจ็บ
- _____ บุคคลไม่จำเป็นต้องระลອງใจตนเอง เมื่อไม่ได้บริจาคโลหิต เพราะการทำความดีนั้นทำได้หลายทาง
- _____ ข้าพเจ้าไม่กลัวว่าเพื่อน ๆ จะหาว่าข้าพเจ้าเป็นคนใจแคบ เพราะมีเพื่อน
- _____ ข้าพเจ้าหลายคนก็คงจะไม่ยอมบริจาคโลหิต
- _____ คนที่ไม่บริจาคโลหิต เพราะมีเหตุผลอันสมควร ย่อมไม่ทำให้ความภูมิใจในตนเองลดลง

2. ถ้าข้าพเจ้าจำเป็นต้องซื้อของอย่างหนึ่ง แต่พ่อค้าเรียกราคาแพงกว่าปกติ เพราะรู้ว่าข้าพเจ้าจำเป็นต้องใช้ของสิ่งนั้น ถ้าพ่อค้าคนนั้นทอนเงินเกินมาให้ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะไม่คืนเงินที่เกินให้คนขาย เพราะ

- _____ ข้าพเจ้าไม่ต้องกลัวว่าจะถูกลงโทษที่รับเงินทอนจากคนไม่ดี
- _____ พ่อค้าทอนเงินให้ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจึงเก็บเงินนั้นไว้
- _____ การรับเงินทอนเกินมามีใช่การกระทำที่ผิดกฎหมาย
- _____ เงินนั้นแม้จะมีค่าเพียงเล็กน้อยแต่ก็ไม่ควรให้เสียไป

_____ การสอนให้พ่อค้ารู้จักระมัดระวังผลประโยชน์ของตน ช่วยลดความละอายใจของ
 ข้าพเจ้าที่จะรับเงินเกิน

_____ ถ้าข้าพเจ้าคืนเงินให้พ่อค้า คนอื่น ๆ จะหาว่าข้าพเจ้าใจ

3. ในบางครั้งข้าพเจ้าได้โต้เถียง ทะเลาะวิวาทกับพี่น้องหรือคนในบ้านแต่ต่อมา
 ข้าพเจ้ารู้สึกตัวจึงเลิกทะเลาะ หรือหลีกเลี่ยงไม่ทะเลาะกับคนอื่นเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เพราะ
ข้าพเจ้าเองรู้สึกว่

_____ ถ้าข้าพเจ้าทำศึกกับคนอื่น คนเหล่านั้นก็ย่อมจะรักใคร่และไม่ทะเลาะกับข้าพเจ้า
 อีก

_____ การที่ข้าพเจ้าสามารถให้อภัยหรือยกโทษให้ผู้อื่น ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่ข้าพเจ้า
 เป็นผู้ใหญ่เต็มที่แล้ว

_____ การทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่นทำให้จิตใจขุ่นมัว โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่
 อย่งใด การปรับความเข้าใจกันอย่างสงบเท่านั้นที่จะช่วยแก้ปัญหาได้

_____ ข้าพเจ้าอยากให้เป็นคนดี น่าคบหาสมาคมด้วย

_____ เมื่อข้าพเจ้าทะเลาะกับใคร ในบางครั้งก็มีการทุบตี ต่อยเตะ ขว้างปากัน

_____ ทำให้ข้าพเจ้าเจ็บตัว ข้าพเจ้าจึงไม่ยกทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น

_____ ข้าพเจ้าถือว่าทุกคนในบ้านมีหน้าที่รักษาความสงบปรองดองกันและต้องสามัคคีกัน
 เอาไว้

4. ชายคนหนึ่งกำลังขับรถด้วยความเร็วสูง เพื่อรีบนำคนเจ็บหนักไปส่ง
 โรงพยาบาล แต่บังเอิญรถติดไฟแดง ถ้าข้าพเจ้าเป็นชายคนนั้น ข้าพเจ้าจะหยุดรถตามกฎ
 จราจร เพราะ

_____ เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องช่วยกันรักษากฎจราจร

_____ ข้าพเจ้ากลัวว่าจะทำผิดและถูกตำรวจจับ

_____ การฝ่าไฟแดงเป็นการกระทำของผู้โล้่เวลาปัญหา เกิดโทษมากกว่าประโยชน์

_____ ข้าพเจ้าต้องการให้คนอื่น ๆ เห็นว่าข้าพเจ้าเป็นนักขับรถที่ดี

_____ ชีวิตคน ๆ เดียวมีค่าน้อยกว่าชีวิตคนอื่น ๆ อีกหลายคนรวมกัน หากเกิดอุบัติเหตุ
 เหตุขึ้น

_____ เป็นการป้องกันมิให้ข้าพเจ้าได้รับบาดเจ็บเนื่องจากอาจชนกับรถคันอื่น

5. ถ้าข้าพเจ้าเห็นผู้ร้ายกำลังลักทรัพย์ และต่อมาผู้ร้ายถูกจับได้ ตำรวจขอร้องให้ข้าพเจ้าเป็นพยาน ข้าพเจ้าจะไม่เป็นพยานให้ เพราะ

_____ ถ้าข้าพเจ้าไม่ยอมเป็นพยานก็ไม่เป็นการกระทำที่ขัดกับกฎเกณฑ์ใด ๆ

_____ ข้าพเจ้ากลัวผู้ร้ายจะแก้แค้นภายหลัง

_____ การปรับปรามผู้อื่นโดยข้าพเจ้าแน่ใจว่าเขาเป็นผู้ร้ายจริง เป็นสิ่งที่น่าละอายใจเกินกว่าที่ข้าพเจ้าจะทำได้

_____ เป็นการฉลาดที่จะปฏิเสธไม่ยอมเป็นพยานเพราะ คนอื่น ๆ ก็คงจะเห็นว่า

_____ ข้าพเจ้าทำถูกต้องแล้ว

_____ การเป็นพยานให้ตำรวจจะทำให้ข้าพเจ้ามีแต่ทางเสียมากกว่าทางได้

_____ ไม่เป็นการเห็นแก่ตัวที่ข้าพเจ้าจะปฏิเสธไม่ยอมเป็นพยาน ถ้าข้าพเจ้ามีเหตุผลที่สมควร

6. ขณะนี้ข้าพเจ้ากำลังเป็นนักศึกษาอยู่ ทั้ง ๆ ที่เพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันกับข้าพเจ้าได้ออกจากวิทยาลัยไปแล้ว ข้าพเจ้าเองนั้นในบางครั้งก็รู้สึกเบื่อการเรียนแต่ข้าพเจ้าก็ยังตั้งหน้าเรียนต่อไป เพราะข้าพเจ้าให้เหตุผลกับตนเองว่า

_____ ผู้ใหญ่ต้องการให้ข้าพเจ้าเรียนและข้าพเจ้าเป็นเด็กที่ต้องพึ่งผู้ใหญ่อยู่อีกมากจึงต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่

_____ ข้าพเจ้าต้องแสวงหาความรู้ไว้ให้มากเพื่อจะได้เป็นที่พึ่งแก่ตนเอง เมื่อโตขึ้น

_____ เมื่อผู้ปกครองมีเงินส่งเสียให้ข้าพเจ้าเรียน ข้าพเจ้าจึงรู้สึกเป็นหน้าที่ของ

_____ ข้าพเจ้าที่จะต้องตั้งใจเล่าเรียนต่อไป

_____ ข้าพเจ้าต้องการเพิ่มพูนความรู้ เพื่อจะได้สามารถทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมได้อย่างเต็มที่เมื่อจบการศึกษาไป

_____ ข้าพเจ้ากลัวว่าผู้ปกครองจะลงโทษ ถ้าข้าพเจ้าไม่ไปเรียนหนังสือ

_____ ข้าพเจ้าพอใจที่จะทำตามความเห็นดี เห็นชอบของผู้ใหญ่

7. ข้าพเจ้าตั้งใจที่จะไปชมภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง ถึงแม้มีคนเข้าคิวคอยซื้อตั๋วเป็นแถวยาวมาก และถ้าไปต่อคิวตั๋วอาจหมดเสียก่อน แต่ข้าพเจ้าก็จะเข้าคิว ตามลำดับก่อนหลัง เพราะ

- _____ ข้าพเจ้ากลัวการแย่งชิง ซึ่งอาจทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทขึ้นได้
- _____ เป็นการรักษาความยุติธรรมที่ทุกคนต้องการ
- _____ เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องช่วยรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม
- _____ ข้าพเจ้าคิดว่าไม่มีใครในแถวอยากให้ข้าพเจ้าแซงคิวเพราะข้าพเจ้าเองก็ไม่อยากให้ใครมาแซงคิวข้าพเจ้าเช่นกัน
- _____ ข้าพเจ้ามาที่หลังคนอื่น ๆ จึงต้องรับผิดชอบในผลของการมาที่หลังนั้น
- _____ ข้าพเจ้าอยากให้คนอื่นเห็นว่าข้าพเจ้ามีมรรยาทดี

8. ตามปกติเมื่อข้าพเจ้าจะต้องเดินข้ามถนน ข้าพเจ้าจะเดินไปข้างตรงทางม้าลาย เพราะ

- _____ เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องช่วยไม่ให้เกิดการจราจรติดขัด
- _____ การเห็นแก่ความสะดวกของคนฝ่ายเดียว ไม่เหมาะสมกับกาลเทศะในที่นี้
- _____ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยย่อมทำให้เกิดความปลอดภัยและความสงบสุขในสังคม
- _____ ข้าพเจ้าต้องการเป็นตัวอย่งที่ดีแก่คนอื่น ๆ
- _____ ถ้าเกิดอุบัติเหตุข้าพเจ้าจะได้เป็นฝ่ายถูก และสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้
- _____ โอกาสที่ข้าพเจ้าจะโดนรถชนบนทางม้าลายมีน้อยกว่าการข้ามทางที่อื่น ๆ

9. ถ้าข้าพเจ้าได้รับมอบหมายจากทางวิทยาลัยให้ทำหน้าที่สอดส่องดูแลความประพฤติของนักศึกษาแต่มีเพื่อนสนิทของข้าพเจ้าคนหนึ่งกระทำความผิดอย่างร้ายแรง ด้วยการหนีเรียนไปเล่นการพนันและสูบบุหรี่ ข้าพเจ้าจะไม่รายงานความผิดให้ทางวิทยาลัยทราบ เพราะ

- _____ ข้าพเจ้าจะได้มีเพื่อนสนิทต่อไป
- _____ การให้อภัยและตักเตือนผู้ทำผิดย่อมจะเหมาะสมกว่า

_____ ข้าพเจ้า ไม่ต้องกลัวว่าจะถูกลงโทษจากทางวิทยาลัย
 _____ การทำความผิดเพียงครั้งเดียวแต่ถึงกับต้องออกจากวิทยาลัย ไม่เป็นการ
 ยุติธรรมเลย
 _____ คนอื่น ๆ จะได้ชมว่าข้าพเจ้าเป็นคนรักพวกพ้อง
 _____ การทำตามหน้าที่ของข้าพเจ้าอาจทำให้เพื่อนเสียนาคศในการเรียน

10. ในการสอบคราวหนึ่งข้าพเจ้าทำข้อสอบไม่ได้ เพราะไม่ได้เตรียมตัวล่วงหน้า
 เพื่อนที่นั่งข้าง ๆ ส่งสารจึงแอบส่งกระดาษคำตอบให้ข้าพเจ้า แต่ข้าพเจ้าก็จะ ไม่ยอมรับ
กระดาษคำตอบของเพื่อน เพราะ

_____ ข้าพเจ้ากลัวจะถูกจับ ได้และถูกลงโทษให้สอบตก
 _____ เป็นหน้าที่ของนักศึกษาที่จะต้องเตรียมพร้อมเสมอสำหรับการสอบ
 _____ อยากให้เพื่อนเห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนซื่อตรง
 _____ ข้าพเจ้ากลัวจะเป็นหนี้บุญคุณต้องตอบแทนเพื่อนคนนั้นในภายหลัง
 _____ เป็นการ ไม่ยุติธรรม และขาดความรับผิดชอบอย่างมากที่ข้าพเจ้าจะลอกคำตอบ
 ของเพื่อน
 _____ ข้าพเจ้าต้องการรักษาศักดิ์ศรีของตนเอง

11. ข้าพเจ้ามีเพื่อนอยู่คนหนึ่งชื่อ "กลาง" เมื่อข้าพเจ้าเริ่มรู้จักกับกลางใหม่ ๆ
 นั้น กลางมีนิสัยดีพอประมาณ แต่เมื่อคบกันนานเข้า ข้าพเจ้าพบว่ากลางมีนิสัยไม่ดี คือ ชอบ
 ลักขโมยเงินของผู้อื่น แม้แต่ข้าพเจ้าเองก็ยังคงเคยโดนกลางขโมยเงิน ขณะนี้ข้าพเจ้าได้
เลิกคบกับกลางแล้ว สาเหตุที่ข้าพเจ้าเลิกคบกับกลาง คือ

_____ ข้าพเจ้ากลัวว่ากลางจะขโมยเงินอีก และนำความเดือดร้อนมาสู่ข้าพเจ้า
 _____ ข้าพเจ้ากลัวว่าจะติดนิสัยขโมยจากกลาง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าละอายใจ
 _____ ข้าพเจ้าเลือกคบเพื่อนได้มากมาย จึงไม่จำเป็นต้องเลือกคบคนที่ไม่ดี
 เพราะคนดี ๆ ที่คบได้ก็ยังมีอีกมาก
 _____ ข้าพเจ้ามั่นใจว่ากลางทำในสิ่งที่ผิดกฎหมาย และสมควรลงโทษ
 _____ ข้าพเจ้าต้องการได้รับคำชมเชยจากผู้ใหญ่ว่าข้าพเจ้ารู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี

_____ ข้าพเจ้าไม่ต้องการเป็นเพื่อนกับคนขโมย เพราะจะปล่อยให้ข้าพเจ้า เสื่อมเสียชื่อไปด้วย

12. ในเวลาที่ข้าพเจ้าว่างจากการเรียน และทำการบ้านที่ครูให้เสร็จแล้ว บางที่ข้าพเจ้าก็ขี้เกียจที่จะทำงานบ้านหรือดูแลน้องเล็ก ๆ ข้าพเจ้าก็จะไปเที่ยวเล่นหรือไปหาเพื่อนเล่น แต่ในบางครั้งข้าพเจ้าก็ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านหรือดูแลน้องเล็ก ๆ สาเหตุที่ข้าพเจ้าช่วยทำงานบ้าน คือ

_____ ข้าพเจ้ารู้สึกว่า เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องช่วยงานบ้านและดูแลน้อง ๆ บ้าง แม้ไม่มีใครสั่งก็ตาม

_____ ข้าพเจ้าทำเพราะผู้ใหญ่ขู่ถ้าข้าพเจ้า ไม่ทำจะ โดนตี

_____ ข้าพเจ้าทำงานในบ้านแล้ว ผู้ใหญ่ก็จะรักและเอ็นดูและให้ในสิ่งที่ข้าพเจ้าขอ การรู้จักช่วยเหลือผู้ที่ใกล้ชิด ย่อมเป็นลักษณะของมนุษย์ที่สภักด์ความเห็นแก่ตัวออกไปได้มาก

_____ ข้าพเจ้าช่วยทำงานบ้านเพราะข้าพเจ้าอยากให้เป็นคนดี ๆ ชมข้าพเจ้าว่าเป็นคนดี ขยันขันแข็ง

_____ เมื่อข้าพเจ้าทำตนให้เป็นประโยชน์แล้ว ข้าพเจ้าจะรู้สึกสบายใจ และภูมิใจในตนเอง

13. เพื่อนบางคนของข้าพเจ้าชอบนำหนังสือและภาพไปที่ลามกอนาจารมาให้เพื่อน ๆ ดูที่โรงเรียน เพื่อน ๆ อื่น ๆ บางคนก็ไปรุมดู และบางคนถึงกับขอยืมไปดูที่บ้าน แต่ข้าพเจ้ามิได้อ่านหนังสือหรือดูภาพไปเหล่านั้นด้วย สาเหตุที่ข้าพเจ้ามิได้ดูหนังสือหรือดูภาพไปเหล่านั้น คือ

_____ ข้าพเจ้าต้องการให้ผู้อื่นเห็นว่าข้าพเจ้า มีความประพฤติดี ที่ไม่นิยมดูภาพไปหรือหนังสือประเภทนั้น

_____ ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าการอ่านหนังสือ และดูภาพไปเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรมหรือขัดกับหลักศาสนา

_____ ข้าพเจ้าทราบว่า การอ่านหนังสือ และดูภาพลามก จะทำให้จิตใจของบุคคลต่ำช้าเลวทรามลงทุกที ข้าพเจ้าไม่ชอบที่จะเป็นเช่นนั้น

_____ ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณภาพใบและอ่านหนังสือลามกแล้ว ไม่ทำให้เพิ่มพูนความรู้หรือ
เกิดประโยชน์อะไร

_____ ข้าพเจ้ากลัวครูหรือผู้ปกครองจะจับได้แล้วข้าพเจ้าจะต้อง โดยลงโทษ

_____ ข้าพเจ้ากลัวว่าเพื่อนจะไม่ให้ข้าพเจ้าขอยืมดูภาพใบหรือหนังสือลามก เพราะ
ข้าพเจ้าไม่ได้สนิทสนมกับเขา

14. เพื่อนบ้านของข้าพเจ้าปลุกคั้นมะม่วง ไร่ริมรั้วบ้าน และกิ่งที่ยื่นเข้ามาในเขต
บ้าน ข้าพเจ้ามีลูกมะม่วงกำลังสุกติดอยู่ ถ้าเจ้าของ ไม่ทราบข้าพเจ้าจะเก็บมะม่วง ลูกนั้นก่อน
ขออนุญาตเจ้าของ เพราะ

_____ ข้าพเจ้ามีโอกาสให้ของตอบแทนเขาได้

_____ การกระทำดังกล่าวเหมาะสมกว่าการที่จะปล่อยให้มะม่วงนั้นเน่าเสียไปโดยไม่
เกิดประโยชน์แก่ใครเลย

_____ การเก็บมะม่วงของคนอื่นเป็นเรื่องที่น่าละอายใจ ข้าพเจ้าเก็บไปเพื่อที่จะเป็น
บทเรียนแก่ตนเอง และจะไม่ทำอีก

_____ การเก็บมะม่วงของผู้อื่นเพียงสองสามลูกมิใช่เป็นความผิดที่ร้ายแรงอะไร

_____ ข้าพเจ้าคิดว่าคนอื่น ๆ ก็คงทำเช่นนี้จึงคงไม่มีใครว่าข้าพเจ้ามากนัก

_____ กิ่งมะม่วงล้ำเข้ามาในเขตบ้านของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามีสิทธิตามกฎหมายที่จะเก็บ
มะม่วงนั้น

15. ถ้าข้าพเจ้าขึ้นรถประจำทางที่มีคนโดยสารแน่นมาก และกระเป๋ารถล้มเก็บเงิน
ค่าโดยสาร ข้าพเจ้าจะยื่นเงินค่าโดยสารให้เขา เพราะ

_____ ถ้าข้าพเจ้าเป็นกระเป๋ารถก็คงต้องการให้ผู้โดยสารเสียเงินค่าโดยสาร ไม่ต้อง
ความทวง

_____ การช่วยเหลือผู้ที่บกร่องต่อหน้าที่โดยไม่เจตนาย่อมเป็นการกระทำที่เหมาะสม

_____ ข้าพเจ้าต้องการจะให้เป็นอย่างที่ตีแก่ผู้พบเห็น

_____ เป็นหน้าที่ของผู้ให้บริการที่จะต้องเสียค่าบริการ

_____ ข้าพเจ้าจะเกิดความละอายใจตนเองมากกว่าที่ถือโอกาสไม่ให้เงินแก่เขา

_____ ข้าพเจ้าไม่ต้องการจะมีเรื่องบาดหมางกับกระเป๋ารถไม่ว่ากรณีใด

แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน

คำแนะนำในการตอบ

แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะสำรวจความเชื่อ ความรู้สึกโดยทั่ว ๆ ไปของท่าน คำตอบของท่านจะถือเป็นความลับ และจะไม่มีผลเสียต่อตัวของท่านแต่อย่างใด

ขอให้ท่านอ่านข้อความอย่างช้า ๆ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น ๆ ตรงกับความเชื่อ ความรู้สึกของท่านหรือไม่ แล้วเลือกตอบโดยขีดเครื่องหมาย (/) ลงใน _____ เพียง ขีดเดียวดังตัวอย่างต่อไปนี้

(0) ท่านเชื่อว่าท่านทำแต่ความดี

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

1. ท่านเชื่อว่าปัญหาต่าง ๆ จะคลี่คลายได้เอง โดยที่ท่านไม่จำเป็นต้องยุ่งเกี่ยวกับมัน

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

2. ท่านรู้สึกว่าไม่คุ้มค่าที่จะพยายามทำอะไรอย่างเต็มที่ เพราะสิ่งต่าง ๆ มักจะไม่เคยให้ ผลตามที่เราพยายามเลย

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

3. บุคคลที่จะขึ้นมาเป็นผู้นำได้ ขึ้นอยู่กับโอกาสของเขามากกว่าความสามารถเสียอีก

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

4. ผู้ใหญ่มักจะปฏิบัติต่อเด็ก ๆ โดยไม่มีเหตุผลเลย

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

5. ท่านเชื่อว่าการอธิษฐานอาจจะทำให้สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นบ้างเหมือนกัน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

6. ท่านมักจะถูกล้อว่าทำผิดทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ทำ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

7. ท่านรู้สึกว่าการที่จะทำให้พ่อแม่เปลี่ยนใจ ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องใดก็ตาม เป็นเรื่องที่ยากมาก

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

8. เมื่อท่านทำสิ่งใดผิดพลาดไปแล้ว ท่านรู้สึกว่า ไม่สามารถที่จะทำให้สิ่งนั้นกลับถูกต้องได้

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

9. ท่านรู้สึกว่า มีคนใจร้ายกับท่านโดยที่ไม่มีเหตุผล

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

10. ท่านรู้สึกว่ามีคนรุ่มร่าวคราวเดียวกับท่านคิดจะทำร้ายท่าน ท่านมีทางที่จะหยุดยั้งเขาได้น้อยมาก

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

11. ท่านคิดว่าท่านสามารถจะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในวันพรุ่งนี้ได้ ด้วยสิ่งที่ท่านทำในวันนี้

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

12. ท่านเชื่อว่าเมื่อสิ่งเลวร้ายกำลังจะเกิดขึ้น มันจะต้องเกิดขึ้นแน่ ๆ ไม่ว่าท่านจะหยุดยั้งมันด้วยวิธีการใดก็ตาม

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

13. ตามปกติแล้วท่านรู้สึกว่าท่านมีโอกาสที่จะเลือกอาหารรับประทานได้น้อยมากเมื่ออยู่บ้าน

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

14. ท่านรู้สึกว่ามีใครไม่ชอบท่าน ท่านก็ไม่มีทางจะแก้ไขอะไรได้

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

15. ท่านเชื่อว่าการวางแผนล่วงหน้าช่วยให้ทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จมากกว่าการไม่วางแผนล่วงหน้า

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

16. ท่านคิดว่าเราโชคดีตั้งแต่เช้า ก็หวังได้ว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในวันนั้นมักจะเป็นไปหมด

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

17. ทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา คือ พยายามไม่คิดถึงปัญหานั้นเลยจะดีกว่า

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

18. เวลาจะทำอะไร เมื่อมีคนทนายทนายทักข้าพเจ้าไปในทางไม่ดีล่วงหน้า ข้าพเจ้าก็จะ
เลิกทำไปเลย

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

แบบวัดทัศนคติที่ตีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท

คำแนะนำในการตอบ

คำถามตอนนี้อยู่เกี่ยวกับความรู้สึกของนักศึกษาที่มีต่อเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท โปรดอ่านข้อความอย่างช้า ๆ และพิจารณาตอบข้อความต่าง ๆ อย่างรอบคอบตามความจริง

1. การแสดงพลังร่วมกันของนักศึกษาในวิทยาลัยของข้าพเจ้าช่วยให้เรารักและเห็นใจกันมากขึ้น

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

2. การทะเลาะวิวาทมีแต่โทษ หาประโยชน์ได้น้อย

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

3. ข้าพเจ้ามักจะคอยห้ามเพื่อน ๆ มิให้ไปทะเลาะและต่อสู้กับฝ่ายตรงข้าม

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

4. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะไปช่วยเพื่อน ถ้าเขาถูกนักศึกษาวิทยาลัยอื่นรุมรังแก

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

5. การทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรงเรียนอื่นเป็นการรักษาศักดิ์ศรีของวิทยาลัยของข้าพเจ้า

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

6. การร่วมมือร่วมใจกันเป็นสิ่งที่ดี แม้จะเป็นการร่วมมือกันก้าวร้าวผู้อื่นก็ตาม

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

7. ข้าพเจ้าไม่ชอบที่จะไปทะเลาะกับนักศึกษาวิทยาลัยอื่นแม้เพื่อน ๆ ของข้าพเจ้าจะไปที่ก็ตาม

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

8. ไม่ว่าข้าพเจ้ากำลังทำอะไรอยู่เมื่อทราบว่าจะมีการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นข้าพเจ้าจะไปร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเพื่อนทันที

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

9. การต่อสู้อย่างรุนแรงเป็นเรื่องธรรมดาของลูกผู้ชาย

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

10. ข้าพเจ้าไม่ชอบทะเลาะกับผู้อื่น แต่ขัดเพื่อนไม่ได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

11. ถ้าข้าพเจ้าไม่ไปร่วมกับเพื่อนต่อต้านนักเรียนโรงเรียนอื่นหรือนักศึกษาวิทยาลัยอื่นจะทำให้เพื่อนเห็นข้าพเจ้าเป็นคนขี้ลาด ตาขาว

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

12. การไปร่วมกับเพื่อนต่อต้านนักเรียนโรงเรียนอื่นหรือนักศึกษาวิทยาลัยอื่น ทำให้ข้าพเจ้า
ได้ประโยชน์มากกว่าเสียประโยชน์

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

13. ความเป็นลูกผู้ชายนี้แสดงออกได้หลายวิธี โดยไม่ต้องใช้ความรุนแรง

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

14. ถึงแม้ว่าข้าพเจ้าไม่ค่อยสบาย ข้าพเจ้าจะพยายามไปช่วยเพื่อนถ้าเกิดเหตุการณ์ต่อสู้กับ
ฝ่ายอื่น

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

15. ข้าพเจ้าทราบว่าการทะเลาะวิวาท ทำให้เสียชื่อเสียงของวิทยาลัย

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

16. การทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรงเรียนอื่นหรือนักศึกษาวิทยาลัยอื่น เป็นการห้ามการทำ
ผิดของเขาเหล่านั้น

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

17. การที่ข้าพเจ้าไปร่วมกับเพื่อน ๆ ในการทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรงเรียนอื่น ทำให้
เพื่อน ๆ ชอบข้าพเจ้ามากขึ้น

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

18. ข้าพเจ้ามักจะพยายามปลุกตัวออกกลับบ้านหรือไปธุระที่อื่น เมื่อทราบว่าเพื่อน ๆ จะไปมีเรื่องวิวาทกับฝ่ายตรงข้าม

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

19. ข้าพเจ้ายอมที่จะขาดเรียนเพื่อไปเป็นกำลังใจให้เพื่อน ถ้าทราบว่าเพื่อนถูกทำร้าย

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

20. ถ้าข้าพเจ้าทราบว่าเกิดการทะเลาะวิวาทกันขึ้น แม้เพื่อนไม่ขอร้องข้าพเจ้าก็จะไปร่วมด้วย

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

คำแนะนำในการตอบ

คำถามตอนนี้เกี่ยวกับความรู้สึกของนักศึกษาที่มีเรื่องทั่ว ๆ ไป ของตนเองโปรดอ่านข้อความอย่างช้า ๆ แล้วพิจารณาว่า ข้อความนั้นเป็นจริงสำหรับท่านมากน้อยเพียงใดหรือไม่ โดยขีดเครื่องหมาย (/) ลงหน้าข้อความนั้น เพียงข้อเดียว คำถามมี 18 ข้อ โปรดตอบให้ครบทุกข้อ

1. ถ้าข้าพเจ้าอยากได้สิ่งใดและต้องรอคอย ข้าพเจ้าจะหมดความอดทนและทนไม่ได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

2. เมื่อเวลาใกล้สอบข้าพเจ้าจะขยันมาเรียนเป็นพิเศษ เพื่อจะได้เข้าใจบทเรียนที่อาจารย์สอน และจะได้สอบได้คะแนนดี

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

3. ข้าพเจ้ากลัวสายตาเสียจึงไม่อ่านหนังสือในที่มืด

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

4. ข้าพเจ้าชอบหุ้มปกหนังสือทุกเล่ม เพื่อให้หนังสือไม่เก๋าง่าย

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

5. เมื่อมีคนขัดใจข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามักจะฉวยสิ่งใกล้มือขว้างปาหรือทำลายเสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

6. เมื่อข้าพเจ้าได้รับเงินเพื่อที่จะใช้จ่ายตลอดอาทิตย์หรือตลอดเดือน แต่ถ้าข้าพเจ้าเห็นของที่ยากได้มากและราคาแพง ข้าพเจ้าจะซื้อและยอมอดหลังจากนั้น

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

7. ข้าพเจ้าจะไม่ใช้เงินจนหมดเพราะเกรงว่าพรุ่งนี้จะไม่เงินใช้

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

8. ข้าพเจ้ารับทำการบ้านให้เสร็จก่อนไปเที่ยวเสมอ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

9. ข้าพเจ้าจะไม่รับประทานขนมที่ข้าพเจ้าชอบให้หมดในครั้งเดียว นอกจากว่าขนมนั้นจะเสียถ้าเก็บไว้นาน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

10. การประกอบการศึกษาโดยขาดผู้รู้เห็น เป็นการกระทำที่สูญเปล่า

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

11. การวางแผนล่วงหน้าเป็นการกระทำที่ไร้ประโยชน์ เพราะมักไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

12. ในปัจจุบันคนเรามักขาดความกล้าที่จะทำความดี

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

13. เมื่ออยู่ต่างถิ่นข้าพเจ้าคิดว่าทำอะไรก็ได้ เพราะไม่มีใครรู้จักเรา

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

14. ข้าพเจ้าคิดว่า ไม่มีประโยชน์อะไรเลยที่จะต้อง ไปวัดกังวลเกี่ยวกับอนาคต

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

15. ข้าพเจ้าคิดว่าถึงเวลาแล้วที่เราควรมีการรณรงค์กันในเรื่องการใช้ทรัพยากร
ธรรมชาติ เพื่อให้มีเหลือถึงเยาวชนรุ่นต่อไป

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

16. ข้าพเจ้าคิดว่าคนเราควรหาความสุขใส่ตัวให้มากที่สุดเพราะอนาคตเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

17. ในการประชุม ถ้ามีการพูดกันถึงสิ่งที่ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย ข้าพเจ้าจะคัดค้านทันทีโดยไม่
สนใจว่าขณะนั้นเป็นจังหวะที่เหมาะสมหรือไม่

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

18. การหาความชันที่ลับตาคนนั้น ทำได้ง่ายกว่าในที่แจ้ง

จริงที่สุด

จริง

ค่อนข้างจริง

ค่อนข้างไม่จริง

ไม่จริง

ไม่จริงเลย

แบบวัดความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท

คำแนะนำในการตอบ

แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะสำรวจความมุ่งมั่นโดยทั่ว ๆ ไปของท่าน คำตอบของท่านจะถือเป็นความลับ และจะไม่มีผลเสียต่อตัวของท่านแต่อย่างใด

ขอให้ท่านอ่านข้อความอย่างช้า ๆ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น ๆ ตรงกับความรู้สึกของท่านหรือไม่ แล้วเลือกตอบโดยขีดเครื่องหมาย (/) ในช่อง _____ เพียงขีดเดียว

1. ถ้ามีใครพนันหรือเขียนข้อความ เสียดสีตัวข้าพเจ้าหรือสถาบันของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะเขียนตอบเพื่อเป็นการแสดงถึงศักดิ์ศรี

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

2. ถ้ามีเพื่อน ๆ หรือรุ่นพี่ในสถาบันของข้าพเจ้าถูกทำร้ายมา ข้าพเจ้าจะชักชวนเพื่อน ๆ ไปแก้แค้นเพื่อแสดงถึงพลังสามัคคี และศักดิ์ศรี

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

3. ถ้าครู-อาจารย์ มอบหมายให้ข้าพเจ้าเป็นคนประสานงานกับเพื่อน ๆ หรือรุ่นพี่ในการหาแนวทางป้องกันทะเลาะวิวาท ข้าพเจ้าจะตอบปฏิเสธทันที เพราะเป็นเรื่องยากและไม่ใช่งานของข้าพเจ้าเลย

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

4. ข้าพเจ้าทนไม่ได้ถ้าเพื่อน ๆ กล่าวหาว่าข้าพเจ้าขี้ขลาด และจะแสดงให้เห็นถึงความสามารถทันที

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

5. ถ้ามีนักศึกษาสถาบันใดมาทำร้ายข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะพยายามหาโอกาสแก้แค้น นักศึกษาสถาบันนั้น ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่คนที่ทำร้ายข้าพเจ้าก็ตาม

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

6. ถ้ามีใครมาพูดกระทบกระทั่งข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะพยายามแก้ปัญหาโดยวิธีสันติ หรือ เดินหนีไปเลย

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

7. ข้าพเจ้าจะพยายามแต่งกายให้เรียบร้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องออกนอกบริเวณ โรงเรียน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

8. ถ้าเพื่อน ๆ มาชวนข้าพเจ้า ไปร่วมทะเลาะวิวาท ข้าพเจ้าจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ไปร่วม

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

9. ข้าพเจ้าจะหา โอกาสในการช่วยเพื่อนสนิทสนทนา ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท แล้วร่วมกันหาทางป้องกัน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

10. ข้าพเจ้าจะไม่พยายามขีดเขียนอักษรใด ๆ ตามฝาผนังเพื่อแสดงตนหรืออวดอ้าง
ชื่อเสียงทั้งของตนและสถาบัน

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

11. เวลาไปไหนเพียงคนเดียว ข้าพเจ้าจะพกมีดหรือสิ่งของที่ใช้เป็นอาวุธเพื่อใช้ป้องกันตัว

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

12. ข้าพเจ้ามักพูดยั่วเพื่อนว่าขี้ขลาด หรือไม่สู้คนเพื่อให้เพื่อนฮึดสู้

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

13. ถ้ามีเรื่องโต้เถียงหรือเขม่นกันข้าพเจ้าจะชิงลงมือก่อนเพราะถ้าไม่ทำเขา เขาก็ต้อง
ทำเรา เป็นเรื่องหลีกเสียดังไม่ได้

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

14. ข้าพเจ้าไม่เชื่อวิธีสันติจะสามารถแก้ปัญหาคำก่อกองทะเลาะวิวาทได้ เพราะฉะนั้น
ข้าพเจ้าจะพยายามใช้วิธี ตาต่อตา ฟันต่อฟัน

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

15. ถ้ามีเวลาว่าง ข้าพเจ้าจะพยายามประดิษฐ์วัตถุระเบิด เพื่อใช้ในเวลาคาเป็น

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

16. ถ้าข้าพเจ้าปฏิเสธเมื่อเพื่อนชวนไปร่วมทะเลาะวิวาท แล้วเพื่อน ๆ พุดเยาะเย้ยว่าเป็นคนขี้ขลาด ข้าพเจ้าก็ต้องยอมไปร่วมกับพวกเขา

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

17. ถ้ากลุ่มเพื่อนนักเรียนในสถาบันของข้าพเจ้า มีการทะเลาะวิวาทกับนักเรียนสถาบันอื่นอยู่บ่อย ๆ ข้าพเจ้าจะไม่พยายามหาแนวทางป้องกันแก้ไข เพราะเสียเวลาเปล่า

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

18. ถ้าข้าพเจ้าเห็นเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทของพรรคพวกของข้าพเจ้ากับคู่อริ ข้าพเจ้าจะเข้าร่วมด้วยจนถึงที่สุด

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

19. ถ้ามีชั่วโมงว่างจากการเรียนข้าพเจ้าจะชวนเพื่อน ๆ ทำกิจกรรมอยู่ในบริเวณโรงเรียน

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

แบบวัดการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม

คำแนะนำในการตอบ

คำถามตอนนี้เกี่ยวกับความรู้สึกของนักศึกษาที่มีต่อเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท โปรดอ่านข้อความอย่างช้า ๆ และพิจารณาตอบข้อความต่าง ๆ อย่างรอบคอบตามความจริง

1. ข้าพเจ้าเกรงใจและไม่กล้าขัดใจถ้าเพื่อนชวนไปไหนหรือทำอะไรที่ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

2. ข้าพเจ้ามักจะหาทางเลี่ยงถ้าเพื่อนชักชวนให้ทดลองสิ่งที่สงสัยว่าอาจจะเป็นยาเสพติด

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

3. ในด้านการเรียนการศึกษา ข้าพเจ้าไม่เคยจะพึ่งพาอาศัยเพื่อนในทางที่ผิด

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

4. ข้าพเจ้ามักตามเพื่อนไปเที่ยวหาความสนุกสนานตามย่านการค้าหรือฟังเพลงตามค็อฟฟีช็อป

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

5. ข้าพเจ้าจะไม่กล้าขัดใจเพื่อนแม้ว่าจะชวนข้าพเจ้าเล่นการพนัน

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

6. ข้าพเจ้าไม่ยอมตามใจเพื่อนถ้าเพื่อนชักชวนให้ไปก่อเหตุทะเลาะวิวาทหรือยกพวกตีกัน

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

7. ถ้าเพื่อนชักชวนให้หลบหนีการเรียนไปเที่ยวเตร่ตามสถานที่ต่าง ๆ ข้าพเจ้าไม่กล้าขัดใจเพื่อน

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

8. ถ้าเพื่อนชักชวน ข้าพเจ้าจะหนีเรียนไปเที่ยวกับเพื่อน

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

9. เมื่อเพื่อนเอาหนังสือที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กมาคุยกัน ข้าพเจ้าก็อดที่จะเข้าไปร่วมคุยด้วยไม่ได้

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

10. แม้อาจารย์จะสั่งห้าม แต่ถ้าเพื่อนบอกว่าดี ข้าพเจ้าก็จะทำตามเพื่อน

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

11. ข้าพเจ้าเชื่อพ่อแม่มากกว่าจะเชื่อเพื่อน

_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

12. บ้าพเจ้าจะช่วยเหลือเพื่อนโดยยอมพูดเท็จหลอกคนอื่น

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

13. บ้าพเจ้ามักจะหนีเพื่อ ไปในทางที่ผิดและถูกต้อง

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

14. บ้าพเจ้ามักจะเลือกคบเพื่อนที่มีความประพฤติดี

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

15. บ้าพเจ้ามักจะเตือนเพื่อนมิให้ทำผิด

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

16. บ้าพเจ้ากลัวว่าเพื่อนจะเลิกคบจึงตามใจเพื่อน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

17. บ้าพเจ้าจะเลือกคบเพื่อนที่มีปัญหาคล้ายกับบ้าพเจ้า

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

18. ถ้ามีโอกาสบ้าพเจ้าจะขโมยเงินมาซื้อขนมเลี้ยงเพื่อน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

19. ข้าพเจ้ามักไม่รู้ว่าเพื่อนคนไหนดีหรือเลว

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

20. ก่อนที่จะคบใครข้าพเจ้าต้องพิจารณาว่าเขาเป็นคนดีพอหรือไม่ก่อน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

21. ข้าพเจ้าพยายามหลีกเลี่ยงที่จะคบคนที่โกงในการสอน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

22. ถ้าเพื่อนแนะนำให้ทำในสิ่งที่ผิด ข้าพเจ้าจะพยายามบ่ายเบี่ยงไม่ทำตาม

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

23. ข้าพเจ้ามักถูกพวกมากลากไปในทางที่ไม่เหมาะสม

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

24. เพื่อนที่ข้าพเจ้าคบหาส่วนใหญ่เป็นคนที่อาจารย์เห็นว่าเป็นคนดี

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

ภาคผนวก ข

กิจกรรมการฝึกทัศนคติฯ

และกิจกรรมการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน

ชุดฝึกพัฒนาทัศนคติต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาท

จุดประสงค์ของชุดฝึก

1. เพื่อสร้างความแข็งแกร่ง และความมั่นคงให้แก่ทัศนคติเดิมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท
2. เพื่อฝึกให้นักเรียนเตรียมตัวรับสถานการณ์การถูกปลุกปั่นโจมตีให้เกิดการเปลี่ยนทัศนคติ

ประเด็นสำคัญ

1. การฝึกสนับสนุน ได้แก่ การแสวงหาข้อสนับสนุนเพิ่มเติม การแสดงบทบาทสนับสนุนทัศนคติเดิมของตน และการเกาะยึดทัศนคติกับคุณธรรม ค่านิยมอื่นที่มั่นคง
2. การสร้างภูมิคุ้มกัน ได้แก่ การนำหลักฐานมาหักล้างข้อโจมตีอย่างอ่อน การเตือนว่า จะถูกโจมตี การฝึกลดความน่าเชื่อถือของผู้เข้ามาชักจูง

วิธีการฝึกอบรม

1. กรณีศึกษา	2. อภิปรายกลุ่ม	3. บรรยาย
4. การแสดงบทบาท	5. เขียนบทความ	6. เกมส์
7. ตัวอย่าง	8. อื่น ๆ	

เวลา

6 - 15 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 1

1. ชื่อกิจกรรม "ระดมความคิด"

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสรับรู้เกี่ยวกับโทษของการทะเลาะวิวาท โดย การคิดด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น
- 2.2 เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ความคิดเชิงประเมิน ประเมินเกี่ยวกับโทษของ การทะเลาะวิวาทได้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3. แนวความคิด

การได้มีประสบการณ์ตรงในการคิด อภิปรายเกี่ยวกับโทษของพฤติกรรมที่ไม่ เหมาะสม จะชวนให้เกิดความไม่ชอบหรือไม่พอใจพฤติกรรมนั้นมากขึ้น และเกิดความตั้งใจ

4. สื่อที่ใช้

- 4.1 กระดาษเปล่า เพื่อแจกสมาชิกคนละแผ่น และแจกกลุ่มย่อยกลุ่มละแผ่น
- 4.2 ใบงาน
- 4.3 แผ่นใสเปล่า และปากกาเขียนแผ่นใส จำนวนเท่ากับกลุ่มย่อยที่จะแบ่ง

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 ขั้นนำ (20 นาที)

- วิทยากรซักถามผู้เข้ารับการอบรม ด้วยคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ ที่เคยพบเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ตัวอย่างคำถาม เช่น
  1. เคยพบเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทที่ไหน เมื่อไหร่
  2. ผลที่ตามมาเป็นอย่างไร มีผลกระทบต่อใครบ้าง? (ตาม ข้อ 1)

5.2 ชั้นกิจกรรม

- แจกกระดาษเปล่าให้นักเรียนทุกคน คนละแผ่น
- ให้แต่ละคน คิดให้ได้มากที่สุดว่า "โทษของการทะเลาะวิวาทมีอะไรบ้าง" เขียนเป็นรายการออกมา
- ให้นักเรียนบางคนอ่านสิ่งที่ตนเขียนให้เพื่อนฟัง เป็นตัวอย่าง (4 - 5 คน)
- แบ่งกลุ่มย่อยขนาด 8 - 10 คน
- แจกแผ่นใสเปล่าและปากกาเขียนแผ่นใสกลุ่มละชุด และแจกใบงาน
- ให้กลุ่มเริ่มทำงาน และเตรียมตัวแทนเสนอผลงานต่อกลุ่มใหญ่

5.3 ชั้นอภิปราย สรุป

- วิทยากร นำแผ่นใสของแต่ละกลุ่มมาให้ให้นักเรียนดูอีกครั้ง พร้อมทั้งให้อ่านพร้อม ๆ กัน
- ชักถามสมาชิกว่าใครมีความเห็นอย่างไรบ้างเกี่ยวกับสิ่งที่แต่ละกลุ่มเขียนมา
- ให้ช่วยกันสรุปว่า โทษของการทะเลาะวิวาทต่อตนเอง ครอบครัว สังคม มีอะไรบ้าง และโทษประเภทใดที่ร้ายแรง และร้ายที่สุด ให้เรียง 10 อันดับแรก
- วิทยากรนำโทษของการทะเลาะวิวาทที่จัดเรียง 10 อันดับแรกที่สมาชิกเห็นว่าร้ายแรงและเลวร้าย เขียนลงบนกระดาษโปสเตอร์ เพื่อติดให้สมาชิกดูในช่วยการอบรม

6. เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง

ใบงาน

ให้แต่ละกลุ่มดำเนินการดังนี้

1. ช่วยกันคิด "โทษของการทะเลาะวิวาท" โดยแยกเป็นโทษต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม แล้วเขียนเป็นรายการออกมาให้มากที่สุดเท่าที่จะคิดได้
2. ให้อภิปรายเรียงลำดับรายการที่คิดได้ในข้อ 1 โดยเรียงจากโทษที่รุนแรงและเลวร้ายมากไปน้อย
3. ให้เขียน 10 รายการแรกลงในแผ่นใสที่เตรียมไว้ให้
4. เตรียมตัวแทนของกลุ่มเสนอผลงาน โดยให้เสนอกลุ่มละไม่เกิน 5 นาที

กิจกรรมที่ 2

1. ชื่อกิจกรรม "ทักษะการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท"

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้นักเรียนฝึกทักษะในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท

2.2 เพื่อให้นักเรียนได้แสดงบทบาทที่สอดคล้องกับทัศนคติของตน

3. แนวความคิด

การได้ฝึกแสดงบทบาทที่สอดคล้องกับทัศนคติของตน ทำให้เกิดความเกี่ยวข้องระหว่างทัศนคติ การพูดและการกระทำ ทำให้ทัศนคตินี้มั่นคงขึ้นผู้แสดงปฏิเสธทัศนคติเดิมของตนได้ยาก เพราะได้เคยเปิดเผยให้ผู้อื่นทราบแล้ว

4. สื่อที่ใช้

เค้าโครงเรื่อง 4 เรื่อง

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 ขั้นนำ

- วิทยากรทบทวนความจำให้นักเรียน บอกถึงโทษของการทะเลาะวิวาท ว่ามีอะไรบ้าง อย่างไร
- วิทยากรซักถามความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันหรือหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท (4 - 5 คน ซึ่งอาจกำหนดสถานการณ์ขึ้นมาเพื่อดูวิธีการของแต่ละคน)

5.2 ขั้นกิจกรรม

- แบ่งกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม
- แจกเค้าโครงเรื่องเพื่อการแสดง กลุ่มละ 1 เรื่อง
- ให้แต่ละกลุ่มกำหนดบทบาทการแสดงเองตามเค้าโครงเรื่องที่ให้ ใช้เวลาการแสดงไม่เกินกลุ่มละ 10 นาที

5.3 ขั้นตอนอภิปราย สรุป

- เมื่อแสดงเสร็จหมดทุกกลุ่ม วิทยากรซักถามนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในกรหลักเลี่ยงการทะเลาะวิวาท ว่ามีอะไรบ้าง
- วิทยากรอภิปรายเพิ่มเติมให้เกิดความกระจ่างขึ้น

6. เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง

ไม่สร้างปัญหาเพิ่ม

อาคม เป็นนักศึกษาที่มีความประพฤติดี และผลการเรียนดีด้วย เขาชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อน ๆ เช่น ร้องรำทำเพลง เล่นกีฬา จนเพื่อนทุกคนเลือกให้เขาเป็นหัวหน้าห้อง วันหนึ่งมีเพื่อนกลุ่มหนึ่งมาชวนอาคมให้ไปช่วยคัดทำร้ายนักศึกษาของอีกสถาบันหนึ่งที่เคยเป็นคู่อริกัน โดยอ้างว่านักศึกษาสถาบันนี้เคยมาทำร้ายพรรคพวกของอาคม

อาคมตอบปฏิเสธไป ทำให้เพื่อนโกรธ และพูดจาถากถางอาคมต่าง ๆ นานา แล้วให้เวลาอาคมตัดสินใจใหม่ อีก 2 วัน จะรอฟังคำตอบ พอเวลานั้นมาถึงอาคมก็ยังยืนยันความคิดเดิม โดยยกเหตุผลให้เพื่อนฟังว่า "การแก้ปัญหาดังกล่าววิธีรุนแรงไม่ใช่วิธีที่ถูกต้องกลับเป็นการสร้างปัญหาเพิ่มขึ้นอีก อาจกลายเป็นปัญหาใหญ่ตามมาไม่รู้จักจบจักสิ้น เราขอให้พวกนายเข้าใจเรา เรากลัวจะเรียนไม่จบ พ่อแม่พี่น้องเขาหวังในตัวเรา อยากให้เราเรียนจบ และมีงานที่ดีทำ _ _ _ _ _"

เพื่อน ๆ ทุกคนต่างเข้าใจ และเห็นด้วยกับความคิดของอาคม และได้ให้สัญญาต่อกันว่าจะอดทน อดกลั้นเพื่อยุติปัญหานี้

สันติวิธี

วันหนึ่ง นราถุณักศึกษาจากสถาบันแห่งหนึ่งทำร้ายมาได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย และถูกยึดหัวเข็มขัดไป เพื่อน ๆ หลายคนเมื่อรู้ว่า ต่างรวบรวมสมัครพรรคพวกเพื่อเตรียมไปแก้แค้น แต่ก็มีอีกหลายคนที่ไม่เห็นด้วยกับวิธีการนี้ จึงได้มีการประชุมกันอย่างไม่เป็นพิธีการระหว่างเพื่อนฝูง และแสดงเหตุผลต่าง ๆ สุดท้ายสรุปได้ว่าไม่ไปแก้แค้น แต่จะใช้วิธีการให้อาจารย์เป็นตัวแทนไปเจรจากับอาจารย์ของเขาเพราะ "ไม่คุ้มกับการสูญเสีย ถ้าเกิดการปะทะ การแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีเป็นวิธีการของปัญญาชน"

เลี้ยงตักว่า

หลังจากเลิกเรียนทุกครั้ง อรุณ ต้องไปขึ้นรถเมล์ ตรงป้ายที่สี่แยก ใกล้ศูนย์การค้า กลับบ้านทุกวัน หลายครั้งในขณะที่เขารอรถประจำทาง มีกลุ่มนักศึกษาจากสถาบันอื่นเข้ามาแซว และพูดทำทนายต่าง ๆ นานา

อรุณ ไม่อยากให้มีเรื่อง เพราะจะเกิดปัญหาตามมามากมาย จึงคิดหาวิธีแก้ไขปัญหานี้ โดยการแจ้งอาจารย์ฝ่ายปกครองให้ทราบปัญหา เพื่อหาทางแก้ไข แล้วเขาเองก็ช่วยเหลือตัวเอง โดยการเปลี่ยนไปขึ้นรถที่ป้ายอื่น เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา

ร่วมกันแก้

นักศึกษาหลายคนต้องเดือดร้อน และต้องระวางตัวเวลาเดินทางกลับบ้าน หรือมาโรงเรียนในช่วงเช้าหรือบ่าย เพราะปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักศึกษาเพียงกลุ่มเดียวที่มีกับสถาบันอื่น ประมาณเป็นตัวตั้งตัวตีในการหาทางแก้ไขปัญหา จึงขออนุญาตอาจารย์จัดประชุมเพื่อน ๆ เพื่อหาทางแก้ไขปัญหานี้ ซึ่งมีหลายคนที่ได้เสนอวิธีแก้ปัญหาน่าสนใจ และได้คัดเลือกคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อสอดส่องดูแลเกี่ยวกับเรื่องนี้ และหาทางประสานงานกับเพื่อน ๆ และครู-อาจารย์ เพื่อหาทางแก้ปัญหาคืบต่อไป

กิจกรรมที่ 3

1. ชื่อกิจกรรม "คุณธรรมที่สำคัญสำหรับนักเรียน"

2. วัตถุประสงค์
  - 2.1 เพื่อให้นักเรียนเข้าใจหลักคุณธรรมและค่านิยมที่สำคัญ ๆ
  - 2.2 เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกเชื่อมโยงคุณธรรม ค่านิยม ที่สำคัญ ๆ ไปสู่การประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการป้องกันหรือหลีกเลี่ยงการทะเลาะวิวาท

3. แนวความคิด

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่ต้องการจะอนุรักษ์ กับพื้นฐานทางจิตใจด้านอื่น ๆ ที่มีความมั่นคงถาวรการถูกปลูกฝังใจมตีให้คลอนแคลนอาจทำได้ยาก

4. สื่อที่ใช้
  - 4.1 แผ่นใสประกอบการบรรยาย เรื่องคุณธรรมที่สำคัญสำหรับนักเรียน
  - 4.2 กระดาษเปล่าเพื่อแจกสมาชิกคนละแผ่น

5. ขั้นตอนกิจกรรม
  - 5.1 ขั้นนำ
    - วิทยาการถามคำถามต่อไปนี้
      - ความอดทนอดกลั้น คืออะไร
      - การรักสงบ เป็นอย่างไร
      - การแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี เป็นอย่างไร
      - การผูกมิตร เป็นอย่างไร
      - สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เกี่ยวข้องกับทะเลาะวิวาทหรือไม่ อย่างไร
    - วิทยาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรม ค่านิยมเหล่านี้ ให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับทะเลาะวิวาท

5.2 ขั้นกิจกรรม

- วิทยากรบรรยาย คุณธรรม ค่านิยมที่สำคัญต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ประกอบแผ่นใส

5.3 ขั้นอภิปราย สรุป

- วิทยากรซักถามปัญหา เปิดโอกาสให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็น
- ให้นักเรียนเขียนความสำคัญของคุณธรรม ค่านิยมต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาท เช่น ความอดทนอดกลั้น สามารถป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้อย่างไร เป็นต้น

6. เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 4

1. ชื่อกิจกรรม "ความคิดตอบโต้"

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกคิดความจำเป็นในการหลีกเลี่ยงการทะเลาะวิวาทในแง่มุมต่าง ๆ

2.2 เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับทัศนคติด้านลบ สนับสนุนทัศนคติด้านบวก

3. แนวความคิด

การฝึกคิดและแสดงพฤติกรรมในลักษณะที่เป็นการโต้แย้งต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจทำให้เกิดความคิดหรือทัศนคติที่สวนทางกับสิ่งหรือเรื่องที่โต้แย้งนั้น ๆ ได้

4. สื่อที่ใช้

บทความซึ่งแสดงความคิดเห็นแสดงออกซึ่งทัศนคติที่ต่อการทะเลาะวิวาท

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 ขั้นนำ

- วิทยากรถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทว่าดีหรือไม่อย่างไร
- เคยได้ยินข้อกล่าวอ้างของบางคนที่ก่อการทะเลาะวิวาทหรือไม่ เขาอ้างว่าอย่างไร ท่านเห็นด้วยกับข้ออ้างนี้หรือไม่

5.2 ขั้นกิจกรรม

- วิทยากรแจกบทความให้สมาชิกคนละแผ่น
- ให้อ่าน 5 นาที

- ถามความเห็นเกี่ยวกับบทความนั้น บทความกล่าวถูกต้องเพียงไร เพราะเหตุใด
  - ในฐานะที่นักเรียนทุกคนเป็นชาวอาเซียนศึกษาเหมือนกันและก็มีความมุ่งหวังจะลดปัญหานี้ลงด้วย คงมีความคิดหรือเหตุผลโต้แย้งบทความดังกล่าว จึงขอให้ใช้เวลาโดยอิสระ เขียนบทความในเชิงอภิปรายโต้แย้งบทความนั้น
  - สุ่มให้สมาชิกอ่านบทความของตนที่เขียนมาให้เพื่อนฟัง 3-5 คน
- 5.3 ขั้นอภิปราย สรุป

- ให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงการทะเลาะวิวาท
- สรุปความคิดเห็นที่มีต่อเนื้อหาสาระของบทความ
- ตัดผลงานของสมาชิกในห้องเพื่อให้ดูกันทั่ว ๆ

6. เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง

บทความเรื่อง "ความจำเป็น"

แม้ว่าคนส่วนใหญ่จะมองว่า การทะเลาะวิวาท เป็นเรื่องที่ไม่พึงปรารถนาให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยเฉพาะการก่อทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษา เพราะก่อให้เกิดความเสียหายนานับประการ ทั้งแก่ตัวผู้ทะเลาะวิวาทเอง และผู้ที่อยู่ใกล้เคียงกับเหตุการณ์ แต่เมื่อพิจารณาแล้วข้าพเจ้าในฐานะผู้ที่เคยเรียนอยู่ในสถาบันอาชีวศึกษา และคลุกคลีอยู่ในวงการนี้ ข้าพเจ้ายังเห็นว่า การทะเลาะวิวาท ก็ยังเป็นการแสดงถึงความกล้าของลูกผู้ชาย โดยเฉพาะในวัยรุ่น ถึงแม้จะมีการบาดเจ็บหรือเสียหายบ้างแต่มันก็คุ้มกับการที่เราได้แสดงออกถึงความเป็นผู้เข้มแข็งและกล้าหาญ เพื่อน ๆ ยกย่องเรา อีกประการหนึ่ง เพื่อชื่อเสียงของสถาบันเราด้วย เพราะบางครั้งเราทำไปก็เพื่อปกป้อง และรักษาชื่อเสียงของสถาบันเรามีให้ใครมาเหยียดหยามได้ ท่านทั้งหลายลองคิดดู ถ้ามีใครด่าพรคพวกเราหรือทำร้ายพรคพวกเราก็เท่ากับเป็นการทำลายชื่อเสียงหรือหยามศักดิ์ศรีของพวกเราโดยตรงถ้าเราไม่ได้ตอบด้วยวิธีที่พวกเขาทำกับเรา แล้วเราจะทำอย่างไรวิธีอื่นคงยาก

ความสามัคคีในหมู่คณะเป็นคุณธรรมที่พวกเราควรยึดถือปฏิบัติ เพราะฉะนั้นบางครั้งที่พรคพวกของเราชักชวนไปแสดงพลัง เราก็ต้องไปเพราะถ้าเราไปมากเราย่อมเป็นผู้ชนะ ถ้าเราไปน้อยเพื่อนเราก็อาจแพ้และถูกทำร้ายมาอีก แล้วเราจะมองหน้าเพื่อนได้อย่างไร เรามาอยู่ในวงการเราต้องทำ เพราะเราคงไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือหาทางอื่นที่ดีกว่านี้ได้ อีกแล้ว

มีหลายคนมักพูดเสมอว่า เราควรจะแก้ปัญหาด้วยวิธีสันติตามว่า เมื่อมาอยู่จุดนี้วิธีสันติใช้ได้หรือไม่ ไม่มีทางเพราะมันสายเกินไปแล้ว ฉะนั้นทุกอย่างต้องตาต่อตา ฟันต่อฟัน จึงจะหยุดได้ และอีกอย่างเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องเลวร้ายอะไรมากมาย มีเรื่องอื่นที่ร้ายแรงกว่านี้ตั้งเยอะ เช่น สงคราม การปล้นฆ่า เพราะฉะนั้นอะไรมันจะเกิดก็ต้องเกิดปล่อยไปมันคงดีเอง

ที่กล่าวมาเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนตัวที่คิดว่าหลายท่านอาจเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย แต่ถ้าท่านได้มาอยู่ตรงจุดนี้ข้าพเจ้าคิดว่าท่านอาจเห็นด้วยกับข้าพเจ้าก็ได้

กิจกรรมที่ 5

1. ชื่อกิจกรรม "ละครเวที"

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้นักเรียนพบกับสถานการณ์ที่ถูกชักจูงให้ไปร่วมทะเลาะวิวาท ในรูปแบบต่าง ๆ

2.2 เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกเตรียมรับสถานการณ์การชักจูงในรูปแบบต่าง ๆ

3. แนวความคิด

การได้รับรู้หรือพบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาก่อนแล้ว จะช่วยให้นักเรียนไม่แปลกใจ และไม่เพลอตัวหรือคล้อยตามการชักจูงได้โดยง่าย

4. สื่อที่ใช้

4.1 คำโครงการแสดง 4 เรื่อง

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 ขั้นนำ

- วิทยากรพูดถึงสาเหตุทั่วไปของการทะเลาะวิวาทและถามนักเรียนว่าใครเป็นผู้ที่ชักจูงเราให้ไปร่วมทะเลาะวิวาทบ้าง นักเรียนเคยรู้มาบ้างไหมว่าเขามีวิธีการชักจูงอย่างไร
- วิทยากรอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ กรณีการชักชวนจากรุ่นพี่ให้รุ่นน้องเข้าร่วมการทะเลาะวิวาท

5.2 ขั้นกิจกรรม

- แบ่งกลุ่ม 4 กลุ่ม แล้วแจกคำโครงการแสดงให้กลุ่มละเรื่อง
- ให้กลุ่มร่วมกันคิดบทบาทการแสดงตามคำโครงการที่กำหนดให้ โดยใช้เวลาไม่เกินกลุ่มละ 10 นาที

5.3 ขั้นตอนอภิปราย สรุป

- วิทยากรอภิปรายสรุปวิธีการชักจูงจากบุคคลต่าง ๆ จากที่แต่ละกลุ่มได้แสดงไป พร้อมทั้งแสดงแนวทางการป้องกันหรือหลีกเลี่ยงอย่างเหมาะสม
- วิทยากรซักถามปัญหา

6. เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 6

1. ชื่อกิจกรรม "ประกวดบทความ"

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้นักเรียนรับรู้ลักษณะของผู้ที่ไม่ปรารถนาดีต่อเขา ที่จะมาชักจูงให้ไปร่วมการทะเลาะวิวาท

2.2 เพื่อทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติไม่ดีต่อผู้ที่มาชักจูงให้ไปร่วมการทะเลาะวิวาท

3. แนวความคิด

การได้รับรู้ลักษณะและนิสัยของผู้ที่จะมาชักชวนให้ไปทำความไม่ดีทำให้เกิดอคติต่อผู้ชักจูง ทำให้ไม่ยอมรับและไม่เชื่อถือ

4. สื่อที่ใช้

กระดาษคนละ 1 แผ่นเพื่อเขียนบทความ ลักษณะนิสัยของผู้ที่มาชักจูง

5. ขั้นตอนกิจกรรม

5.1 ขั้นนำ

- วิทยากรทบทวนเนื้อหาการฝึกในกิจกรรมที่ผ่านมาทั้งหมด
- ถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับตัวผู้ที่ชอบการทะเลาะวิวาทว่าน่าจะมีนิสัยอย่างไรบ้าง

5.2 ขั้นกิจกรรม

- วิทยากรแจกกระดาษให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น ให้นักเรียนเขียนบทความเกี่ยวกับ "ลักษณะของผู้ที่ชอบการทะเลาะวิวาท" และความรู้สึกของนักเรียนต่อบุคคลผู้นั้น
- ความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ
- สุ่มให้นักเรียนออกมาอ่านบทความของตน 2 - 3 เรื่อง

5.3 ชั้นอภิปราย สรุป

- ให้นักเรียนส่งบทความเพื่อตรวจและตัดสิน ในชั่วโมงหน้า
- วิทยากรอภิปราย สรุป ชักถามปัญหา

6. เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง

ชุดฝึกพัฒนาทักษะมุ่งอนาคตควบคุมตน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคาดการณ์ไกล และการวางแผนชีวิต
การเรียนรู้
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเองได้อย่างเหมาะสม เมื่อพบกับสถานการณ์
ที่ยั่วยุต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถพิจารณาปรับปรุงตนเอง และสร้างเสริมพฤติกรรมที่พึง
ประสงค์

ประเด็นสำคัญ

1. ความสำคัญของการมุ่งอนาคต วางแผนระยะยาว และความสำคัญของการ
ควบคุมตน
2. การรับรู้ การสังเกตการกระทำของตนเอง และสภาพแวดล้อม
3. การปรับสภาพแวดล้อมเพื่อหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท
4. วิธีปฏิบัติเพื่อการควบคุมตนเอง

วิธีฝึกอบรม

1. การอภิปรายรายกลุ่ม
2. กรณีศึกษา
3. การแสดงบทบาทสมมติ
4. เกมส์
5. การฝึกปฏิบัติ

กิจกรรมที่ 1

1. ชื่อกิจกรรม ลักษณะของผู้ที่มุ่งอนาคต

2. วัตถุประสงค์
  - 2.1 เพื่อให้สมาชิกเข้าใจความหมายของการมุ่งอนาคต
  - 2.2 เพื่อให้สมาชิกได้ศึกษาตัวอย่างบุคคลที่มุ่งอนาคต และสามารถควบคุมตนเองให้กระทำในสิ่งที่ตนเองมุ่งหวังได้
  - 2.3 เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกการมุ่งอนาคต

3. ขั้นตอนกิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ตอน
  - ตอนที่ 1 เสนอตัวอย่างบุคคลผู้มีลักษณะมุ่งอนาคต
    - วิทยากรให้นักเรียนดูภาพของวันชนะจากแผ่นใส 2 แผ่น
    - แจกบทความ "ความสำเร็จของวันชนะ" ให้นักเรียนอ่าน
    - เมื่อนักเรียนอ่านจบแล้ววิทยากรถามคำถามเพื่อประเมินความเข้าใจ
      1. วันชนะมีความสำเร็จในชีวิต เพราะอะไร
      2. วันชนะมีขั้นตอนในการก้าวไปสู่ความสำเร็จนั้น อย่างไร
    - วิทยากร อธิบายเพิ่มเติมจากแผ่นใส
  - ตอนที่ 2 ให้นักเรียนทุกคนเขียนถึงสิ่งที่ตนเองต้องการจะทามากที่สุดในอนาคต โดยมีรายละเอียดในเรื่องต่อไปนี้
    1. สิ่งที่ท่านจะทำนั้นคืออะไร
    2. สิ่งที่จะทำนั้นมีประโยชน์อย่างไร และกับใครบ้าง
    3. สิ่งที่จะทำนั้นต้องอาศัยการเตรียมตัวอย่างไร
    4. จะทำสิ่งนั้นประมาณเมื่อใด
    - วิทยากรขอให้นักเรียนเสนอ เรื่องที่ตนเขียนที่ประชุม (5 - 7 คน)

ความสำเร็จของวันชนะ

วันชนะ กำลังจะเรียนจบจากโรงเรียนมัธยมศึกษา เขาคิดถึงอนาคตของเขาว่าควรประกอบอาชีพอะไร ควรจะเรียนต่อในมหาวิทยาลัยหรือไม่ และค่าใช้จ่ายในการเรียนต่อเท่าไร เขาจำเป็นต้องคิดถึงสิ่งเหล่านี้ เพราะฐานะทางบ้านของเขาไม่ดีนัก เขามีน้องที่กำลังเติบโตอีกหลายคน และสภาพการทำงานของผู้จบการศึกษาในปัจจุบันก็ยากยิ่ง ทำให้วันชนะวิตกกังวลมาก

อย่างไรก็ตาม วันชนะ ได้พิจารณาความสามารถ และความถนัดของตนเอง แล้วพบว่า ผลการเรียนทางด้านภาษา และสังคมของเขาไม่ดีนัก แต่เขามีความสามารถในการประดิษฐ์ และซ่อมแซมอุปกรณ์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า ได้ดี เขาจึง ไปสมัครทำงานพิเศษที่ห่างจากหน่วยเครื่องใช้ไฟฟ้าแห่งหนึ่ง เขามีเวลาทำงานในวันหยุด และตอนเย็นหลังเลิกเรียน เขาทำงานบริการซ่อมแซม ตู้แล และให้คำแนะนำเกี่ยวกับอุปกรณ์ และเครื่องใช้ไฟฟ้าแก่ลูกค้าของห้างนั้น และให้บริการแก่เพื่อนบ้านของเขาด้วย งานนี้ทำให้เขามีรายได้เป็นประจำมาใช้จ่ายในการเล่าเรียน โดยไม่ต้องขอเงินจากพ่อแม่

ในขณะที่วันชนะกำลังเรียน และทำงานไปด้วยนั้น เขาก็ติดตามสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนสาขาวิศวกรรมเทคโนโลยี ในวิทยาลัยเทคนิคของจังหวัดนี้ ได้ทราบว่ามีการเปิดเรียนสำหรับนักศึกษาภาคค่ำด้วย เขาจึงวางแผนเป้าหมายในชีวิตว่า เขาจะต้องเข้าเรียนต่อในสาขาวิชานี้ให้ได้

เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษา วันชนะก็ได้ทำงานประจำเต็มวันที่ห่างจากหน่วยเครื่องใช้ไฟฟ้าแห่งเดิม เขาสมัครสอบคัดเลือกได้เข้าเรียนต่อ สาขาวิชาวิศวกรรมเทคโนโลยี ในภาคค่ำ วันชนะใช้ความพยายาม และอดทนในการแบ่งเวลาทำงาน และเวลาเรียนให้พอเหมาะพอดี ถึงแม้ว่าเขาจะเหนื่อยมากแต่เขาก็มีรายได้ดีไม่เพียงแต่จะใช้สบายในการเรียนเท่านั้น เขายังมีเหลือพอที่จะช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวในการเลี้ยงดูน้อง ๆ อีกด้วย

ตลอดเวลาที่ผ่านมา วันชนะได้ทำทุกอย่างด้วยตนเอง ซึ่งแม้แต่ตัวเองยังแปลกใจว่าเขาทำได้อย่างไร ขณะนี้เขาเรียนสำเร็จภาคค่ำแล้ว และยังสามารถช่วยเหลือให้เรียนต่อในมหาวิทยาลัย ทำให้เขารู้สึกว่าเดี๋ยวนี้เขาได้เดินมาถูกทิศทางแล้ว โดยมีได้หัวนเกรงอุปสรรคใด ๆ และเขามีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเข้าเรียนสาขาวิชาที่ต้องการในปีการศึกษาต่อมา

และบัดนี้เขาได้เริ่มวางแผนอย่างระมัดระวัง ในการเตรียมการประกอบอาชีพอิสระสำหรับ
อีก 2 ปีข้างหน้าเมื่อจบมหาวิทยาลัย ด้วยความเชื่อมั่นในความสำเร็จมากพอสมควร

สรุปแผ่นใสที่ 1

กรณีตัวอย่างความสำเร็จของวันชนะที่นำมาเสนอนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนได้เห็นถึงลักษณะมุ่งอนาคตของเขา วันชนะได้วางเป้าหมายในอนาคตของตนเองไว้ และสามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามบรรลุเป้าหมายที่ตนวางไว้ นั่นคือเขาตั้งใจเรียน และมุ่งมั่นในการเรียนตลอดจนขยันทำงานพิเศษ เพื่อหาเงินเรียนเอง

จะเห็นได้ว่าความสำเร็จของวันชนะคนนี้ได้ไม่ได้เกิดจากโชคหรือเส้นสายใด ๆ แต่เกิดจากความพยายาม และคุณสมบัติภายในตัวเขาเอง เขามีลักษณะมุ่งอนาคต กล่าวคือ วันชนะมีเป้าหมายชีวิต สามารถวางแผนการเรียน และการทำงานได้ให้ตรงกับความสามารถของตน จัดสภาพแวดล้อม เพื่อช่วยให้การเรียน และการทำงานสำเร็จลุล่วงได้ ความสำเร็จนั้นนำความสุขความพอใจมาให้กับเขามากมาย พ่อแม่ญาติพี่น้อง และเจ้าของบริษัทเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุน และช่วยอำนวยความสะดวกเท่านั้น

สรุปแผ่นใสที่ 2

สิ่งที่นักเรียนต้องการจะทำให้อนาคตนั้น จัดเป็นเป้าหมายในอนาคตของนักเรียนเป็นสิ่งที่นักเรียนจะต้องวางแผน ควบคุมตนเอง และในบางครั้งท่านจำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมขอความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือจากบุคคลอื่นเพื่อให้ท่านสามารถนำสิ่งที่ท่านต้องการได้สำเร็จ

กิจกรรมที่ 2

1. ชื่อกิจกรรม ปัญหาเจ้าเอ๋ยใครจะแก้

2. วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงพฤติกรรมที่เป็นชนวนให้เกิดการทะเลาะวิวาท และ มุ่งหาวิธีการแก้ไขหรือหลีกเลี่ยง

3. ขั้นตอนกิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 การเสนอรูปแบบของพฤติกรรมที่เป็นชนวนให้เกิดการทะเลาะวิวาท

- วิทยากรเสนอภาพพฤติกรรมที่เป็นชนวนให้เกิดการทะเลาะ

วิวาท พร้อมบรรยายประกอบ 2 ภาพ

- วิทยากรอธิบายจากภาพทั้ง 2 แสดงถึงพฤติกรรมที่เป็นชนวน

ไปสู่การทะเลาะวิวาท อาจจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ แต่ถ้า

เราพยายามจะยุติปัญหาหรือรู้จักให้อภัยกันบ้าง ปัญหาการ

ทะเลาะวิวาทคงจะไม่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งเล็ก ๆ น้อย ๆ

อาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นมากมาย ถ้าเราไม่รู้จักคิด

ไตร่ตรองให้ดีเสียก่อน จึงจะเห็นได้จากข่าวหนังสือพิมพ์ที่จะ

แจกต่อไปนี้

- วิทยากรแจกแผ่นข้อความข่าวให้สมาชิก

- วิทยากร อธิบายเพิ่มเติมจากตัวอย่างที่เสนอมานี้ ปัญหาต่าง ๆ

เกิดจากเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ทั้งนั้น ทั้งนี้เพราะเราไม่รู้จัก

การควบคุมตนเอง อटकััน รู้ภัย การแก้ปัญหาด้วยวิธีสันติ

ตอนที่ 2

- วิทยากรแบ่งกลุ่มเพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เป็นชนวนให้เกิดการ

ทะเลาะวิวาท ดังต่อไปนี้

1. แบ่งกลุ่มออกเป็น 4 - 5 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มเสนอ
พฤติกรรมที่เป็นชนวนให้เกิดการทะเลาะวิวาท
  2. เมื่อนักเรียนพบกับพฤติกรรมนั้นจะมีวิธีแก้ไขหรือหลีกเลี่ยง
อย่างไร จึงจะเหมาะสมที่สุด
  3. ให้แต่ละกลุ่มเตรียมนำเสนอกลุ่มใหญ่ โดยวาดภาพ
ประกอบแผ่นใส
- วิทยากรอภิปรายสรุป ชักถามปัญหา

4. เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 2

1. ชื่อกิจกรรม การเข้าใจสาเหตุที่แท้จริง

2. วัตถุประสงค์
 เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาและเข้าใจ สาเหตุของการทะเลาะวิวาทอย่างกว้างขวาง เพื่อหาแนวทางในการป้องกันแก้ไขต่อไป

3. ขั้นตอนกิจกรรม
  - วิทยากรซักถามนักเรียนเกี่ยวกับประสบการณ์เกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท และถามสาเหตุของปัญหานั้น
  - วิทยากรนำอภิปราย ถึงสาเหตุของการทะเลาะวิวาทว่าส่วนใหญ่ผู้มักเกิดจากพวกมากลากไป รักเพื่อนในทางที่ผิด ซึ่งส่วนใหญ่ผู้มักขาดสติไตร่ตรอง
  - วิทยากรเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น
  - แบ่งกลุ่ม 5 - 6 กลุ่ม ให้นักเรียนร่วมกันคิดวิเคราะห์ในประเด็นต่อไปนี้
    1. สาเหตุของ
    2. ขั้นตอนของสาเหตุ
    3. แรงจูงใจหรือสิ่งช่วยกระตุ้น
    4. ถ้าจะป้องกันหรือแก้ไขจะทำได้หรือไม่ อย่างไร
  - แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอกลุ่มใหญ่
  - วิทยากรอภิปรายเพิ่มเติม ซักถามปัญหา

4. เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 4

1. ชื่อกิจกรรม การรู้จักตนเองและคนอื่น

2. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ และความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติ วิธีการกำหนดเป้าหมายประสงค์ของการปรับพฤติกรรมของตนเองเป็นขั้นย่อย ๆ จนบรรลุผล

3. ขั้นตอนกิจกรรม

3.1 เกมส่ต่อภาพ

- แบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 8 - 9 คน
- วิทยากรแจกใบงานแต่ละกลุ่ม แต่ละกลุ่มจะมีวิทยากรพี่เลี้ยงคอยสังเกตการทำงาน
- เวื่อทุกกลุ่มทำงานเสร็จให้กลับมานั่งรวมกลุ่ม ให้สมาชิกของแต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็น และความรู้สึกเกี่ยวกับวิธีการทำงานของทุกคนในกลุ่ม
- ให้สมาชิกแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับการทำงานของตน และของสมาชิกร่วมกันอภิปรายในประเด็นที่ว่า ในการทำงานหรืออยู่ร่วมกันในสังคม แต่ละคนควรปรับปรุงตนเองในด้านใดบ้าง
- วิทยากรสรุป ชักถามปัญหา และให้ข้อคิด

อุปกรณ์

1. รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่ถูกตัดแบ่งตามลักษณะ และขนาดต่าง ๆ กัน จำนวน 8 - 9 รูป (เท่าจำนวนคนในกลุ่ม) มี 6 ชุด (เท่าจำนวนกลุ่ม)
2. ใบงาน

ใบงาน

ให้สมาชิกทุกคนต่อชิ้นส่วนให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส โดยแต่ละกลุ่มจะได้รับชิ้นส่วนต่าง ๆ ซึ่งชิ้นส่วนนี้เมื่อประกอบกันแล้วจะได้รูปสี่เหลี่ยมจตุรัส จำนวน 8 - 9 ภาพ (ตามจำนวนคน) งานของกลุ่มก็คือ จะต้องช่วยกันต่อรูปสี่เหลี่ยมจตุรัสให้ได้จะถือว่างานของกลุ่มเสร็จสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนมีรูปสี่เหลี่ยมจตุรัสวางอยู่หน้าตนเอง 1 รูป

กติกา

1. ห้ามพูดและลุกออกจากที่
2. ห้ามขอหรือแสดงอาการหรือส่งสัญญาณใด ๆ ที่เป็นการขอชิ้นส่วนจากคนอื่น
3. อนุญาตให้ยื่นชิ้นส่วนของตนเองแก่ผู้อื่นได้ แต่ห้ามวางทิ้งไว้เฉย ๆ ตรงกลางวง
4. ห้ามไปหยิบชิ้นส่วนของผู้อื่นมาเป็นของตนเองนอกจากเจ้าของจะเป็นผู้ให้เอง

3.2 วิเคราะห์บทความ

- เสนอบทความที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาท พร้อมทั้งคำตอบที่เป็นการกำหนดเป้าประสงค์ การปรับพฤติกรรม 4 ตัวเลือก มีตัวเลือกที่เหมาะสมเพียงตัวเลือกเดียว
- แบ่งกลุ่มย่อยเพื่ออภิปราย และระดมความคิด หาข้อสรุป เลือกเพียงตัวเลือกเดียว แล้วนำเสนอกลุ่มใหญ่
- วิทยากรอภิปรายเพิ่มเติม พร้อมทั้งเฉลยวิธีการที่เหมาะสม
- วิทยากรสรุปซักถามปัญหา

4. เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง

บทความ

สุรพล ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ ให้เป็นผู้ประสานงานกับเพื่อนเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาค่าการก่อการทะเลาะวิวาท เพราะสุรพลเป็นผู้ที่เพื่อน ๆ ทุกคนรัก และให้ความไว้วางใจ และตัวสุรพลเองก็มีความตั้งใจที่จะแก้ปัญหานี้ แต่เขาหนักใจไม่ทราบว่าจะเริ่มตรงไหนดี

ถ้าท่านเป็นสุรพลท่านจะมีวิธีการอย่างไร

- ก. ชักชวนเพื่อนที่สนิทสนมมาร่วมกันตั้งเป้าหมายว่าภายในเทอมนี้เรื่องทะเลาะวิวาท จะรีบแจ้งอาจารย์ให้ทราบ แล้วให้อาจารย์หรือตัวแทน ไปเจรจากับคู่อริ เพื่อร่วมกันยุติปัญหา
- ข. ประชุมนักศึกษาทั้งหมดเพื่อตกลงร่วมกันว่าห้ามใครก่อเหตุ ถ้ามีขอให้พิจารณาตัวเองลาออกไป
- ค. ดำเนินการตามข้อ ก. ในกรณีที่มีการทะเลาะวิวาท ถ้ายังไม่ได้ผลอาจเปลี่ยนวิธีการบ้าง เช่น แจ้งให้นักศึกษาทุกคนระวังตัวเองด้วย
- ง. ตั้งคณะกรรมการเพื่อสอดส่องดูแลอย่างเข้มงวด

กิจกรรมที่ 5

1. ชื่อกิจกรรม .การเข้าใจปัญหา

2. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ และฝึกทักษะในการศึกษาสาเหตุ และผลหลังพฤติกรรมของตนเอง

3. ขั้นตอนกิจกรรม

3.1 เกมส์ ความจริงจากภาพ

- แบ่งกลุ่มสมาชิก เป็น 3 กลุ่ม แข่งขันกัน มีการลงขันเพื่อเป็นเดิมพัน
- วิทยากรอธิบายเกมส์ว่า ให้สมาชิกช่วยกันดูภาพที่จะให้แต่ละกลุ่มว่า ในภาพมีอะไรบ้าง ใช้เวลาเพียง 1 นาที แล้วเขียนใส่แผ่นใสไว้
- วิทยากรตรวจแต่คะแนนจะได้ตามจำนวนที่แต่ละกลุ่ม เขียนมานั้น ต้องให้สมาชิกกลุ่มอื่นได้ตรวจสอบด้วย เพราะอาจมีการเข้าใจผิดได้
- ในขณะที่ตรวจให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาชี้แจง 1 คน
- สมาชิกกลุ่มอื่นช่วยลงความเห็น ว่า ถูกต้องตามที่เขียนมาหรือไม่
- เมื่อผ่านไประยะ 2 - 3 ข้อ วิทยากรผู้ช่วยจะเข้าไปในแต่ละกลุ่ม เพื่อช่วยให้ลงความเห็นที่ชัดเจน เช่น อาจไม่ใช่สิ่งที่เข้าใจก็ได้
- จนกิจกรรมดำเนินถึงการเกิดความขัดแย้ง และการหักหลังกัน วิทยากรจะไม่ตัดสิน แล้วจะเปิดโอกาสให้สมาชิกร่วมกันคิดว่า ได้อะไรจากการเล่นเกมส์นี้
- วิทยากร สรุปอุปสรรค และปัญหา ที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง และโยงไปสู่พฤติกรรมทะเลาะวิวาท

3.2 วิเคราะห์บทความ

- วิทยากรแจกบทความที่ปัญหาเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท พร้อมทั้งขั้นตอนการแก้ปัญหาด้วยวิธีการศึกษาสาเหตุ และผลหลังเกิดพฤติกรรมนั้น ๆ มี 4 วิธี
- แบ่งกลุ่มย่อยเพื่ออภิปราย และระดมความคิดเห็นข้อสรุปเลือกเพียงขั้นตอนหรือวิธีการเดียวที่คิดว่าเหมาะสม เตรียมนำเสนอกลุ่มใหญ่
- วิทยากร อภิปรายเพิ่มเติม ถ้าวิธีการที่ทางกลุ่มเลือกยังไม่เหมาะสมก็เสนอแนะ และให้ความกระจ่างเพิ่มเติมอีก
- ให้นำทุกกลุ่มลองทำอีกครั้งในชั้นต่อไป (เรื่องใหม่)
- วิทยากรสรุปซักถามปัญหา

4. เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง

บทความที่ 1

สाराญ เป็นนักศึกษาในสถาบันแห่งหนึ่ง โดยปกติแล้วสाराญเป็นคนที่เรียนดี ขยัน
ขยันแข็ง และมีความสามารถหลายด้าน แต่ในระยะหลังสาราญมีปัญหาทะเลาะกับแฟน และเลิก
กัน ทำให้สาราญที่ผลการเรียนลดลง และไม่ค่อยสนใจสังคม เก็บตัวเงียบ ๆ คนเดียวเสมอ

วันหนึ่ง อาจารย์ได้มอบหมายงานชิ้นหนึ่งให้ทำ ซึ่งเป็นงานชิ้นสำคัญในการเรียนของ
เขา โดยให้เวลา 1 สัปดาห์ โดยลักษณะของงานไม่น่ามีปัญหากับสาราญแต่อย่างใด แต่ปัญหา
หัวใจหรือปัญหาส่วนตัวที่สาราญกำลังประสบอยู่ ทำให้สาราญไม่สามารถทุ่มเทเวลา และความ
คิดให้กับงานได้อย่างเต็มที่ ทำให้สาราญใช้เวลาในการนั่งคิดถึงปัญหาของตนมากกว่าที่จะ
ทำงาน แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าสาราญทำงานชิ้นนี้เสร็จไม่ทันเวลาแล้ว ก็จะถูกตัดคะแนน และ
ความเชื่อถือต่าง ๆ จากเพื่อน ๆ และครูอาจารย์ก็จะน้อยลง

ถ้าท่านเป็นสาราญ ท่านมีวิธีแก้ปัญหาในการทำงานอย่างไร

- ก. เมื่อสาราญคิดถึงปัญหาของตนก็ให้บอกตนเองว่า ตนเองกำลังคิดถึงปัญหานี้ อยู่ แล้ว
ให้จดบันทึกว่ามีสาเหตุอะไรที่ทำให้ตนคิดถึงปัญหาในขณะนั้น และแต่ละครั้งคิด
นานเท่าใด ในแต่ละช่องของวัน
- ข. สาราญสังเกตตนเองว่าเมื่อตนเริ่มมีสมาธิในการทำงานนั้นเพราะเหตุใด
ทำไมจึงไม่คิดถึงปัญหาของตนในขณะนั้น
- ค. สังเกตตนเอง และบันทึกไว้ว่าในช่องเช้า และบ่ายของแต่ละวันทำงานที่ได้รับ
มอบหมายได้นานสักกี่นาที
- ง. สาราญสังเกตตนเองแล้วจดบันทึก เมื่อเห็นว่าตนเองทำงานลุล่วงไปได้
ส่วนหนึ่ง แล้วตนรู้สึกในทางที่ดี และพอใจอย่างไรบ้างแล้วจดบันทึก
- จ. สังเกตสาเหตุ ช่วงเวลา และผลของการมีใจจดจ่อต่อการทำงานที่ได้รับ

มอบหมาย

บทความที่ 2

บิณฑ์ รู้สึกหนักใจกับปัญหาการทะเลาะวิวาท ทั้งที่ตัวเองไม่อยากให้มันเกิดขึ้น แต่บางครั้งก็ขัดเพื่อนไม่ได้ เมื่อเพื่อนชวนหรือมาขอร้อง เพราะบิณฑ์เองก็เคยขอความช่วยเหลือเพื่อน ๆ ด้านอื่น ๆ มาพอสมควร

บิณฑ์ ต้องการที่จะปรับปรุงตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการทะเลาะวิวาท เพราะจะเป็นผลเสียต่อตัวเอง และโรงเรียนด้วย

ถ้าท่านเป็นบิณฑ์ ท่านจะมีวิธีปรับปรุงตนเองอย่างไร

- ก. ตอบปฏิเสธเพื่อนทุกครั้งที่เพื่อนชวน เพื่อต้องการปรับปรุงตน
- ข. พุดขอร้องเพื่อให้เพื่อนใจ พร้อมทั้งอธิบายว่าเขาไม่ได้กลัว แต่เพื่ออนาคต
- ค. ตั้งเกตตนเอง และจดบันทึกทุกครั้งที่สามารถปฏิเสธเพื่อนได้ หรือเลี้ยงไม่ไปร่วมการทะเลาะวิวาทกับเพื่อนได้
- ง. ตั้งเกตตนเอง จดบันทึกทุกครั้งที่มีอธิบายให้เพื่อนเข้าใจเกี่ยวกับเหตุผล

ความจำเป็น ผลของการทะเลาะวิวาท และสามารถหลีกเลี่ยงไม่ไปร่วม
ทะเลาะวิวาท

กิจกรรมที่ 6

1. ชื่อกิจกรรม การเข้าใจสภาพแวดล้อม

2. วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทได้ ตลอดจนเข้าใจและเรียนรู้เทคนิคการควบคุมสภาพเหล่านี้ เพื่อหลีกเลี่ยงหรือป้องกันปัญหา

3. ขั้นตอนกิจกรรม

- แบ่งกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม
- วิทยากร ให้แก่เรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกันวิเคราะห์หาคำที่เป็นปัญหา

เกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ที่จุดเริ่มต้นกลุ่มละ 1 เรื่อง แล้วแต่ละเรื่อง

จะมีคำตอบอยู่ 4 ข้อ แต่ละข้อจะเป็นจุดออกไป ถ้ากลุ่มตัดสินใจเลือก

ข้อใดให้รับวิ่งไปที่จุดนั้นเพื่อตรวจสอบโดยมีวิทยากรประจำจุดคอยเฉลยให้

ถ้าตอบถูกกลับมาจุดเริ่มต้นเพื่อทำข้อต่อไป ถ้าตอบผิดร่วมกันคิดพิจารณา

เลือกใหม่แล้วไปตรวจสอบจนกว่าจะถูกต้อง (ค่าเฉลยแต่ละข้อจะสลับตามจุดต่าง ๆ)

- การเดินทาง ไปแต่ละจุดสมาชิกต้องอยู่ครบถึงจะได้รับค่าเฉลย
- การตัดสินใจ กลุ่มที่ทำเสร็จเรียบร้อยทั้ง 4 เรื่องก่อนชนะ มีรางวัลพิเศษ
- วิทยากรสรุป ชักถามปัญหา

4. เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง

ภาคผนวก ค

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลบางประการ

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความพร้อมที่จะ
หลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท โดยพิจารณาตามการฝึกทัศนคติ และการฝึกมุ่งอนาคต
ควบคุมตน

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	เอ็มเอส	เอฟ
ฝึกทัศนคติ (ก)	1	13.973	1.001
ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน (ข)	1	80.107	< 1
ก x ข	1	3.144	< 1
ส่วนที่เหลือ	101	130.789	

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการเลือกคบเพื่อน
อย่างเหมาะสม โดยพิจารณาตามการฝึกทัศนคติ และการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	เอ็มเอส	เอฟ
ฝึกทัศนคติ (ก)	1	117.149	< 1
ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน (ข)	1	50.123	< 1
ก x ข	1	.327	< 1
ส่วนที่เหลือ	101	143.141	

ตาราง 3 ค่าเอพในการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของคะแนนความพร้อมที่จะ
 หลีกเลี้ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท โดยพิจารณาตามการศึกษาทัศนคติกับการฝึกมุ่งอนาคต
 ควบคุม และปฏิสัมพันธ์

กลุ่ม	จำนวนคน	ฝึกทัศนคติ	ฝึกมุ่งอนาคต ควบคุมตน	ปฏิสัมพันธ์
IQ ต่ำ	48	< 1	2.735	< 1
IQ สูง	57	2.362	< 1	< 1
MH ต่ำ	49	< 1	2.706	< 1
MH สูง	56	< 1	< 1	< 1
MR ต่ำ	47	< 1	< 1	< 1
MR สูง	58	< 1	1.641	< 1
IC ต่ำ	53	< 1	< 1	< 1
IC สูง	52	< 1	< 1	< 1
ATT (1) ต่ำ	47	2.046	< 1	1.835
ATT (1) สูง	58	< 1	< 1	< 1
FOSC (1) ต่ำ	57	< 1	< 1	< 1
FOSC (1) สูง	48	1.724	< 1	< 1
GR ต่ำ	42	1.003	< 1	< 1
GR สูง	46	< 1	< 1	< 1

IQ = สติปัญญา   IC = ความเชื่ออำนาจในตน   GR = ความพร้อมทางจิตใจ MH
 = สุขภาพจิต   ATT (1) = ทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท ครั้งที่ 1
 MR = เหตุผลเชิงจริยธรรม   FOSC (1) = มุ่งอนาคตควบคุมตนวัดครั้งที่ 1

ตาราง 4 การทำนายและปริมาณการทานายจัดลักษณะและพฤติกรรมในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง ในกลุ่มตัวอย่าง ในกลุ่มที่ได้รับการฝึกในปริมาณต่างกัน 4 กลุ่ม โดยใช้ระยะเวลา 6 เดือน เป็นตัวทำนาย

ตัวแปรตาม	ทัศนคติต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (2)		ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2)		ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท		ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (2)	
	เบอร์เซนต์ทำนาย	ตัวทำนาย	เบอร์เซนต์ทำนาย	ตัวทำนาย	เบอร์เซนต์ทำนาย	ตัวทำนาย	เบอร์เซนต์ทำนาย	ตัวทำนาย
ฝึก 2 เดือน	30	ATT (1), MH	36	FOSC (1), ATT (1)	20	-	36	FOSC (1)
ฝึกสี่สัปดาห์	34	ATT (1)	20	-	84	FOSC (1), MR	54	FOSC (1)
ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน	32	-	31	FOSC (1)	22	-	41	-
ควบคุม	35	ATT (1), IC	15	-	52	FOSC (1)	45	FOSC (1)

ATT (1) = ทัศนคติต่อการไม่ทะเลาะวิวาท (1)

MH = สบายใจ

IC = ความเชื่ออำนาจในตน

FOSC (1) = ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (1)

MR = เพศหญิง

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายแสวง ทวีคุณ
เกิดวันที่	15 พฤษภาคม 2508
สถานที่เกิด	บุรีรัมย์
ที่อยู่ปัจจุบัน	59/630 หมู่บ้านสวนทองวิลล่า 7 ต.ลาดสวาย อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2526	จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย
พ.ศ. 2528	จบประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิชาเอกพลศึกษา วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร
พ.ศ. 2531	จบปริญญาตรี กศ.บ. พลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา (เดิม)
พ.ศ. 2538	จบปริญญาโท วท.ม. สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
สถานที่ทำงาน	กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา สนามกีฬาแห่งชาติ ปทุมวัน กรุงเทพฯ